

Evaluatie ESF deel van REACT-EU 2020-2024

Rapport effectevaluatie (eerste fase)

Panteia

Evaluatie ESF deel van REACT-EU 2020-2024

Rapport effectevaluatie (eerste fase)

Auteur(s)

Douwe Grijpstra, Thomas de Winter
(Panteia), Bert-Jan Buiskool (Ockham IPS)

Opdrachtgever(s)

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Gepubliceerd

Zoetermeer, 23-1-2024

Projectnummer

10687

Versie

V2.3

Status

Definitief

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

	Executive summary	6
	Samenvatting	10
	Aanleiding	10
	Het onderzoek	10
	Bevindingen	11
	Bijdrage aan groen, digitaal en veerkrachtig herstel economie	11
	Arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van doelgroepen	11
	Ervaringen van deelnemers	12
	Uitvoeringskosten	13
	Verschil tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU	13
1	Inleiding	15
1.1	Aanleiding	15
1.1.1	Achtergrond: REACT-EU in het Nederlandse ESF-programma	15
1.1.2	Beleidskeuze van Nederland	16
1.1.3	Veranderende arbeidsmarktcontext gedurende de besteding van REACT-EU gelden	17
1.2	Doelstelling van de effectevaluatie	18
1.3	Onderzoeksaanpak	19
1.4	Leeswijzer	20
2	Gemeentelijke projecten (AMR/GP)	21
2.1	Omvang en samenstelling van bereikte doelgroepen	21
2.1.1	Oekraïense vluchtelingen	23
2.2	Uitgevoerde activiteiten	24
2.2.1	Oekraïense vluchtelingen	24
2.3	Resultaten	25
2.3.1	Resultaten volgens aanvragers	25
2.3.2	Resultaten: CBS-data	25
2.3.3	Verbetering arbeidsmarktpositie volgens deelnemers	29
2.4	Succes- en faalfactoren	31
2.5	Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU	31
2.5.1	Verschillen volgens de aanvragers	31
2.5.2	Verschillen volgens CBS-data	32
2.6	Ervaringen van deelnemers (enquête)	35
2.6.1	Kennis van financiering met REACT-EU	35
2.6.2	Oordeel van deelnemers	35
2.7	Projectkosten in verhouding tot resultaat	36
2.8	Bijdrage aan groen en digitaal Europa	36
2.9	Conclusie	37

3	Sectoren	39
3.1	Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen	39
3.1.1	Oekraïense vluchtelingen	40
3.2	Uitgevoerde activiteiten	40
3.3	Resultaten	41
3.3.1	Resultaten volgens aanvragers	41
3.3.2	Resultaten uit CBS-data	42
3.3.3	Verbetering arbeidsmarktpositie volgens deelnemers	42
3.4	Succes- en faalfactoren	43
3.5	Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU	44
3.6	Ervaringen van deelnemers	44
3.6.1	Enquêteresultaten	44
3.6.2	Kennis financiering met REACT-EU	45
3.7	Projectkosten in verhouding tot resultaat	45
3.8	Bijdrage aan groen en digitaal Europa	46
3.9	Conclusie	46
4	VSO/Pro-scholen	48
4.1	De regeling	48
4.2	Uitdagingen voor VSO/Pro-scholen ten tijde van COVID-19	49
4.3	Omvang en samenstelling bereikte doelgroep	51
4.4	Uitgevoerde activiteiten	52
4.4.1	Inzet op stage- en werkplekleren	54
4.4.2	Wegwerken van onderwijsachterstanden	56
4.4.3	Uitvoering van activiteiten	56
4.4.4	Succes en faalfactoren	56
4.5	Resultaten	58
4.5.1	Gepercipieerde resultaten van VSO/Pro-scholen	58
4.5.2	Resultaten: CBS-data	60
4.6	Additionaliteit van de regeling	63
4.7	Verschillen ESF 2014-2020 en REACT-EU	64
4.7.1	CBS-data	65
4.8	Uitvoeringskosten in verhouding tot resultaat	65
4.9	Bijdrage aan groen en digitaal Europa	66
4.10	Conclusie	66
5	Dienst Justitiële Inrichtingen	68
5.1	Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen	68
5.2	Uitgevoerde activiteiten	69
5.3	Resultaten	70
5.3.1	Resultaten volgens CBS-data	71
5.4	Succes- en faalfactoren	71
5.5	Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU	72
5.6	Projectkosten in verhouding tot resultaat	72
5.7	Bijdrage aan groen en digitaal Europa	73
5.8	Conclusie	73
6	UWV	74
6.1	Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen	74
6.1.1	Oekraïense vluchtelingen	75

6.2	Uitgevoerde activiteiten	75
6.3	Resultaten	75
6.3.1	Resultaten volgens CBS-data	76
6.4	Succes- en faalfactoren	76
6.5	Verschillen ESF 2014-2020 en REACT-EU	76
6.6	Projectkosten in verhouding tot resultaat	76
6.7	Bijdrage aan groen en digitaal Europa	77
6.8	Conclusie	77
7	Conclusies en aandachtspunten	79
7.1	Bijdrage aan groen, digitaal en veerkrachtig herstel economie	79
7.2	Arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie doelgroepen	80
7.3	Ervaringen van deelnemers aan projecten	84
7.4	Verhouding uitvoeringskosten tot resultaat	85
	Tabellen	87
	Figuren	88

Executive summary

Background

To counter the economic and social consequences of the COVID-19 pandemic, the European Commission has made available a substantial recovery package in 2020. Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe (REACT-EU) is part of this package. On this basis, an amount of €220.4 million of European funds has been added to the ESF programme 2014-2020, among other things. This is investment priority D: Promoting crisis recovery in the context of the COVID-19 pandemic and preparing a green, digital and resilient economic recovery. REACT-EU is aimed at vulnerable workers, to help them keep their jobs and to help jobseekers find a job, to mitigate the employment and social impacts of the COVID-19 crisis.

The study

The EU regulation requires Member States to ensure that an evaluation on the use of REACT-EU funds has been carried out by December 31st, 2024. The aim is to assess their effectiveness, efficiency and impact, as well as how they have contributed to promoting crisis recovery in the context of the COVID-19 pandemic, its social impact and preparing for a green, digital and resilient economic recovery.

Hence, the evaluation of REACT-EU comprises of both a process- and an impact evaluation. This report describes the results of the first impact evaluation of 2023. The first process evaluation has already been delivered in November 2022. This impact evaluation deals with the contribution of the programme to the labour market integration and labour market position of the selected target groups, the experiences of REACT-EU participants, the relation between the implementation costs and the results achieved and the contribution of the programme to a green and digital Europe. The final evaluation will take place in 2024 in the form of another process and impact evaluation.

To answer the research questions, desk research and analyses on data of Statistics Netherlands were carried out. In addition, three surveys were conducted: a survey among participants of REACT-EU municipal projects/labour market regions, a survey among participants of REACT-EU sectoral projects and a survey among representatives of schools participating in REACT-EU VSO/Pro. However, the response rate was such that results only provide an indicative picture, and not representative. Furthermore, interviews were held with a select number of applicants per action and stakeholders involved in the development and implementation of the scheme.

Findings

Preliminary results show a total number of registered participants in REACT-EU of 256,916. This is still without the participants from REACT-EU sectoral projects, for which Statistics Netherlands data is not yet available at the time of this survey.

Statistics Netherlands data is also not yet definitive for the other types of applicants. However, it is clear that the number of participants in municipal projects/labour market regions (211,010) is by far the largest. In comparison, in the period of ESF 2014-2020 there were 612,170 participants, of which 402,950 were in municipal projects, 117,270 VSO/Pro, 49,210 sectoral projects, 29,970 Justice Service (DJI) and 12,720 Employee Insurance Agency (UWV).

Most findings are preliminary, as the final declarations have not yet all been finalised and checked, nor are all data complete. However, preliminary results are already available for REACT-EU municipal projects/labour market regions applicants. For this type of applicant, it is clear that there are large differences in the budgets spent per participant between different labour market regions. The cause of these differences is not known, but will be further explored in the final evaluation.

Contributing to a green, digital and resilient recovery of the economy

Interviews show that applicants do not actively monitor for a substantive link to a green and digital Europe. However, for most types of applicants, incidental participants do leave for so-called green professions (e.g. in energy transition). Digital skills are, for applicants, a focus point for REACT-EU participants though, as they are mostly lacking and thus need to be taught. For example, digital skills are reflected in almost all interventions or tools deployed by municipalities.

Survey results show that former participants themselves do not see a clear link to the green or digital transition. The survey of former REACT-EU municipal project/labour market regions participants shows that 26% of respondents learned something about computers, internet, tablets or smartphones. For former REACT-EU sectoral participants, this is only 5%. Just over a quarter of VSO/Pro schools say they use REACT-EU to improve green skills among pupils (28%). When it comes to improving digital skills, the percentage is much higher at 45%. Schools indicate that contribution to digitalisation is mainly in the digitalisation of education and in the case of green skills, schools refer to green professions.

Labour market integration and labour market position of target groups

As the data is not yet complete, it is too early at this point to make any statements about the programme's contribution to the employment integration of the target groups. However, the first signs are cautiously positive. Based on the data already available now, small increases can be seen in the number of people employed after the programme, compared to before the programme. Next year during the second impact evaluation, it will be possible to map whether this is still the case 6 months and 12 months after completion of the programme, and whether this is true for all groups and all types of applicants.

Only preliminary statements can be made about the labour market position of the target groups as well. Here, too, the first signs are positive. A large majority of participants seem to have a better labour market position after the programme than before. However, this data is now only available for former participants in municipal projects.

VSO and Pro schools are positive about the effects achieved (certificates/ practical statements obtained; outflow to work/subsequent education; prevention of early school leaving and study delay).

Experiences of participants

Capturing the experiences of project participants is a challenge because the target group is generally difficult to reach. An attempt was made with participant surveys for municipal projects and sectors. However, the response rate was far from sufficient to be representative. Consequently, the response to the survey of former participants gives only an indicative picture of the experiences of former participants.

The former participants in municipal/labour market region projects who did participate in the survey (N=96), indicated that they were very satisfied with the activities they attended and slightly less satisfied, but still positive, with how the activities helped them find or keep a job. About half report having learned something thanks to the activities, e.g. new things to use in their daily work or job search, having more self-confidence thanks to the activity and having improved other work-related competences. Furthermore, about half of the former participants report positive behavioural effects: they already use what they have learned in their daily work or job search, or expect to do so in the future. One can also transfer what one has learned to others, such as colleagues.

The vast majority of former participants for sectoral projects who participated in the survey (N=39) also indicate satisfaction with the activities and are positive about how the activities helped them improve work-related skills. About three-quarters of these respondents state that they have improved work-related skills. Three quarters of them also report experiencing positive behavioural effects. People already use what they have learned in their daily work, or think they will do so in the future. They can also transfer what they have learned to others, for example colleagues. With this, participants' experiences within sectoral projects are more positive than those of participants within municipal/labour market region projects.

In sectoral projects, 59% of respondents said they were aware that the project was co-financed by Europe. Within municipal projects, the figure is 31%.

VSO/Pro schools indicate that REACT-EU has played an important role in: (1) the elimination of disadvantages, both in terms of theoretical education and internships and practical experience; (2) better preparation of pupils for the labour market through intensive internship guidance; (3) the expansion of Practice-Based Education within the school; (4) innovations in finding new internships and practical space inside and outside the school, new partnerships with municipality, employers, employer service points, as well as social work company; and (5) the procurement of peripheral resources.

Project costs

Project implementation costs are difficult to determine because they are neither tracked nor declared by implementers directly for REACT-EU. Therefore, only indicative statements can be made about the relationship between implementation costs and results. In interviews, applicants estimate implementation costs at 5-10% of

the grant amount. This includes costs incurred for e.g. hiring a grant agency which helps with the administrative burden.

Over half of VSO/Pro schools perceive the contribution per pupil as sufficient to carry out the planned activities per pupil (56%). Just under a quarter of respondents feel this is not the case (23%) and another (21%) say they do not know.

After the organisational-administrative position of the managing authority changed from agency to directorate within the Ministry of Social Affairs and Employment in 2018, it is no longer tracked how much time an employee spends on which assignment. As the ESF implementation team is working simultaneously for ESF 2014-2020, REACT-EU and ESF+ 2021-2027, it is no longer possible to determine what the direct staff deployment for each of these programmes has been. Direct staff costs are the largest cost item. Also, the three programmes mentioned all use the same automation system. The total automation costs cannot be divided among the three programmes either. Therefore, the question of the managing authority's implementation costs for REACT-EU cannot be determined.

Differences between ESF 2014-2020 and REACT-EU

Based on the data available so far, the differences between the ESF programme 2014-2020 and REACT-EU do not lead to significant differences in impact on (the labour market position of) the target groups reached. However, there are small differences in the target groups reached: REACT-EU has slightly more status holders and work-impaired people than ESF 2014-2020. The participants are on average also somewhat older and less educated. However, slightly fewer people in the REACT-EU file receive benefits under the Participation Act for longer than six months.

ESF 2014-2020 also logically has larger volumes than REACT-EU. This is due to the longer duration and the associated higher budgets. This observation is in line with the findings that, in practice, municipalities do not do much differently in REACT-EU than during ESF 2014-2020 and mainly earmark pathways as REACT-EU, which they were implementing anyway.

Outflow figures do not show a very different picture from the period before COVID-19, according to VSO/Pro schools. Incidentally, these figures still need to be verified on the basis of UVB-approved final declarations; this will be done next year during the second impact evaluation.

Samenvatting

Aanleiding

Om de economische en sociale gevolgen van de COVID-19 pandemie tegen te gaan heeft de Europese Commissie in 2020 een aanzienlijk herstelpakket ter beschikking gesteld. Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe (REACT-EU) is een onderdeel van dit pakket. Op basis hiervan is onder andere een bedrag van €220,4 miljoen aan Europese middelen toegevoegd aan het ESF-programma 2014-2020. Dit is investeringsprioriteit D: Bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie. Er is voor gekozen REACT-EU te richten op kwetsbare werkenden en om werkzoekenden aan het werk te helpen en te houden en zo de werkgelegenheids- en sociale effecten van de COVID-19-crisis te mitigeren.

Het onderzoek

Volgens de EU-verordening dienen lidstaten te zorgen dat uiterlijk op 31 december 2024 een evaluatie is uitgevoerd over het gebruik van de REACT-EU-middelen. Doel daarvan is de doeltreffendheid, de efficiëntie, het effect en evenals de wijze waarop ze hebben bijgedragen aan de bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie, de sociale gevolgen daarvan en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie.

Hiermee omvat de evaluatie van REACT EU zowel een proces- als een effectevaluatie. Dit rapport beschrijft de uitkomsten van de eerste effectevaluatie in 2023. De eerste procesevaluatie is reeds opgeleverd in november 2022. In deze effectevaluatie komt aan bod welke bijdrage het programma heeft geleverd aan de arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van de gekozen doelgroepen, wat de ervaringen van deelnemers aan REACT-EU waren, hoe de uitvoeringskosten zich tot de bereikte resultaten verhouden en welke bijdrage het programma heeft geleverd aan een groen en digitaal Europa. In 2024 vindt de eindevaluatie plaats in de vorm van nog een proces- en effectevaluatie.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is deskresearch gedaan en analyses op databestanden van het CBS. Daarnaast zijn er drie enquêtes gehouden. Een enquête onder deelnemers van REACT-EU gemeentelijke projecten (GP), een enquête onder deelnemers van REACT-EU sectoren en een enquête onder vertegenwoordigers van aan REACT-EU VSO/Pro-deelnemende scholen. De respons was echter dusdanig dat er alleen gesproken kan worden over een indicatief beeld en niet over een representatief beeld. Verder zijn er gesprekken gevoerd met een select aantal aanvragers per actie en betrokkenen bij de ontwikkeling en de uitvoering van de regeling.

Bevindingen

De voorlopige cijfers laten een totaal aantal geregistreerde deelnemers aan REACT-EU zien van 256.916. Dit is nog zonder de deelnemers van REACT-EU sectoren, waar nog geen CBS-data van beschikbaar is ten tijde van dit onderzoek. Ook is voor de andere typen aanvragers de CBS-data nog niet definitief. Wel is duidelijk dat het aantal deelnemers aan gemeentelijke projecten (211.010) veruit het grootst is. Ter vergelijking: in de periode ESF 2014-2020 was er sprake van 612.170 deelnemers, waarvan 402.950 aan gemeentelijke projecten, 117.270 VSO/Pro, 49.210 sectoren, 29.970 DJI en 12.720 UWV.

De meeste bevindingen zijn voorlopig, omdat de einddeclaraties nog niet allemaal afgerond en gecontroleerd zijn en ook niet alle gegevens compleet zijn. Voor de aanvragers REACT-EU gemeentelijke projecten (GP) zijn al wel voorlopige resultaten beschikbaar. Voor dit type aanvrager is te zien dat er grote verschillen zitten in de bestede budgetten per deelnemer tussen verschillende arbeidsmarktregio's. De oorzaak van die verschillen is niet bekend, maar zal in de eindevaluatie verder worden uitgediept.

Bijdrage aan groen, digitaal en veerkrachtig herstel economie

Uit interviews blijkt dat door aanvragers niet actief gemonitord wordt op een inhoudelijke link met een groen en digitaal Europa. Wel geldt voor de meeste typen aanvragers dat er incidenteel deelnemers uitstromen naar zogenaamde groene beroepen (bijvoorbeeld in de energietransitie). Digitale vaardigheden zijn voor de aanvragers wel een aandachtspunt voor REACT-EU deelnemers, omdat ze veelal ontbreken en dus aangeleerd moeten worden. Digitale vaardigheden komen bijvoorbeeld terug in bijna alle interventies of instrumenten die door gemeenten worden ingezet.

Enquêteresultaten laten zien dat oud-deelnemers zelf geen duidelijke link met de groene of digitale transitie zien. Uit de enquête onder oud-deelnemers REACT-EU gemeentelijke projecten blijkt dat 26% van de respondenten iets over computers, internet, tablets of smartphones heeft geleerd. Voor oud-deelnemers REACT-EU sectoren is dit maar 5%. Iets meer dan een kwart van de VSO/Pro-scholen geven aan REACT-EU in te zetten voor verbetering van groene vaardigheden bij de leerlingen (28%). Bij de verbetering van digitale vaardigheden ligt dit percentage met 45% een stuk hoger. Scholen geven aan dat bijdrage aan digitalisering vooral zit in de digitalisering van het onderwijs en in het geval van groene vaardigheden verwijzen scholen naar groene beroepen.

Arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van doelgroepen

Omdat de data nog niet compleet is, is het op dit moment te vroeg om uitspraken te doen over de bijdrage van het programma aan de arbeidsinpassing van de doelgroepen. Wel zijn de eerste tekenen voorzichtig positief. Op basis van de nu al beschikbare data zijn kleine toenames te zien in de aantallen werkzame personen na het traject, in vergelijking met vóór het traject. Volgend jaar tijdens de tweede effectevaluatie zal in kaart kunnen worden gebracht of hier ook 6 maanden en 12 maanden na afronding van het traject nog sprake van is, en of dit voor alle groepen en alle typen aanvragers geldt.

Ook over de arbeidsmarktpositie van de doelgroepen kunnen pas voorlopige uitspraken worden gedaan. Ook hier zijn de eerste tekenen positief. Een ruime meerderheid van de deelnemers lijkt een betere arbeidsmarktpositie te hebben na het traject dan ervoor. Wel is deze data nu alleen nog voor oud-deelnemers gemeentelijke projecten beschikbaar.

VSO en Pro-scholen zijn positief over behaalde effecten (behaalde certificaten/ praktijkverklaringen; uitstroom naar arbeid/ vervolgonderwijs; voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en studievertraging).

Ervaringen van deelnemers

Het in beeld brengen van ervaringen van deelnemers aan projecten is een uitdaging, omdat de doelgroep over het algemeen lastig te bereiken is. Met de enquêtes onder deelnemers voor gemeentelijke projecten en sectoren is een poging gedaan. De respons was echter verre van toereikend om representatief te zijn. Hiermee geeft de respons op de enquête onder oud-deelnemers dan ook slechts een indicatief beeld van de ervaringen van oud-deelnemers.

De oud-deelnemers aan gemeentelijke projecten die wel hebben deelgenomen aan de enquête (N=96) geven aan zeer tevreden te zijn over de activiteiten die zij hebben gevolgd en iets minder tevreden, maar nog steeds positief, over hoe de activiteiten hen hebben geholpen om werk te vinden of te behouden. Ongeveer de helft geeft aan dankzij de activiteiten iets geleerd te hebben, bijvoorbeeld nieuwe dingen die men in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk kan gebruiken, meer zelfvertrouwen te hebben dankzij de activiteit en andere werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd. Verder rapporteert ongeveer de helft van de oud-deelnemers positieve gedragseffecten: men gebruikt wat men heeft geleerd al in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk, of denkt dit in de toekomst te gaan doen. Men kan wat men geleerd heeft ook overdragen aan anderen, bijvoorbeeld collega's.

Ook de overgrote meerderheid van oud-deelnemers voor sectoren die hebben deelgenomen aan de enquête (N=39) geeft aan tevreden te zijn over de activiteiten en is positief over hoe de activiteiten hen heeft geholpen om werk-gerelateerde skills te verbeteren. Ongeveer driekwart van deze respondenten stelt werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd. Ook geeft driekwart van hen aan positieve gedragseffecten te ervaren. Men gebruikt wat men heeft geleerd al in hun dagelijks werk, of denkt dit in de toekomst te gaan doen. Men kan wat men geleerd heeft ook overdragen aan anderen, bijvoorbeeld collega's. Hiermee zijn de ervaringen van deelnemers binnen sectoren positiever dan die van deelnemers binnen gemeentelijke projecten.

Vanuit de projecten bij de sectoren geeft 59% van de respondenten aan op de hoogte te zijn dat het project medegefinancierd is door Europa. Binnen gemeentelijke projecten is dit 31%.

VSO/Pro-scholen geven aan dat REACT-EU een belangrijke rol heeft gespeeld in: (1) het wegwerken van achterstanden, zowel op het gebied van theoretisch onderwijs als op het gebied van stages en praktijkervaring; (2) een betere voorbereiding van leerlingen op de arbeidsmarkt door middel van intensieve stagebegeleiding; (3) de

uitbreiding van Praktijkgericht Onderwijs binnen de school; (4) innovaties in het vinden van nieuwe stageplekken en praktijkruimte binnen en buiten de school, nieuwe samenwerkingsverbanden met gemeente, werkgevers, werkgeversservicepunten, maar ook sociaal werkbedrijf; en (5) het aanschaffen van randvoorwaardelijke middelen.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn lastig te bepalen, omdat deze door uitvoerders niet direct voor REACT-EU worden bijgehouden, noch gedeclareerd. Over de verhouding tussen uitvoeringskosten en resultaten kunnen daarom alleen indicatieve uitspraken worden gedaan. In interviews schatten aanvragers de uitvoeringskosten op 5-10% van het subsidiebedrag. Dit is inclusief de gemaakte kosten voor bijvoorbeeld de inhuur van een subsidiebureau wat helpt met de administratieve lasten.

Ruim de helft van VSO/Pro-scholen ervaart de bijdrage per leerling als voldoende om de geplande activiteiten per leerling uit te voeren (56%). Iets minder dan een kwart van de respondenten vindt dat dit niet het geval is (23%) en nog eens (21%) geeft aan dit niet te weten.

Sinds de organisatorisch-bestuurlijke positie van de managementautoriteit in 2018 veranderde van agentschap naar directie binnen het ministerie van SZW wordt niet meer bijgehouden hoeveel tijd een medewerker aan welke opdracht besteedt. Aangezien het uitvoeringsteam ESF tegelijkertijd werkt voor ESF 2014-2020, REACTEU en ESF+ 2021-2027 is niet meer te bepalen wat de directe personeelsinzet voor elk van deze programma's is geweest. De directe personeelskosten zijn de grootste kostenpost. Ook maken de drie genoemde programma's allen gebruik van hetzelfde automatiseringssysteem. De totale automatiseringskosten zijn evenmin te verdelen over de drie programma's. De vraag naar de uitvoeringskosten van de managementautoriteit voor REACT-EU is derhalve niet te bepalen.

Verskil tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU

De verschillen tussen het ESF-programma 2014-2020 en REACT-EU leiden op basis van de tot nu toe beschikbare data niet tot noemenswaardige verschillen in effect op (de arbeidsmarktpositie van) de bereikte doelgroepen. Wel zijn er kleine verschillen in de bereikte doelgroepen: REACT-EU kent iets meer statushouders en arbeidsbelemmerden dan ESF 2014-2020. De deelnemers zijn gemiddeld ook wat ouder en lager opgeleid. Wel ontvangen er in het REACT-EU bestand net wat minder mensen langer dan zes maanden een uitkering vanuit de Participatiewet.

Ook kent ESF 2014-2020 logischerwijs grotere volumes dan REACT-EU ESF. Achtergrond zijn de langere looptijd en de daarmee gepaard gaande hogere budgetten. Deze constatering sluit aan bij de bevindingen dat gemeenten in de praktijk niet veel anders doen in REACT-EU dan tijdens ESF 2014-2020 en vooral trajecten als REACT-EU oormerken, die ze toch al uitvoerden.

Uitstroomcijfers laten volgens VSO/Pro-scholen niet een heel ander beeld zien dan van de periode voor COVID-19. Deze cijfers moeten overigens nog wel geverifieerd worden op basis van door UVB goedgekeurde einddeclaraties; dat gebeurt volgend jaar tijdens de tweede effectevaluatie.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

1.1.1 Achtergrond: REACT-EU in het Nederlandse ESF-programma

Om de economische en sociale gevolgen van de COVID-19 pandemie tegen te gaan heeft de Europese Commissie in 2020 een aanzienlijk herstellepakket ter beschikking gesteld. Dit bevat onder meer flexibelere eisen aan uitvoering van structuurfondsen, aanvullende Europese middelen en hogere cofinanciering. "Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe" (REACT-EU) is een onderdeel van dit pakket. Dit betreft investeringsprioriteit D: Bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie.

Het doel van REACT-EU is om bijstand te verlenen ter bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de sociale gevolgen daarvan en ter voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie. Op basis hiervan is een bedrag van €220,4 miljoen aan Europese middelen toegevoegd aan het ESF-programma 2014-2020. Er is voor gekozen REACT-EU erop te richten kwetsbare werkenden en werkzoekenden aan het werk te helpen en te houden en zo de werkgelegenheids- en sociale effecten van de COVID-19-crisis te mitigeren. Het vergoedingspercentage voor subsidiabele activiteiten lag met 75% beduidend hoger dan de 50% voor het ESF 2014-2020-programma. Dit maakte van 2021 tot en met 2023 in totaal €304,2 miljoen beschikbaar voor deels door ESF/REACT-EU ondersteunde activiteiten.¹ Medio 2022 is het financieringspercentage opgehoogd naar 100%. Dit is mede gebeurd om alle beschikbare middelen te kunnen besteden en onderuitputting te voorkomen. Ook is toen UWV als aanvrager toegevoegd aan het programma.

De achterliggende gedachte is dat door de COVID-19 crisis het voor bepaalde reeds kwetsbare groepen werkzoekenden, maar ook voor bepaalde groepen werkenden (namelijk ZZP'ers en werkenden in specifieke sectoren die door Corona hard getroffen zijn) extra lastig is om arbeidsinpassing te realiseren c.q. de arbeidsmarktpositie te verbeteren en dat daarvoor extra ondersteuning nodig is in de vorm van begeleiding naar arbeid, om- en bijscholing en begeleiding van werk naar werk.

Deze te realiseren extra arbeidsinpassing dient zodanig te zijn dat deze bijdraagt aan een groen en digitaal Europa en bijdraagt aan een verkleinen van het kwantitatieve en kwalitatieve verschil tussen vraag en aanbod van arbeid.

---

¹ Voor de €8,8 miljoen die REACT-EU extra reserveert voor technische bijstand activiteiten geldt een lager vergoedingspercentage (40%). Als gevolg daarvan ligt het gemiddelde maximale vergoedingspercentage voor de gehele som van REACT-EU op 72.5% en niet op 75%.

1.1.2

Beleidskeuze van Nederland

Nederland heeft ervoor gekozen de programmering van REACT-EU zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de structuur van het Operationeel Programma voor ESF 2014-2020. Het beschikbare budget voor REACT-EU is in eerste instantie verdeeld onder de drie bestaande typen van aanvragers: de centrumgemeenten/35 arbeidsmarktregio's, het ministerie van JenV en sector- en O&O fondsen. Achtergrond was dat aanvragers die ervaring hebben met ESF sneller kunnen acteren binnen REACT-EU. Zij zijn al bekend met de werkwijze en afhandeling van aanvragen. Ook was de verwachting dat ze al over relevante netwerken en samenwerking beschikken die ze voor REACT-EU kunnen mobiliseren. Nevendoel was minder risico op ondoelmatigheid en onrechtmatigheid.

Binnen bovenstaand kader zijn er wel accentverschillen. De doelgroep is bijvoorbeeld breder geformuleerd. Dit maakt het mogelijk meer kwetsbare werkzoekenden en werkenden te ondersteunen die COVID-19 belemmert in hun arbeidsmarktparticipatie. Met REACT-EU komen hiertoe extra middelen beschikbaar voor:

- **Gemeentelijke projecten (GP):** REACT-EU ondersteunt naast de doelgroep van ESF 2014-20 ook zelfstandigen, mensen in beschut werk of anderszins in een kwetsbare arbeidsmarktpositie werkenden. Er is geen minimumeis meer aan de uitkeringsduur en de leeftijdsgrens van de groep ouderen is verlaagd;
- **Samenwerkingsverbanden van werkgevers- en werknemersorganisaties (zoals O&O fondsen),** om activiteiten te ondersteunen of kosten te dekken voor individuele kwetsbare werkenden en werkenden (en dus geen projecten zoals onder ESF 2014-20) die willen overstappen naar werk in een krapteberoep al dan niet in een andere sector. Hiermee legt REACT-EU meer nadruk op het vergroten van de employability; ook voor werkenden is regelmatig bijscholen van belang voor duurzaam succes op de arbeidsmarkt.
- **Regioaanvraag gemeenten (VSO/Pro):** zij blijven samen met onderwijsinstellingen en regionale werkgevers passende begeleiding organiseren voor leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en het praktijkonderwijs (Pro), in het bijzonder in de context waarin de kansen op werk en stageplekken als gevolg van de pandemie drastisch zijn afgenomen;
- **De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) van het Ministerie van JenV** om de achterstanden in de begeleiding naar werk of een opleiding voor gedetineerden, Tbs-gestelden en jongeren verblijvend in een justitiële jeugdinstelling als gevolg van de COVID-19 in te lopen;
- Het **Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)** zet voor klanten met een arbeidsongeschiktheidsuitkering, inclusief Wajong, een breed spectrum aan re-integratie instrumenten in om deze doelgroep waar mogelijk aan werk te helpen en houden.

Binnen REACT-EU gelden aparte tijdvakken per aanvrager. Binnen de groepen aanvragers kunnen verschillende soort aanvragen worden ingediend. REACT-EU vergoedt een scala aan subsidiabele activiteiten, die van tevoren zijn vastgelegd per type aanvrager in de subsidievoorwaarden.

Met een latere wijziging werd het ook mogelijk voor GP-aanvragen voor centrumgemeenten en sectoren om de REACT-EU middelen in te zetten om uit Oekraïne afkomstige vluchtelingen te ondersteunen naar de arbeidsmarkt (nieuwe

subsidiabele doelgroep). Hiervoor is o.a. ruimte gemaakt door het maximale beschikbare bedrag van GP en sectorale aanvragen te verhogen, op basis van bestaande verdelingssystematiek. Ook is de einddatum van projecten verlengd.

1.1.3 Veranderende arbeidsmarktcontext gedurende de besteding van REACT-EU gelden

Het bereik en de resultaten van het programma zijn mede afhankelijk van de arbeidsmarktcontext waarin de interventies worden uitgevoerd. De Europese Commissie heeft REACT-EU ontwikkeld omdat de vrees bestond dat COVID-19 een aanzienlijke economische en arbeidsmarktcrisis zou bewerkstelligen. In Nederland is het anders gelopen. Er is wel sprake geweest van een lichte terugslag in de economie, maar tegelijkertijd was er in de meeste sectoren (behalve in de horeca, reiswezen, cultuur/recreatie/sport en de overige dienstverlening en bij delen (bijvoorbeeld het niet-essentiële deel) van de groot- en detailhandel) al snel weer sprake van herstel. In sommige sectoren (supermarkten, bezorging) was er zelfs al tijdens de lockdowns sprake van een verhoging van de omzet.²

Er is door verschillende nationale economische en arbeidsmarktmaatregelen, zoals bijvoorbeeld voor de NOW, weinig werkgelegenheid van vaste medewerkers verloren gegaan.³ Wel gebeurde dit bij vooral jongeren onder de flexwerkers; het ging hierbij ook nog vaak om studerende. Eind 2021 werd het landelijke economische herstel van de COVID-crisis steeds duidelijker. Ook in 2022 leidden het loslaten van de NOW en andere coronamaatregelen nog niet tot veel faillissementen en daarmee ook niet ertoe dat mensen die hun baan verloren. In 2023 trekt het aantal faillissementen wel aan, maar dit jaar valt al onder ESF+ en niet meer onder de bestedingsperiode van REACT-EU gelden.⁴

Ook is er in 2021 en 2022 sprake van een structurele stijging van de werkgelegenheid. Het herstel van 2021 zette door in 2022 en de werkgelegenheid nam toe tot recordhoogte. Zo was er het hoogste aantal vacatures per 100 werklozen over het hele jaar genomen (127) en in het tweede kwartaal het hoogste kwartaalcijfer ooit gemeten (143).⁵

In de Nederlandse context is de inzet van REACT-EU op dezelfde groepen als ESF 2014-2020 goed te verklaren. De werkloosheid is immers niet echt gestegen en COVID heeft vooral een negatieve invloed gehad op de kansen op werk van mensen die begin 2020 al werkloos werkzoekend waren. Zij hebben twee jaar lang weinig kans op een baan gehad, waardoor hun afstand tot de arbeidsmarkt is toegenomen.⁶

---

² Zoals blijkt uit CBS-cijfers en publicaties als het Centraal Economisch Plan 2022 (CPB), Macro Economische Verkenning 2023 (CPB) en Centraal Economisch Plan 2023 (CPB).

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/ook-in-2022-een-historisch-laag-aantal-faillissementen>

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/37/meer-faillissementen-in-augustus>

⁵ <https://longreads.cbs.nl/dearbeidsmarktincijfers-2022/inleiding/>

⁶ Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 16 april 2021, 2020-0000167526, tot wijziging van de Subsidieregeling ESF 2014–2020 in verband met extra middelen uit REACT-EU (2021)

De UWV-monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021 laat al in de eerste helft van 2021 voor de meeste groepen herstel zien van de arbeidsparticipatie van mensen met een arbeidsbeperking.⁷

De vraag is hoe dit sterke crisisherstel doorwerkt in de uitvoering van REACT-EU projecten en hun doelgroepen (en met name de kwetsbare doelgroepen zoals opgenomen voor REACT-EU).

1.2 Doelstelling van de effectevaluatie

Volgens de EU-verordening dienen lidstaten te zorgen dat uiterlijk op 31 december 2024 een evaluatie is uitgevoerd over het gebruik van de REACT-EU-middelen. Doel daarvan is de doeltreffendheid, de efficiëntie, het effect en evenals de wijze waarop ze hebben bijgedragen aan de bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie, de sociale gevolgen daarvan en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie.

Hiermee omvat de evaluatie van REACT-EU zowel een proces- als een effectevaluatie. Dit rapport beschrijft de uitkomsten van de eerste effectevaluatie die plaats heeft gevonden in 2023. In deze effectevaluatie komt aan bod welke bijdrage het programma heeft geleverd aan de arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van de doelgroepen, wat de ervaringen van deelnemers aan REACT-EU waren, hoe de uitvoeringskosten zich tot de bereikte resultaten verhouden en welke bijdrage het programma heeft geleverd aan een groen en digitaal Europa. In 2024 vinden de tweede procesevaluatie en de tweede effectevaluatie plaats.

De volgende onderzoeksvragen staan centraal staan in de eerste effectevaluatie.

Centrale probleemstelling

De centrale probleemstelling luidt: *Wat is de bijdrage van het ESF-deel van het Nederlandse REACT-EU programma aan het crisisherstel in de context van de COVID19-pandemie en aan de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie?*

Subvragen eerste effectevaluatie:

1. *Welke bijdrage heeft het programma geleverd aan een groen en digitaal Europa?*
  - a. Hoeveel en welke projecten hebben een inhoudelijk link met groen en digitaal Europa en hoeveel deelnemers waren er in die projecten?
2. *Welke bijdrage heeft het programma geleverd aan de arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van de doelgroepen?*
  - a. Wat is de omvang en samenstelling van de bereikte doelgroepen? In welke mate wijkt de samenstelling van REACT-EU projecten af van de tot dan bestaande ESF-projecten in het programma 2014-2020 (geslacht, herkomst en leeftijd)?

⁷ <https://www.uwv.nl/nl/publicaties/kennis/2022/uwv-monitor-arbeidsparticipatie-arbeidsbeperkten-2021>

- b. Welke soorten activiteiten zijn uitgevoerd?
  - c. In welke mate zijn de resultaatindicatoren behaald? Wat zijn de oorzaken van een eventuele onder- of overschrijding van de streefwaarden?
  - d. Wat zijn succes- en faalfactoren in de projecten van de verschillende aanvragers (gemeentelijke projecten, DJI, samenwerkingsverbanden sociale partners, VSO/Pro, UWV)?
  - e. Wat is het effect van de verschillen tussen tot dan bestaande ESF-programma 2014-2020 en het REACT-EU op aantal en samenstelling van deelnemers in de aanvragen, type gesubsidieerde activiteiten en/of subsidiabele kosten, samenstelling van de bereikte doelgroep en effect op de arbeidsmarktpositie van bereikte kwetsbare werkzoekenden en kwetsbare werkenden?
3. *Breng in beeld de ervaringen van deelnemers aan projecten:*
    - a. Weten zij dat project mede gefinancierd is door Europa?
    - b. Hoe zinvol vinden zij het project en hoe hebben zij de begeleiding door de aanvragers ervaren?
  4. *Hoe verhouden de uitvoeringskosten zich tot bereikt resultaat (aantal deelnemers, aantal mensen met verbeterde arbeidsmarktpositie aan eind project en na een jaar)*
    - a. Wat zijn de uitvoeringskosten voor de managementautoriteit en aanvragers?

De centrale probleemstelling in de effectevaluatie geeft aan dat het succes van REACT-EU zowel bepaald wordt door de kwantiteit en snelheid van projecten/trajecten (= het "veerkrachtig herstel") als de kwaliteit van projecten/trajecten: dragen de activiteiten bij aan een groen en digitaal Europa, aan het bestrijden van kraptes aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt en aan succesvolle (re-)integratie van personen uit de betreffende doelgroepen? Dit is een belangrijke context bij vooral de beantwoording van de onderzoeksvragen van de effectevaluatie.

1.3 Onderzoeksaanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is deskresearch gedaan en gebruik gemaakt van databestanden en analyses van het CBS. Daarnaast zijn er drie enquêtes gehouden:

- een enquête onder deelnemers van REACT-EU GP,
- een enquête onder deelnemers van REACT-EU sectoren en
- een enquête onder vertegenwoordigers van aan REACT-EU VSO/Pro-deelnemende scholen.

De enquêtes onder deelnemers REACT-EU GP en onder deelnemers van REACT-EU Sectoren leverden een tegenvallende respons op: voor deelnemers GP is een respons van 96 volledig ingevulde enquêtes gerealiseerd en voor sectoren een respons van 39 ingevulde enquêtes. Dit is grotendeels te verklaren door de gebrekkige medewerking van aanvragers. De meesten waren niet bereid om de enquêtes door te sturen naar oud-deelnemers. Non-respons heeft ook een kleine rol gespeeld.

Voor de enquête onder VSO/Pro-scholen is met 130 ingevulde vragenlijsten wel een goede respons gerealiseerd. Hiervan bieden 70 scholen (54%) voortgezet speciaal onderwijs (VSO) aan, 59 scholen (45%) praktijkonderwijs (Pro) en 1 (1%) school beide vormen.

Daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met een select aantal aanvragers per actie en betrokkenen bij het ontwikkelen en uitvoering van de regeling (betrokken ministeries waaronder SZW/UVB). De volgende betrokkenen zijn geïnterviewd:

- Interviews met 10 gemeenten die een aanvraag gemeenten hebben ingediend (Arbeidsmarktregio (AMR))
- Interviews met 15 vertegenwoordigers van VSO/Pro-scholen die een aanvraag hebben ingediend en in de enquête hebben aangegeven bereid te zijn mee te werken aan een interview;
- Interviews met 5 aanvragers vanuit samenwerkingsverbanden van werkgevers- en werknemersorganisaties(sectoren)
- Interview met vertegenwoordigers van het UWV
- Twee interviews met vertegenwoordigers van Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)
- Interviews met de sectorraden Primair Onderwijs (PO), Gespecialiseerd onderwijs (GO) en Praktijk Onderwijs (PRO)
- Interviews met medewerkers bij de verantwoordelijke beleidsdirectie binnen SZW en de directie Uitvoering van Beleid (UVB) van SZW.

Streefwaarden zijn waar mogelijk gebaseerd op aanvraagformulieren van de verschillende aanvragers. De resultaten leunen voor een groot deel op CBS-data. Deze data waren in veel gevallen ten tijde van deze eerste effectevaluatie nog niet volledig beschikbaar. De verwachting is dat de eindevaluatie van 2024 daarom een beter beeld zal geven van de mate waarin resultaatindicatoren behaald zijn.

1.4 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit de volgende hoofdstukken. Hoofdstuk 2 tot en met 6 behandelen de omvang en samenstelling van de bereikte doelgroepen, uitgevoerde activiteiten, resultaten, succes- en faalfactoren, verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU, ervaringen van deelnemers, uitvoeringskosten in verhouding tot resultaten en de bijdrage aan groen en digitaal Europa voor de verschillende typen aanvragers:

- Hoofdstuk 2 gaat in op de effecten van de regeling REACT-EU gemeentelijke projecten (GP);
- Hoofdstuk 3 bespreekt de effecten van de regeling REACT-EU Sectoren;
- Hoofdstuk 4 gaat in op de effecten van de regeling REACT-EU voor VSO/Pro-scholen;
- Hoofdstuk 5 bespreekt de effecten van de regeling REACT-EU Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI);
- Hoofdstuk 6 behandelt de effecten van de regeling REACT-EU UWV;
- Hoofdstuk 7, tot slot, bevat een overzicht van de belangrijkste conclusies en aandachtspunten.

2 Gemeentelijke projecten (AMR/GP)

Dit hoofdstuk betreft de effecten van de regeling REACT-EU voor gemeentelijke projecten, aangevraagd door centrumgemeenten in arbeidsmarktregio's. De regeling voor VSO/Pro-scholen, die ook via gemeenten/arbeidsmarktregio's loopt, komt in hoofdstuk 4 aan bod.

REACT-EU ondersteunt naast de doelgroep van ESF 2014-2020 ook zelfstandigen, mensen in beschut werk of anderszins in een kwetsbare arbeidsmarktpositie werkenden. Er is geen minimumeis meer aan de uitkeringsduur en de leeftijdsgrens van de groep ouderen is verlaagd. Het doel is werkzoekenden en kwetsbare werkenden die tijdens de COVID-19 crisis extra kwetsbaar zijn gebleken te ondersteunen: mensen met een bijstandsuitkering, mensen die dreigen in de bijstand terecht te komen, werkende personen die door COVID-19 in een onzekere positie terecht zijn gekomen omdat ze bijvoorbeeld zelfstandig ondernemer zijn of in een sector werken die door de COVID-19 crisis hard geraakt is. Door deze groepen te ondersteunen moeten hun mogelijkheden tot arbeidsinpassing vergroot worden en daarmee het crisisherstel bevorderd.⁸

Het aanvraagtijdvak liep van 26 april 2021 t/m 25 juni 2021. Alle 35 arbeidsmarktregio's hebben een aanvraag ingediend. Het aangepaste Operationeel Programma van ESF 2014-2020 in Nederland beoogde met REACT-EU 179.216 deelnemers te bereiken. Het beoogde aantal van 214.404 deelnemers in de projectaanvragen, waarvan 166.328 binnen gemeentelijke projecten (GP), overtrof vervolgens deze streefwaarde met zo'n 20%. Het programma gaf ook een streefwaarde voor de indicator over het aantal ondersteunde werkzoekenden met een uitkering dat binnen vier weken na afronding van hun individuele traject betaald werk heeft gevonden of een verbeterde arbeidsmarktpositie heeft. Deze streefwaarde van het programma bedroeg 38.434 deelnemers.

2.1 Omvang en samenstelling van bereikte doelgroepen

Data van het CBS telt op 31 december 2022 een totaal aantal deelnemers binnen REACT-EU gemeentelijke projecten van 211.010. Dit zijn er al 44.682 ofwel 26,9% meer dan het beoogde aantal op basis van de projectaanvragen.

De groep deelnemers bestaat uit 17% arbeidsbelemmerden (en 83% niet-arbeidsbelemmerden). Ook kent de groep uit 19% statushouders (en 81% niet-statushouders). Verder bestaat de groep uit 5% niet-uitkeringsgerechtigden (NUG) en

⁸ Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 16 april 2021, 2020-0000167526, tot wijziging van de Subsidieregeling ESF 2014–2020 in verband met extra middelen uit REACT-EU (2021)

ontvangt 65% langer dan zes maanden een uitkering. De groep kent ook 4.210 zelfstandigen (2%).

De leeftijdsverdeling is als volgt:

Tabel 1 Leeftijd deelnemers REACT-EU (GP)

Leeftijd	Percentage
Jonger dan 28 jaar	32%
28-49 jaar oud	46%
50 jaar en ouder	22%

Bron: CBS (2023)

Het opleidingsniveau is als volgt:

Tabel 2 Opleidingsniveau deelnemers REACT-EU (GP)

Opleidingsniveau	Percentage
Primair en secundair onderwijs (1 ^e fase)	44%
Secundair onderwijs (2 ^e fase)	28%
Hoger onderwijs	9%
Onbekend	19%

Bron: CBS (2023)

Op basis van de data is ook iets te zeggen over de mate waarin binnen deze groepen de écht kwetsbare personen worden bereikt. Er wordt namelijk in deze data, naast de kenmerken die hierboven al zijn uitgesplitst, ook nog onderscheid gemaakt op de volgende kenmerken:

Tabel 3 Kenmerken extra kwetsbare personen (GP)

Inkomsten huishouden	Percentage	Aantal
Geen inkomsten uit werk	44%	93.890
<i>waarbinnen: huishoudens met afhankelijke kinderen</i>	33%	31.390
Wel inkomsten uit werk	37%	77.780
Onbekend	19%	39.500
Totaal	100%	211.260⁹

Eerste generatie migratieachtergrond	Percentage	Aantal
Ja	47%	100.190
Nee (Nederlandse achtergrond of tweede generatie migratieachtergrond)	53%	110.950
Totaal	100%	211.140¹⁰

Eenouderhuishouden met afhankelijke kinderen	Percentage	Aantal
Ja	19%	40.380
Nee	81%	170.730
Totaal	100%	211.110¹¹

Bron: CBS (2023)

De meeste geïnterviewde gemeenten geven aan de middelen zo breed mogelijk in te zetten en geen onderscheid te maken tussen cliënten die wel of niet onder REACT-EU vallen. Dit in het kader van Gelijke Kansen Non Discriminatie (GKND), ook een horizontaal thema van ESF. Tegelijkertijd komt uit de interviewronde echter naar voren dat veel centrumgemeenten de REACT-EU middelen met name inzetten om jongeren en statushouders te bedienen. Dit zijn dan ook waarschijnlijk de best bemiddelbare groepen binnen het bestand in de Participatiewet. De rest heeft gemiddeld genomen naar alle waarschijnlijkheid een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waardoor ze niet binnen een jaar bemiddelbaar zijn naar werk.¹²

2.1.1

Oekraïense vluchtelingen

Een totaal van 340 Oekraïense vluchtelingen¹³ nam tot 31 december 2022 deel aan REACT-EU binnen de gemeentelijke projecten. Er is op dit moment geen verdere informatie over deze groep beschikbaar.

⁹ Deze getallen staan niet als totalen in de data maar apart per arbeidsmarktregio, jaar en geslacht. Deze zijn door Panteia bij elkaar opgeteld. Door afrondingen binnen groepen op tientallen ontstaan kleine afwijkingen in de totalen.

¹⁰ Zie uitleg hierboven

¹¹ Zie uitleg hierboven

¹² Constatering onderzoekers. Dit komt ook terug in bijvoorbeeld de Eindevaluatie van de Participatiewet van het SCP (2019).

¹³ Het CBS baseert het aantal ingezetenen Oekraïense vluchtelingen op de Basisregistratie personen (BRP), peildatum 1 mei 2023. De cijfers omvatten Oekraïense vluchtelingen die in Nederland zijn gearriveerd vanaf 24 februari 2022 (begin van de oorlog in Oekraïne) en op 1 mei 2023 nog in de BRP stonden ingeschreven. Deze populatie omvat alleen personen

2.2 Uitgevoerde activiteiten

De in interviews meest genoemde met REACT-EU geld gefinancierde activiteiten zijn casemanagers, taaltrajecten, loonkostensubsidies, externe re-integratietrajecten en opleidingskosten. Een analyse op aanvraagformulieren uit de procesevaluatie van vorig jaar liet zien dat AMR's met name deelnemers beoogden te ondersteunen met activiteiten gericht op het vergroten van hun mogelijkheden voor arbeidsinpassing (154.958 van de 166.328 deelnemers). De verwachting strookt dus met het resultaat, maar gezien de generiek omschreven verwachting waar veel van de daadwerkelijk uitgevoerde activiteiten onder kunnen vallen, is hier geen conclusie aan te verbinden.

De subsidiëring van casemanagers, ook wel werkconsulenten of klantmanagers genoemd, bestrijkt voor veel centrumgemeenten een groot deel van het totale ESF-budget. Andere genoemde activiteiten zijn bijvoorbeeld ontwikkeltrajecten specifiek voor jongeren, of bemiddelingsactiviteiten. Alle geïnterviewde gemeenten geven aan geen aparte trajecten of projecten te hebben opgezet vanuit REACT-EU, maar bestaande activiteiten te financieren. Dit heeft bijvoorbeeld als voordeel dat men bestaande client-volgsystemen kan blijven gebruiken.

Uit de enquêteresultaten blijkt dat twee derde van de respondenten hulp heeft gekregen bij het vinden van werk (67%). Daarnaast heeft 27% training of scholing gevolgd om werk te vinden en nam 14% deel aan een banenmarkt. Ten slotte ontving 2% van deze deelnemers loonkostensubsidie. Ongeveer een kwart van de respondenten laat weten (ook) aan andere op arbeidsmarktgerichte activiteiten te hebben deelgenomen. Wanneer gevraagd wordt om deze activiteiten toe te lichten, noemt men sollicitatietraining, coaching, cursussen en vrijwilligerswerk.

CBS-data geeft geen informatie over het type door deelnemers aan REACT-EU uitgevoerde activiteiten.

2.2.1 Oekraïense vluchtelingen

Gemeenten zijn verschillend omgegaan met de later toegevoegde doelgroep uit Oekraïne afkomstige ontheemden. In sommige geïnterviewde gemeenten is er geen speciale aandacht voor deze groep geweest. Dit was bijvoorbeeld omdat het project nagenoeg afgerond was of het uitvoeringstechnisch niet meer mogelijk werd geacht om er nog mee aan de slag te gaan. Ook was er in sommige gemeenten niet of nauwelijks sprake van uit Oekraïne afkomstige vluchtelingen. Andere gemeenten hebben de doelgroep ingepast in de reguliere activiteiten. Weer andere gemeenten geven aan een apart programma voor deze doelgroep te hebben opgezet, met extra inzet op huisvesting, taal, maar ook bemiddeling naar werk. Hier is dan echter niet direct sprake van inzet REACT-EU subsidies.

Relevant is daarmee dat voor de groep Oekraïners de variatie binnen arbeidsmarktregio's groot is, omdat de ene gemeente meer vluchtelingen opvangt dan de andere. Zoals al beschreven blijkt uit de onder 2.1.1 vermelde cijfers van het

---

met de Oekraïense nationaliteit. Personen met een niet-Oekraïense nationaliteit met land van herkomst Oekraïne voor wie de Richtlijn Tijdelijke Bescherming per 4 september 2023 werd stopgezet, maken geen deel uit van de populatie.

CBS dat er in het algemeen maar enkele honderden uit Oekraïne afkomstige vluchtelingen in REACT-EU hebben deelgenomen.

2.3 Resultaten

2.3.1 Resultaten volgens aanvragers

Het monitoren van resultaten is voor gemeenten ingewikkeld. Niet in de laatste plaats omdat de opvattingen verschillen over wat precies als resultaat beschouwd kan worden. Is dat alleen uitstroom uit een uitkering naar werk, of is dat ook van vrijwilligerswerk naar werkervaringsplek of van werkervaringsplek naar beschut werk? Een respondent gaf aan dat de inspanningsverplichting bepalend is en die inspanning getoetst wordt door het Ministerie van SZW. Casemanagement stelt niet verplicht om uitstroomresultaten vast te leggen en ook de regelgeving schrijft dit niet voor. Dus de gemeenten die niet evalueren weten niet precies wat de resultaten zijn. Sommige gemeenten geven aan dat het monitoren van scholingstrajecten wel uitvoerbaar is. Dan kijkt men naar hoeveel mensen een opleiding met succes hebben afgerond. Dit zegt dan echter alleen iets over scholingsrendement, niet over arbeidsmarktrendement. Uiteindelijk meten gemeenten ook het succes af aan de mate waarin de uitkeringsafhankelijkheid wordt teruggedrongen.

In de praktijk wordt met name naar uitstroomcijfers van de bijstand gekeken: hoeveel mensen stromen er uit de bijstand uit en hoeveel mensen komen erin? Als mensen uitstromen, wordt in veel gemeenten wel bijgehouden naar welke sector, via welke klantbegeleider, en voor hoeveel uur per week men een baan heeft. Dit gebeurt dan niet in relatie tot de inzet van REACT-EU.

De meeste in het kader van de effectevaluatie geïnterviewde gemeenten geven aan dat alle deelnemers aan REACT-EU door de ingezette activiteiten volgens hen een verbeterde arbeidsmarktpositie hebben (variërend van vaardigheden verbeterd in training tot baan naast bijstand of volledige uitstroom). Wel geven zij aan dat ze niet specifiek volgen hoe die positie een jaar na afloop is, maar dat in de meeste gevallen tot zo'n drie maanden na uitstroom doen.

2.3.2 Resultaten: CBS-data

Op basis van beschikbare data van het CBS geeft onderstaande tabel een beeld van de status van deelnemers aan REACT-EU voor gemeentelijke projecten. Te zien is dat bij de start van het traject 22% van de 211.270 deelnemers werkzaam was en bij het eind van het traject 34%.

Vervolgens levert nadere analyse op dat op het peilmoment zes maanden na het eind van het traject 46% werkzaam is, 37% niet werkzaam, 6% inactief¹⁴ en 11% onbekend¹⁵. Hierbij is wel relevant dat de populatie waarover op basis van CBS-data

¹⁴ Inactief is volgens de CBS-definitie iedereen die niet "werkzaam" of "niet-werkzaam" is. Werkzaam is iedereen die werkt in loondienst of als zelfstandige. Niet-werkzaam is iedereen met een WW- of bijstandsuitkering, iedereen die bij het UWV staat ingeschreven als werkzoekende en iedereen die in een re-integratietraject zit. Wie in geen enkele van die groepen valt is "inactief".

¹⁵ 'Onbekend' betekent vooral dat gegevens die nodig waren om iemands arbeidsmarktpositie te bepalen nog niet beschikbaar waren bij het CBS.

uitspraken zijn te doen uit 34.970 van de 211.270 deelnemers bestaat. Voor de rest van de populatie was op 31 december 2022 nog geen data bekend voor het peilmoment zes maanden na het eind van het traject. Wij gaan ervan uit dat deze data in 2024 wel beschikbaar is. De cijfers voor het peilmoment 12 maanden na het eind van het traject veranderen hier nauwelijks. Nog steeds 45% (van de populatie van 34.850 deelnemers) is na 12 maanden werkzaam, 24% niet werkzaam en 2% inactief, waarbij dit van 29% onbekend is.

Tabel 4 Status deelnemers REACT-EU traject (GP)

	Start traject	Eind traject	6 mnd na eind	12 mnd na eind
N=	211.270	211.080	34.970	34.850
Inactief	6%	1%	6%	2%
Niet werkzaam	71%	11%	37%	24%
Werkzaam	22%	34%	46%	45%
Onbekend	1%	53%	11%	29%
	100%	100%	100%	100%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

Ook valt op dat hoe verder na het peilmoment, hoe vaker de status van deelnemers 'onbekend' is, of helemaal niet is ingevuld. 'Onbekend' betekent vooral dat gegevens die nodig waren om iemands arbeidsmarktpositie te bepalen nog niet beschikbaar waren. Sommige bronbestanden kennen vertragingen van een jaar (bijvoorbeeld gegevens van het UWV over wie daar in een traject zitten), en deze data zijn ook nog eens in januari 2023 al verzameld. De meeste 'onbekenden' betreffen dan ook trajecten die in 2022 zijn geëindigd. We verwachten daarom dat er volgend jaar, als we de exercitie herhalen, een stuk minder 'onbekenden' zullen zijn. Dan verwachten we ook dat de data een beter beeld kan geven.

De startpositie van deelnemers is op basis van de beschikbare data verder te specificeren.

Tabel 5 Startposities deelnemers REACT-EU traject (GP)

Startpositie			
6%	13.320	inactief	waarvan:
2%			37% 4.940 Onderwijsvolgend
4%			63% 8.350 niet onderwijsvolgend
71%	149.610	niet werkzaam	
1%			2% 2.590 in SRG-voorziening of UWV-traject
3%			4% 6.290 niet-uitkeringsgerechtigd (NUG)
67%			94% 140.750 Uitkeringsgerechtigd
22%	46.300	werkzaam	
20%			91% 42.140 Werknemer
2%			9% 4.210 Zelfstandige
1%	2.040	onbekend	
Totaal 211.270			

Bron: CBS (2023) bewerking door Panteia

Ook de positie van deelnemers bij het peilmoment einde traject is verder uit te diepen op basis van de beschikbare data.

Tabel 6 Peilmoment eind traject deelnemers REACT-EU (GP)

Eind traject			
1%	3.130	inactief	waarvan:
0%			27% 840 Onderwijsvolgend
1%			73% 2.300 niet onderwijsvolgend
11%	23.060	niet werkzaam	
0%			1% 300 in SRG-voorziening of UWV-traject
2%			16% 3.670 niet-uitkeringsgerechtigd
9%			83% 19.090 Uitkeringsgerechtigd
34%	72.500	werkzaam	
33%			98% 70.700 Werknemer
1%			2% 1.750 Zelfstandige
53%	112.390	onbekend	
Totaal 211.080			

Bron: CBS (2023) bewerking door Panteia

Het aantal werkenden met een andere verbeterde arbeidsmarktpositie, bijvoorbeeld een toename in het aantal contracturen, is in de data voorlopig alleen beschikbaar bij het eind van het traject, en nog niet voor zes maanden daarna. In de voorlopig beschikbare CBS-data hebben 26.860 werknemers een verbeterde

arbeidsmarktpositie bij einde traject, waarvan 15.230 een toename in het aantal contracturen, 5320 geen SRG-traject¹⁶ meer, 3.380 een vast contract en 22.580 een toename in uurloon. In totaal heeft 64% van de 42.020 werknemers voor wie deze gegevens bekend zijn bij eind traject een verbeterde arbeidsmarktpositie.

Vervolgens zijn de doelgroepen binnen REACT-EU gemeentelijke projecten op basis van de beschikbare data nog verder uit te splitsen:

- Van de groep aan het begin van het traject arbeidsbelemmerden (n=34.910) was 10% inactief, 57% niet werkzaam, 32% werkzaam en 1% onbekend. Aan het eind van het traject (n=34.760) was 1% inactief, 9% niet werkzaam, 47% werkzaam en 43% onbekend.
- Van de groep statushouders aan het begin van het traject (n=39.070) was 5% inactief, 81% niet werkzaam, 14% werkzaam en 1% onbekend. Aan het eind van het traject (n=39.070) was 1% inactief, 10% niet werkzaam, 29% werkzaam en 60% onbekend.
- Van de groep niet-uitkeringsgerechtigden (NUG) was aan het begin van het traject (n=9.840) 59% niet werkzaam en 41% werkzaam. Aan het eind van het traject (n=9.700) was 4% inactief, 12% niet werkzaam, 49% werkzaam en 35% onbekend.
- Van de groep langer dan zes maanden in de Participatiewet aan het begin van het traject (n=13.400) was 85% niet werkzaam en 15% werkzaam. Aan het eind van het traject (n=137.510) was 13% niet werkzaam, 28% werkzaam en 58% onbekend.
- Van de groep jonger dan 28 jaar aan het begin van het traject (n=67.030) was 16% inactief, 53% niet werkzaam, 29% werkzaam en 2% onbekend. Aan het eind van het traject (n=66.860) was 3% inactief, 10% niet werkzaam, 43% werkzaam en 44% onbekend.
- Van de groep 50 jaar en ouder aan het begin van het traject (47.400) was 1% inactief, 80% niet werkzaam en 18% werkzaam. Aan het eind van het traject (n=47.440) was 1% inactief, 12% niet werkzaam, 25% werkzaam en 63% onbekend.

De forse categorie onbekend buiten beschouwing latend geldt dat voor alle groepen het percentage werkzame deelnemers gegroeid is:

---

¹⁶ Een SRG-traject is gedefinieerd als een periode waarin één of meerdere voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling worden ingezet door gemeenten, gelijktijdig of opeenvolgend.

Tabel 7 Werkzame personen naar doelgroep (GP)

Doelgroep	Start traject	Eind traject	Vershil
Arbeidsbelemmerden (N=34.910)	32%	47%	+15%
Statushouders (N=39.070)	14%	29%	+15%
Niet-uitkeringsgerechtigden (N=9.840)	41%	49%	+8%
Langer dan 6 maanden P-Wet (N=137.400)	15%	28%	+13%
Jonger dan 28 jaar (N=67.030)	29%	43%	+14%
50 jaar en ouder (N=47.400)	18%	25%	+7%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

Voor de peilmomenten 6 maanden en 12 maanden na eind traject is nog onvoldoende data beschikbaar: voor de meeste deelnemers is daarom over de arbeidsmarktpositie op die momenten nog niets door het CBS ingevuld.

Ook kan de arbeidsmarktpositie aan het eind van het traject van de deelnemers die aan het begin van het traject niet-werkzaam of inactief waren worden uitgesplitst per arbeidsmarktregio. Deze aantallen verschillen per AMR van ongeveer 5% tot 40%. Het is belangrijk te benoemen dat binnen een AMR de verschillende gemeenten verschillend arbeidsmarktbeleid kunnen voeren en waarschijnlijk dan ook andere activiteiten onder REACT-EU scharen. Ook kan het zo zijn dat verschillende gemeenten dezelfde activiteiten opvoeren, bijvoorbeeld casemanagement, maar daarin vervolgens andere keuzes maken als het gaat om het selecteren van deelnemers of de caseload die in het kader van REACT-EU worden opgevoerd. De range van 5% tot 40% lijkt immers te groot om alleen vanuit de inhoud van de REACT-EU activiteiten te verklaren.

Tot slot kan het aantal deelnemers dat bij aanvang van het traject al werknemer was en aan het eind een verbeterde arbeidsmarktpositie had, uitgesplitst worden naar arbeidsmarktregio. Dit levert een range op van ongeveer 40% tot 70% van de werkzame deelnemers die hun arbeidsmarktpositie hebben verbeterd aan het eind van het traject. Ook hier dient echter te worden opgemerkt dat op basis van de beschikbare data niet te bepalen is in hoeverre dit toe te schrijven is aan REACT-EU. Ook geldt hier weer dat binnen een AMR verschillende gemeenten verschillend arbeidsmarktbeleid kunnen voeren en waarschijnlijk andere activiteiten onder REACT-EU scharen. Ook kan het zo zijn dat verschillende gemeenten dezelfde activiteiten opvoeren, bijvoorbeeld casemanagement, maar daarin vervolgens andere keuzes maken als het gaat om het selecteren van deelnemers of de caseload die in het kader van REACT-EU wordt opgevoerd. De verschillen lijken immers te groot om ze alleen door REACT-EU activiteiten te verklaren. Waarschijnlijk heeft dit deels puur administratieve redenen.

2.3.3

Verbetering arbeidsmarktpositie volgens deelnemers

Aan de respondenten zijn vijf stellingen voorgelegd over verworven competenties. Hierbij kon telkens worden geantwoord met 'helemaal mee eens', 'eens', 'neutraal', 'oneens', 'helemaal mee oneens'. Vanwege de lage respons zijn deze resultaten indicatief.

Tabel 8 Stellingen verworven competenties deelnemers GP (N=97)

Stelling	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens
Ik heb dankzij de activiteit(en) die ik heb gevolgd echt wat geleerd	15,6%	36,5%	28,1%	6,3%	13,5%
Ik heb nieuwe dingen geleerd die ik in mijn dagelijkse werk of mijn zoektocht naar werk kan gebruiken	15,6%	30,2%	31,3%	11,5%	11,5%
Ik heb meer kennis van hoe ik nieuw werk kan vinden	11,5%	29,2%	34,3%	14,6%	10,4%
Ik heb dankzij de activiteit meer zelfvertrouwen gekregen	18,8%	31,3%	31,3%	10,4%	8,3%
Ik heb nieuwe dingen over mezelf geleerd die ik in mijn werk of zoektocht naar werk kan gebruiken	14,6%	31,3%	31,3%	12,5%	10,4%

Bron: Deelnemersenquête GP, Panteia (2023)

Op basis van deze resultaten lijken oud-deelnemers overwegend positief over de door hen verworven competenties. Men stelt met name echt iets geleerd te hebben en meer zelfvertrouwen te hebben gekregen. Men is het minder eens met de stelling dat men meer kennis heeft verworven van hoe men nieuw werk kan vinden.

De respondenten kregen ook de volgende stellingen voorgelegd over de mate waarin ze al gebruik hebben gemaakt van wat ze geleerd hebben:

Tabel 9 Stellingen gedragseffecten deelnemers GP (N=97)

Stelling	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens
Wat ik geleerd heb gebruik ik al in mijn huidige werk of tijdens het zoeken naar werk	16,7%	28,1%	34,4%	12,5%	8,3%
Wat ik geleerd heb ga ik zeker in de toekomst gebruiken	16,7%	32,3%	38,5%	5,2%	7,3%
Ik kan wat ik geleerd heb ook aan anderen leren, bijvoorbeeld mijn collega's	14,6%	25,0%	37,5%	15,6%	7,3%

Bron: Deelnemersenquête GP, Panteia (2023)

Samenvattend lijkt er sprake van voorzichtig positieve gedragseffecten onder oud-deelnemers, met name als het gaat om zelf nieuwe vaardigheden in de praktijk te brengen (nu of in de toekomst). In mindere mate als het gaat om deze vaardigheden overbrengen aan collega's.

2.4 Succes- en faalfactoren

Sommige gemeenten wijzen er nog op dat de baten van de inzet van de REACT-EU middelen vooral uit een volume-effect bestaan. De middelen worden in eerste instantie immers met terugwerkende kracht toegekend aan bepaalde activiteiten en daarmee aan bepaalde deelnemers. Vervolgens is het met het verworven subsidiegeld mogelijk om extra op andere activiteiten (voor andere doelgroepen of andere deelnemers uit de doelgroep, voor andere activiteiten, meer activiteiten voor de deelnemers) in te zetten.

Andere gemeenten noemen als succesfactoren de volgende zaken:

- De ontwikkeling en opgebouwde ervaring binnen organisaties die al meerdere jaren voor gemeenten de uitvoering verzorgen;
- Het verkleinen van de caseload voor klantmanagers, mogelijk gemaakt door REACT-EU subsidiegelden;
- Brede inzet op bemiddeling van kandidaten, ook voor kandidaten die geen uitkering of bijvoorbeeld multiproblematiek hebben en lastig bemiddelbaar zijn;
- De algemene economische situatie in Nederland, waardoor er veel vraag naar arbeid was die door de beschikbaarheid van REACT-EU gelden op bijstandsgerechtigden etc. beter was te vervullen.

Faalfactoren die in interviews naar voren komen:

- De mensen die nu nog steeds in het uitkeringsbestand zitten, worden steeds lastiger om te plaatsen, ook door een veranderende arbeidsmarkt (al geldt dit meer voor de periode ná REACT-EU);
- Het was lastig contact onderhouden met kandidaten in tijden van lockdown;
- Fluctuatie van ESF-middelen: soms 100% cofinanciering, dan weer 40% of 50%. Incidenteel maakt dit het lastig om structureel beleid te voeren;
- Gemeenten kijken naar output en hoe te voldoen aan criteria van SZW. Soms voelde men zich daardoor meer boekhouder dan gewenst; men besteedde veel tijd aan verslaglegging.

2.5 Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU

2.5.1 Verschillen volgens de aanvragers

In de interviews geven alle geïnterviewde gemeenten aan dat er geen direct onderscheid bestaat tussen REACT-EU activiteiten en activiteiten zoals ondersteund vanuit het “reguliere ESF-programma” (ESF 2014-2020). REACT-EU lijkt sterk op het reguliere ESF-programma, behalve dat de doelgroep breder is. Een gemeente heeft haar arbeidsmarktbeleid vaak al vastgelegd. Daarin is opgenomen hoe men doelgroepen wil begeleiden naar werk of andere activiteiten. Dat definieert dan het specifieke aanbod waar een casemanager vervolgens gebruik van kan maken. ESF-subsidies maken het mogelijk om trajecten te financieren die anders niet gefinancierd hadden kunnen worden. Dat ligt voor REACT-EU niet anders.

REACT-EU was echter wel specifiek gericht op het tegengaan van de gevolgen van de COVID-19 crisis. Hierin verschilt de uitvoering wel degelijk van het reguliere ESF-programma. De activiteiten waren voor de gemeenten richting kandidaten moeilijker

uitvoerbaar, fysieke activiteiten waren niet mogelijk en alles moest digitaal. Groepstrainingen voor sollicitaties konden in het geheel niet doorgaan. Een ander gevolg van de coronapandemie was dat het uitkeringsbestand in veel gemeenten tijdens de pandemie even snel opliep qua omvang, maar vervolgens weer even snel afnam. Inmiddels is er namelijk in veel sectoren sprake van tekorten aan medewerkers.

2.5.2

Verschillen volgens CBS-data

Binnen ESF 2014-2020 waren er 402.950 deelnemers in gemeentelijke projecten. Deelnemerskenmerken binnen ESF 2014-2020 zijn sterk vergelijkbaar met die binnen REACT-EU. Onderstaande tabel geeft de kenmerken in beide periodes weer:

Tabel 10 Vergelijking deelnemerskenmerken ESF 2014-2020 en REACT-EU

Kenmerk	ESF 2014-2020	REACT-EU
Arbeidsbelemmerden	13%	17%
Statushouders	11%	19%
Leeftijd		
Jonger dan 28	36%	32%
28-49	45%	46%
50 en ouder	19%	22%
Niet-uitkeringsgerechtigd	5%	5%
Opleidingsniveau		
primair en secundair onderwijs (1e fase)	47%	44%
secundair onderwijs (2e fase)	33%	28%
hoger onderwijs	10%	9%
onbekend	11%	19%
Langer dan 6 maanden WWB/P-Wet	69%	65%
Zelfstandigen	5.330 (1,3%)	4.210 (2%)
Oekraïners	n.v.t.	340 (in 2022)
Inkomsten huishouden		
Geen inkomsten uit werk	51%	44%
Wel inkomsten uit werk	38%	37%
Onbekend	11%	19%
Eerste generatie migratieachtergrond	43%	47%
Eenouderhuishouden met afhankelijke kinderen	23%	19%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

REACT-EU kent procentueel gezien meer statushouders (19% om 11%) en arbeidsbelemmerden (17% om 13%) dan ESF 2014-2020. De deelnemers zijn gemiddeld ook wat ouder en lager opgeleid. Wel zitten er in het REACT-EU bestand net wat minder mensen langer dan zes maanden in de WWB/Participatiewet. Ook is binnen REACT-EU de groep door het CBS-gedefinieerd als extra kwetsbaar procentueel gezien iets kleiner: 4 procentpunt minder mensen met eerste generatie migratieachtergrond, 7 procentpunt minder mensen zonder inkomsten uit werk binnen het huishouden en 4 procentpunt meer eenouderhuishoudens met afhankelijke kinderen.

Met de wetenschap van de sterk vergelijkbare doelgroepen zijn al enkele vergelijkingen te maken op basis van beschikbare data. Zo was de status van deelnemers aan ESF 2014-2020 bij de start van het traject, bij het eind, na 6 maanden en na 12 maanden als volgt:

Tabel 11 Status deelnemers ESF 2014-2020 traject (GP)

	Start traject	Eind traject	6 mnd na eind	12 mnd na eind
N=	402.950	402.950	402.950	402.950
Inactief	7%	7%	9%	10%
Niet werkzaam	73%	58%	53%	50%
Werkzaam	20%	35%	38%	39%
Onbekend	0%	0%	0%	2%
	100%	100%	100%	100%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

We zien hier een toename van werkzame personen van 20% bij de start naar 35% bij het eind van het traject. Deze toename is vergelijkbaar met de percentages in REACT-EU (van 22% naar 34%). Na zes maanden is onder ESF 2014-2020 38% werkzaam en na 12 maanden 39%. Dit is een lager percentage dan dat van de kleine groep REACT-EU deelnemers waar deze data al bekend voor is. Dit bedraagt 46%.

Ook kunnen de werkzame personen naar doelgroep en procentuele verschillen qua werkzaamheid tussen start en eind van het traject voor ESF 2014-2020 vergeleken worden met die van REACT-EU. De werkzame personen naar doelgroep en de verschillen tussen start en eind traject waren voor ESF 2014-2020 als volgt:

Tabel 12 Werkzame personen naar doelgroep ESF 2014-2020 (GP)

Doelgroep	Start traject	Eind traject	Vershil
Arbeidsbelemmerden (N=54.320)	20%	36%	+16%
Statushouders (N=43.900)	8%	26%	+18%
Niet-uitkeringsgerechtigden (N=19.230)	49%	52%	+3%
Langer dan 6 maanden WWB/P-Wet (N=277.870)	16%	32%	+16%
Jonger dan 28 jaar (N=145.470)	26%	40%	+14%
50 jaar en ouder (N=76.740)	18%	29%	+11%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

Vergeleken met REACT-EU valt op dat de verschillen tussen start en eind traject voor de meeste doelgroepen ongeveer gelijk zijn. In beide periodes is van de groep niet-uitkeringsgerechtigden het grootste percentage reeds aan het werk bij de start van het traject en is dat ook de groep waar het minste verschil optreedt. De grootste positieve effecten zijn zowel voor REACT-EU als ESF 2014-2020 voor de groepen

statushouders en arbeidsbelemmerden, gevolgd door de groepen langer dan zes maanden WWB/Participatiewet en jonger dan 28 jaar.

De verschillen tussen het ESF-programma 2014-2020 en REACT-EU leiden op basis van de tot nu toe beschikbare data dus niet tot noemenswaardige verschillen in effect op de arbeidsmarktpositie van de bereikte doelgroepen. Wel kent ESF 2014-2020 logischerwijs grotere volumes, gezien de langere looptijd en daarmee gepaard gaande hogere totaalbudgetten. Deze constatering sluit aan bij de bevindingen dat gemeenten in de praktijk niet veel anders doen in REACT-EU dan tijdens ESF 2014-2020, en vooral trajecten als REACT-EU oormerken die ze toch al uitvoerden.

2.6 Ervaringen van deelnemers (enquête)

2.6.1 Kennis van financiering met REACT-EU

De vraag hoe aan deelnemers kenbaar is gemaakt dat een project met REACT-EU gelden is gefinancierd is gesteld in de interviews met aanvragers bij AMR's. De respondenten vanuit de gemeentelijke projecten geven aan zich te houden aan de uitingen zoals die door de regelgeving worden voorgeschreven: gebruik van aangereikt postermateriaal, vermelding van het ESF-logo in de correspondentie met deelnemers, informatie op websites. Een enkele respondent geeft aan het ook in gesprekken met deelnemers te benoemen.

Of deelnemers weten dat het project medegefinancierd is door de Europese Unie is alleen te achterhalen door het de deelnemers zelf te vragen. Daarom is deze vraag in de deelnemersenquête gesteld. De meeste respondenten zijn er niet van op de hoogte dat de door hen gevolgde activiteit (deels) door de Europese Commissie betaald is. Ruim twee derde (68,8%) wist dit niet. De rest was hier wel van op de hoogte. Gezien de respons op de enquête zijn deze resultaten indicatief en niet representatief.

2.6.2 Oordeel van deelnemers

In de enquête onder oud-deelnemers is gevraagd wat mensen van het project vonden. Ook deze resultaten zijn indicatief. Over het algemeen zijn de meeste mensen (zeer) tevreden over de activiteit(en) van de gemeente: 63,5% reageert positief. Nog eens 19,8% antwoordt met 'neutraal' en 16,7% laat weten (heel) ontevreden te zijn over de activiteiten.

Ook is gevraagd hoe oud-deelnemers de begeleiding door de casemanagers ervaren hebben. Over de ervaren hulp lijken de meningen verdeeld. Net iets meer dan de helft van de respondenten laat weten hierover positief te zijn en antwoordt met 'goed' of 'zeer goed' op de vraag in hoeverre de activiteiten aansloten op hun persoonlijke behoeften (51,1%). 18,7% van de respondenten vindt daarentegen dat de activiteiten 'slecht' of 'zeer slecht' aansloten. Nog eens 29,2% oordeelt hierover 'neutraal'. Er is een duidelijke correlatie te zien. Naar mate deelnemers meer tevreden zijn met de activiteiten rapporteert men ook hogere tevredenheid over de begeleiding en positievere gedragseffecten.

De respondenten ervaren een verschillende mate van hulp bij hun werk of de zoektocht naar nieuw werk door wat ze hebben geleerd. Een groep van 34,4% voelt zich sterk ondersteund ('heel veel' en 'veel'), terwijl 25% ('weinig' en 'heel weinig') aangeeft weinig ondersteuning gehad te hebben. Voor 40,6% is de hulp gemiddeld: 'niet veel maar ook niet weinig'.

2.7 Projectkosten in verhouding tot resultaat

De kosten per deelnemer verschillen sterk per arbeidsmarktregio. De verleende subsidiebedragen afgezet tegen het aantal deelnemers laten de subsidie per deelnemer zien. Die loopt uiteen van ongeveer €250 tot €1.750. Een mogelijke verklaring van dit verschil is de volgende. In de regel nemen arbeidsmarktregio's niet alle kosten voor een deelnemer op in de einddeclaratie en verantwoording richting het Ministerie SZW. Veel AMR's nemen alleen de kosten voor casemanagers zelf op, vertelt een respondent in een interview, maar niet de kosten van de activiteiten die door een casemanager geïnitieerd worden (denk aan trainingen, stagebegeleiding, nulmetingen of andere zaken die een casemanager binnen zijn instrumentarium kan inzetten, maar ook nazorg). Dus worden volgens deze gesprekspartner niet alle kosten per deelnemer meegenomen, maar alleen de makkelijk te verantwoorden kosten. Ook verschillen de activiteiten die zijn uitgevoerd in kosten. Sommige activiteiten zijn duurder dan andere activiteiten, wat de kosten per deelnemer sterk kan beïnvloeden.

Een mogelijke verklaring voor verschil in projectkosten per aanvrager zou kunnen zijn dat er verschillende type casemanagers bestaan. Als er in een gemeente casemanagers zijn die alleen begeleiding naar werk doen, dan kunnen alle loonkosten van deze casemanagers gedeclareerd worden en vallen de projectkosten per deelnemer hoger uit. Als in een gemeente de casemanagers ook inkomens- huishouden- en schuldensituatie doen, zijn hun loonkosten niet volledig declarabel en vallen de projectkosten per deelnemer lager uit.

Uit interviews zijn nog wat schattingen opgehaald over uitvoeringskosten. Enkele gemeenten schatten dat de uitvoeringskosten tussen de 5% en 10% liggen. Dit is inclusief de inhuur van subsidiebureaus voor ondersteuning bij administratieve lasten. Veel van de uitvoeringskosten van gemeenten zitten in eigen personeel. Het feit dat de inzet van REACT-EU-middelen met terugwerkende kracht als een project werd geformuleerd, betekende vaak dat het een gecoprimeerd project was qua uitvoeringskosten.

2.8 Bijdrage aan groen en digitaal Europa

Uit interviews blijkt dat in gemeenten veelal niet actief gemonitord wordt op een inhoudelijke link met een groen en digitaal Europa. Wel geven respondenten aan dat in hun gemeenten veel overleg via Teams heeft plaatsgevonden, zowel intern als met cliënten, waardoor er minder gereisd wordt. Ook hebben enkele gemeenten een leerwerkroute techniek, waarbinnen in sommige gevallen nog onderscheid wordt gemaakt tussen techniek en de energietransitie. Men herkent ook de vraag om personeel vanuit deze sector, maar geeft aan het niet zo specifiek bij te houden.

Digitale vaardigheden zijn in vrijwel alle gemeenten een aandachtspunt voor deelnemers, omdat ze veelal ontbreken en dus aangeleerd moeten worden. Digitale vaardigheden komen terug in bijna alle interventies of instrumenten die door gemeenten worden ingezet en de noodzaak hiervan wordt ook herkend.

Ook in de enquête onder oud-deelnemers is gevraagd of men het idee heeft dat hun digitale vaardigheden verbeterd zijn. Van de respondenten heeft 26% iets over computers, internet, tablets of smartphones te hebben geleerd, terwijl 74% aangaf dat de activiteit hier niet mee te maken had. Deze resultaten zijn indicatief.

2.9 Conclusie

Op basis van de tot nu toe beschikbare CBS-data kan geconcludeerd worden dat het beoogde aantal deelnemers ruimschoots gehaald wordt. Data van het CBS telt op 31 december 2022 een totaal aantal deelnemers binnen REACT-EU gemeentelijke projecten van 211.010. Dit zijn er al 44.682 ofwel 26,9% meer dan het beoogde aantal op basis van de projectaanvragen. Gemeenten zetten de subsidie voornamelijk in voor het financieren van hun casemanagers. Dit lag in de lijn der verwachting, omdat ze in de procesevaluatie al aangaven geen aparte trajecten voor REACT-EU op te zetten maar de subsidie te gebruiken om bestaande activiteiten mee te financieren.

Voorlopige resultaten laten stijgende aantallen werkenden zien aan het einde van het traject vergeleken met het begin van het traject. Naast de percentages werkzame personen is ook de verbeterde arbeidsmarktpositie een belangrijke indicator voor succes van het programma. Voor reeds werkzame personen geldt dat in alle AMR's tussen de 40% en 70% hun arbeidsmarktpositie verbeterd heeft volgens CBS-data. Ook de (indicatieve) enquêteresultaten onderschrijven dit. Oud-deelnemers in gemeentelijke projecten zijn zeer tevreden over de activiteiten die zij hebben gevolgd en iets minder tevreden, maar nog steeds positief, over hoe de activiteiten hen hebben geholpen om werk te vinden of te behouden. Ongeveer de helft geeft aan dankzij de activiteiten iets geleerd te hebben, bijvoorbeeld nieuwe dingen die men in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk kan gebruiken, meer zelfvertrouwen te hebben dankzij de activiteit en andere werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd. Ongeveer de helft van de oud-deelnemers REACT-EU GP rapporteert positieve gedragseffecten: men gebruikt wat men heeft geleerd al in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk, of denkt dit in de toekomst te gaan doen. Men kan wat men geleerd heeft ook overdragen aan anderen, bijvoorbeeld collega's.

Uit interviews blijkt dat in gemeenten niet actief gemonitord wordt op een inhoudelijke link met een groen en digitaal Europa. Wel stromen in verschillende gemeenten REACT-EU GP deelnemers na activiteiten uit naar zogenaamde groene beroepen (bijvoorbeeld in de energietransitie). Digitale vaardigheden zijn in vrijwel alle gemeenten een aandachtspunt voor REACT-EU GP deelnemers, omdat ze veelal ontbreken en dus aangeleerd moeten worden. Digitale vaardigheden komen terug in bijna alle interventies of instrumenten die door gemeenten worden ingezet en de noodzaak hiervan wordt ook herkend. Ook dit komt uit interviews naar voren.

Omdat de aanvragers niet alle kosten in hun einddeclaraties opnemen, is het lastig uitspraken te doen over de daadwerkelijke uitvoeringskosten en kosten per

deelnemer. Wel is te zien dat er een range is tussen de uitvoeringskosten per deelnemer tussen verschillende arbeidsmarktregio's. Hoewel de oorzaak van de verschillende kosten per deelnemer per AMR niet direct verklaard kan worden, is een mogelijke verklaring de verschillende manieren van declareren van kosten en de keuzes die AMR's maken in de selectie van deelnemers (of casemanagers) die voor declaraties worden opgevoerd. Ook zijn voor de gemeentelijke projecten de aantallen deelnemers met een verbeterde arbeidsmarktpositie en de aantallen deelnemers die na REACT-EU een baan vonden inzichtelijk gemaakt. Deze resultaten zijn echter niet alleen toe te schrijven aan REACT-EU. Ook is dit voorlopig alleen inzichtelijk voor de situatie direct aan eind project en nog niet na een jaar.

3 Sectoren

Samenwerkingsverbanden van werkgevers- en werknemersorganisaties (zoals O&O fondsen) konden een aanvraag doen om activiteiten te ondersteunen of kosten te dekken voor individuele kwetsbare werkenden en werkenden die willen overstappen naar werk in een krapteberoep al dan niet in een andere sector. Binnen ESF 2014-2020 was het niet mogelijk een aanvraag in te dienen direct gericht op individuele werkenden. Hiermee legt REACT-EU meer nadruk op het vergroten van de employability; ook voor werkenden is regelmatig bijscholen van belang voor duurzaam succes op de arbeidsmarkt. Dit hield wel in dat sectoren in REACT-EU niet konden voortbouwen op eerdere ervaringen met ESF. Subsidiabele activiteiten onder REACT-EU waren:

- Een intake van en begeleiding door een externe (hiertoe gecertificeerde) partij (niet de werkgever);
- Een EVC-traject vanuit een externe (hiertoe gecertificeerde) partij;
- Scholing basisvaardigheden of beroepsvaardigheden door een externe gecertificeerde opleider (volgend op intake);

Bij bovenstaande activiteiten, voor zover ze niet plaatsvonden op de werkplek, was het mogelijk om subsidie te krijgen voor de zogeheten verletkosten voor de inproductiviteit van werknemers tijdens de uren dat de werknemer een traject volgt.

Aanvraagtijdvakken waren van 11 oktober t/m 12 november 2021 en 3 februari t/m 18 maart 2022. Er hebben 12 sectoren een aanvraag ingediend, waarvan uiteindelijk acht daadwerkelijk een project hebben uitgevoerd. De overige vier aanvragen zijn ingetrokken. Op basis van de aanvraagformulieren was het beoogd aantal deelnemers 8.486 inclusief de ingetrokken aanvragen en 5.436 exclusief de ingetrokken aanvragen.

Van alle 5.436 beoogde deelnemers in de sectorale projecten die doorgang hebben gevonden werd verwacht dat 82% (4.471 deelnemers) het traject succesvol zou afronden, terwijl van 90% (4.895 deelnemers) van alle deelnemers een verbetering van de arbeidsmarktpositie werd verwacht binnen 12 maanden na deelname aan het project. Hiermee verwachtten aanvragers dat ook positieve arbeidsmarkteffecten zijn te behalen voor een deel van de deelnemers die het traject niet succesvol zouden afronden.

3.1 Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen

Er is nog geen CBS-data beschikbaar over de omvang en samenstelling van bereikte doelgroepen van REACT-EU voor sectoren. Veel sectoren zijn nog in de afrondende fase van hun projecten. Op basis van de interviews is wel iets te zeggen over de omvang en samenstelling van de doelgroepen.

In de eerste plaats waren de definities vanuit REACT-EU leidend als kenmerken voor de deelnemers:

- Werkend, maximaal drie jaar uit de uitkering;
- Werkenden met maximaal 130% minimumloon;
- ZZP'ers met een uurtarief niet hoger dan €35 ex BTW;
- Werkenden met maximaal een MBO-2 niveau (of vergelijkbare) opleiding;
- Werkenden uit doelgroepenregister;
- Statushouders.

Respondenten geven aan dat de inzet grotendeels bepaald is door de subsidievoorwaarden zelf (met name eisen aan kenmerken deelnemers). Ook benoemen ze dat het veel moeite kostte om de groepen vol te krijgen, bijvoorbeeld omdat potentiële deelnemers al een te hoge opleiding hadden en/of deelname een te grote tijdsinvestering vonden. De doelgroep wordt omschreven als een lastige groep om binnen de sectoren te bereiken.

Kijkend naar de luchtvaartsector bijvoorbeeld, is de groep “werkenden en maximaal drie jaar uit de uitkering” moeilijk traceerbaar, komen ZZP'ers relatief weinig voor, is een diploma max MBO-2 niveau ook lastig te bepalen (omdat er geen centraal overzicht van de opleiding van werknemers is), is de groep werkenden uit doelgroepenregister klein én lastig traceerbaar en werken er wegens overheidsvoorschriften (veiligheidsscreening AIVD etc.) zeer weinig statushouders in de sector.

Meerdere sectoren geven ook aan alle deelnemers die zich aanmeldden voor de door REACT-EU gesubsidieerde activiteiten geacommodeerd te hebben. Voor deelnemers die niet aan de REACT-EU-criteria voldeden, werd door de sectorfondsen zelf betaald.

Over aantallen kunnen we voorlopig alleen stellen dat het om tientallen tot honderden deelnemers per sector gaat en niet, zoals bij de AMR/GP per regio, om duizenden.

3.1.1 Oekraïense vluchtelingen

In interviews gaf men aan dat hier geen sprake van is geweest, of hooguit een enkele toevallige deelnemer. Er is op dit moment geen verdere informatie over deze groep beschikbaar. CBS-data kunnen hier volgend jaar meer inzicht in geven.

3.2 Uitgevoerde activiteiten

Op basis van de aanvraagformulieren was, zoals reeds in de procesevaluatie beschreven, op te maken dat het grootste deel van het budget in de sectorale projecten volgens plan zou worden besteed aan beroepsgerichte scholing (42%) gevolgd door intake en begeleiding (30%), digitale basisvaardigheden (11%), verletkosten (7%) en leervaardigheden (4%). Op andere activiteiten worden budgettair minder accent gelegd, zoals EVC-trajecten (2,9%), en diverse basisvaardigheden, zoals Nederlandse taal (1,9%), ontwikkeling van initiatief en ondernemerschap (1,1%), reken- en financiële vaardigheden (1,0%), andere talen (0,1%), sociale en civiele competenties (0,1%), en cultureel bewustzijn en culturele expressie (0,1%).

Op basis van de interviews komt naar voren dat de uitgevoerde activiteiten per sector verschillen. Zo heeft het Sectorfonds Luchtvaart de activiteiten zoals voorgeschreven in het REACT-EU/ESF-programma beschikbaar gesteld: trainingen beroepsvaardigheden, trainingen basisvaardigheden, ontwikkelgesprekken en EVC-trajecten. In de praktijk kozen in deze sector vrijwel alle deelnemers voor het behalen van hun rijbewijs C (vrachtauto) en CE (vrachtauto met aanhanger). Redenen hiervoor waren enerzijds het aanstaande tekort vanwege vergrijzing onder chauffeurs en anderzijds het gevoel van autonomie als (bus)chauffeur ten opzichte van andere banen op een vliegveld.

In de sector afbouw was er sprake van twee projecten: een opleiding plafond- en wandmonteur en een opleiding klein onderhoud, die afgeleid van de MBO-opleiding servicemedewerkers gebouwen. Dit waren groepsopleidingen die afgesloten werden met praktijkexamens en diploma's.

Het aanbieden van chauffeursopleidingen door het Sectorinstituut Transport en Logistiek (STL) komt in de praktijk neer op het financieren van de opleiding. STL heeft zowel statushouders naar werk begeleid als chauffeursopleidingen aangeboden aan mensen met een mbo-niveau 2 opleiding. Bij het begeleiden van statushouders naar werk kwam meer kijken: het ophalen van kennis over deze doelgroep, het vinden van deelnemers, geven van workshops en begeleiden van deelnemers bleken erg arbeidsintensief.

De Stichting Opleiding, Ontwikkeling, Metaalbewerking (OOM) heeft met name ingezet op het begeleiden van kwetsbare werkenden bij het verwerven of versterken van nodige basis- en beroepsvaardigheden. Dit kwam neer op BBL-werkplek coaching, scholing (taal, digitaal, vaktechnische termen) en EVC-trajecten.

De enquêteresultaten laten zien dat 84,6% van de respondenten een training of scholing heeft gevolgd om hun werkvaardigheden te verbeteren. 5,1% had een gesprek met een jobcoach, nog eens 15,4% ervan heeft deelgenomen aan andere werk-gerelateerde activiteiten (o.a. rijbewijs C en CE behaald). Geen van de respondenten heeft de computervaardigheden verbeterd (als hoofdactiviteit). Een gesprek met een jobcoach is vaak de opmaat tot verdere activiteiten.

De volledige overzichten van uitgevoerde activiteiten zullen pas volgend jaar in de einddeclaraties beschikbaar zijn.

3.3 Resultaten

3.3.1 Resultaten volgens aanvragers

Voor alle sectoren geldt dat zij grote moeite hadden om deelnemers te vinden, en dat heeft weerslag op de resultaten. De deelnemersaantallen liggen fors lager dan gepland. Toch is de algemene indruk vanuit de interviews dat de mensen die uiteindelijk hebben deelgenomen, dat wel succesvol hebben gedaan. Zo zijn in de sector afbouw de meeste deelnemers nog werkzaam in de sector. In de luchtvaartsector hebben de meeste deelnemers hun rijbewijs C en CE behaald.

3.3.2 Resultaten uit CBS-data

Voor de deelnemers vanuit de sectoren is nog geen CBS-data beschikbaar.

3.3.3 Verbetering arbeidsmarktpositie volgens deelnemers

Aan de respondenten op de enquête onder deelnemers uit de sectoren zijn vijf stellingen voorgelegd over verworven competenties. Hierbij kon telkens worden geantwoord met 'helemaal mee eens', 'eens', 'neutraal', 'oneens', 'helemaal mee oneens'. Vanwege de lage respons zijn deze resultaten indicatief.

Tabel 13 Stellingen verworven competenties deelnemers sectoren (N=39)

Stelling	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens
Ik heb dankzij de activiteit(en) die ik heb gevolgd echt wat geleerd	35,9%	43,6%	20,5%	0,0%	0,0%
Ik heb nieuwe dingen geleerd die ik in mijn dagelijkse werk kan gebruiken	46,2%	30,8%	23,1%	0,0%	0,0%
Ik heb nieuwe dingen geleerd die ik voor ander werk in de toekomst kan gebruiken	35,9%	25,6%	35,9%	2,6%	0,0%
Ik heb dankzij de activiteit meer zelfvertrouwen gekregen	25,6%	38,5%	28,2%	5,1%	2,6%
Ik heb nieuwe dingen over mezelf geleerd die ik in mijn werk kan gebruiken	28,2%	28,2%	33,3%	10,3%	0,0%

Bron: Deelnemersenquête sectoren, Panteia (2023)

In bovenstaande tabel is te zien dat de oud-deelnemers in grote meerderheid van mening zijn dat zij hun competenties echt hebben verbeterd. Ruim driekwart geeft aan echt iets geleerd te hebben en nieuwe dingen geleerd te hebben die men in hun werk kan gebruiken. Ongeveer twee derde denkt nieuwe dingen ook in toekomstig werk te kunnen gebruiken en heeft meer zelfvertrouwen gekregen door de activiteit. Meer dan de helft geeft aan nieuwe dingen over zichzelf geleerd te hebben die in hun werk gebruikt kunnen worden. Het oordeel over verworven competenties is dan ook positief.

Ook zijn aan de respondenten vier stellingen voorgelegd over gedragseffecten. Hierbij kon telkens worden geantwoord met 'helemaal mee eens', 'eens', 'neutraal', 'oneens', 'helemaal mee oneens'. Ook deze resultaten zijn indicatief.

Tabel 14 Stellingen gedragseffecten deelnemers sectoren (N=39)

Stelling	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens
Wat ik geleerd heb gebruik ik al in mijn huidige werk	35,9%	43,6%	17,9%	2,6%	0,0%
Wat ik geleerd heb ga ik zeker in de toekomst gebruiken in mijn huidige werk	35,9%	46,2%	12,8%	5,1%	0,0%

Wat ik geleerd heb denk ik ook in een andere baan te kunnen gebruiken in de toekomst	33,3%	46,2%	15,4%	2,6%	2,6%
Ik kan wat ik geleerd heb ook aan anderen leren, bijvoorbeeld mijn collega's	20,5%	46,2%	20,5%	10,3%	2,6%

Bron: Deelnemersenquête sectoren, Panteia (2023)

In bovenstaande tabel is te zien dat ruim driekwart van de oud-deelnemers de vaardigheden en kennis die ze hebben verworven tijdens de activiteit al toepast in hun huidige werk. Een nog grotere groep van 82,1% van de respondenten is van plan hetgeen ze hebben geleerd tijdens de activiteit in de toekomst te gebruiken in hun huidige werk. Over het algemeen zijn de deelnemers ook optimistisch over het toepassen van de opgedane kennis in toekomstige banen. Ruim driekwart denkt dit te gaan doen. Tot slot denkt ruim twee derde dat ze in staat zijn om wat ze hebben geleerd aan anderen, zoals collega's, over te brengen. Samenvattend is het oordeel over ervaren gedragseffecten zeer positief.

3.4 Succes- en faalfactoren

Succesfactoren zijn de volgende:

- In de interviews wordt onder andere aangegeven dat de doelgroep in de basis de juiste is, omdat het werkenden betreft met de grootste achterstanden, waarvoor vrijwel geen subsidie beschikbaar is. Ook heeft deze groep beperkte zelfredzaamheid en zijn andere opties zoals bijvoorbeeld het STAP-budget ontoereikend of niet bereikbaar.
- Ook wordt genoemd dat deelnemers de beste ambassadeurs zijn voor het project. Dit hangt samen met het gegeven dat medewerkers die het project begeleiden na een lange opstartperiode hun weg beginnen te vinden, maar dat dan het budget voor een project op is.
- Strenge selectie aan de poort, om zo te zorgen dat de slaagkans voor deelnemers reëel was. Onder andere door aanmeldende deelnemers testen te laten doen;
- Men stelde een hoge grens aan de taalvaardigheid. Dit betekende in de praktijk dat de statushouders die zich aanmeldden al werkervaring in Nederland hadden;
- Inzet op één of enkele regio's om deelnemers te werven onder statushouders, omdat de begeleiding daarvan in elke gemeente anders georganiseerd is.

Faalfactoren:

- In de interviews komt naar voren dat het veel energie en tijd kost om de doelgroep te bereiken en te mobiliseren. Dit is ook goed terug te zien in de lage deelnemersaantallen, zeker in vergelijking tot de geschatte aantallen ten tijde van de indiening van de aanvragen;
- De korte doorlooptijd van het project wordt ook genoemd als faalfactor: net als het begint te lopen, is het budget op;
- De werving van statushouders moet via gemeenten en is daarom per gemeente anders en in de praktijk zelfs erg afhankelijk van individuele ambtenaren;

- Er leek sprake van een tijdens de coronapandemie opgelopen achterstand in zicht op de groep statushouders;
- Een in de luchtvaartsector relevante faalfactor was de toepassing van de salarisnorm van 130% van het minimumloon. Veel werknemers in deze sector krijgen toeslagen waarmee ze dit salarisbedrag overstijgen;
- Onzekerheid, tot ver tijdens de looptijd van het project, over de definitieve eisen rondom de subsidieregeling. Dit heeft in meerdere sectoren geleid tot ingetrokken projectaanvragen.

3.5 Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU

Omdat alle sectoren losse projecten hebben opgezet was er sprake van grote verschillen met eerdere ESF-projecten in het programma 2014-2020 (Duurzame inzetbaarheid regio's en sectoren). Deze verschillen kunnen pas gekwantificeerd worden als de data beschikbaar is.

Over het effect van de verschillen tussen tot dan bestaande ESF-programma 2014-2020 en het REACT-EU programma op aantal en samenstelling van deelnemers in de aanvragen, type gesubsidieerde activiteiten en/of subsidiabele kosten, samenstelling van de bereikte doelgroep en effect op de arbeidsmarktpositie van bereikte kwetsbare werkzoekenden en kwetsbare werkenden is op basis van de interviews en de enquête al wel iets te zeggen:

- Het type gesubsidieerde activiteiten is voor de sectoren veelal nieuw. De projecten zijn speciaal voor REACT-EU opgezet en voor deze doelgroep is vaak geen opleidingsbudget beschikbaar. Alle sectoren geven ook aan dat het project zonder REACT-EU niet bestaan had. Dit onderschrijft de additionaliteit van de regeling.
- De samenstelling van de bereikte doelgroep is in de praktijk vooral ingegeven (en beperkt) door de subsidievoorwaarden. Uit interviews blijkt wel een positief effect op de arbeidsmarktpositie van de bereikte kwetsbare werkzoekenden en werkenden.

3.6 Ervaringen van deelnemers

3.6.1 Enquêteresultaten

De meerderheid van de oud-deelnemers is tevreden met de activiteit(en), waarbij 30,8% zeer tevreden is en 53,8% tevreden. Slechts 5,1% is ontevreden en 10,3% antwoordt 'neutraal'. De enquête is zoals eerder gemeld door 39 oud-deelnemers volledig ingevuld. Hiermee zijn de resultaten dus niet representatief, maar geven ze wel een indicatief beeld.

Aan de oud-deelnemers is ook gevraagd hoe goed de activiteit heeft geholpen bij wat men wilde. Hierop antwoordt 28,2% met 'heel goed' en 51,3% met 'goed'. De meerderheid is hierover dan ook tevreden. 17,9% is hierover niet uitgesproken positief of negatief en antwoordt 'neutraal'. Slechts één van de respondenten geeft aan dat de activiteit 'slecht' heeft geholpen bij wat men wilde.

Een ruime meerderheid van de oud-deelnemers gelooft dat de verworven kennis hen helpt wanneer zij naar een nieuwe baan willen (69,2%). Nog eens een kwart denkt dat deze kennis hem niet veel, maar ook niet weinig zal helpen (25,6%), terwijl 5,1% aangeeft dat de kennis hen heel weinig helpt.

3.6.2 Kennis financiering met REACT-EU

De vraag hoe aan deelnemers kenbaar is gemaakt dat een project met REACT-EU gelden is gefinancierd is in de interviews met aanvragers gesteld. De respondenten vanuit de sectoren geven aan zich te houden aan de uitingen zoals die door de regelgeving worden voorgeschreven: gebruik van aangereikt postermateriaal, vermelding van het ESF-logo in de correspondentie met deelnemers, informatie op websites. Een enkele respondent geeft aan het ook in intakegesprekken met deelnemers te benoemen.

Een andere respondent geeft aan dat zij vanwege hun kwetsbaarheid liever niet aan deelnemers vertellen dat zij deelnemen aan een project. Dat zou vooral tot afhaken van deelnemers leiden en zou stigmatiserend werken. Vandaar dat zij dit zo veel mogelijk probeerden te vermijden.

Of deelnemers weten dat het project medegefinancierd is door de Europese Unie is alleen te achterhalen door het de deelnemers zelf te vragen. Daarom is deze vraag in de deelnemersenquête gesteld. Van de 39 respondenten is 59% ervan op de hoogte dat de door hen gevolgde activiteit (deels) door de Europese Commissie betaald is; 41% wist dit niet.

3.7 Projectkosten in verhouding tot resultaat

De projectkosten lijken op basis van de interviews vele malen hoger te liggen voor sectoren dan voor de gemeenten. De sectoren geven aan dat de 100% financiering door REACT-EU dan ook heel welkom was. Een en ander is al in de projectaanvragen te zien. Hieruit blijkt dat de acht sectoren die uiteindelijk een project hebben uitgevoerd voor een beoogd aantal van 5.436 deelnemers een totaal budget van €21.899.922 aanvroegen, wat neerkomt op €4.029 per deelnemer.

Waar de uiteindelijke projectkosten pas na de einddeclaraties kunnen worden vastgesteld, geven de interviews al enkele indrukken. Zo geeft de sector afbouw aan dat ze verwachten uit te komen op ongeveer €18.000 per deelnemer aan projectkosten. Vanuit de luchtvaartsector wordt aangegeven dat men al snel 1 à 2 uur per deelnemer kwijt is voordat iemand besluit deel te nemen. Ook het bekostigen van een rijopleiding voor chauffeurs vergt al snel een investering van ongeveer €8.000.

In een interview werd genoemd dat het begeleiden van statushouders naar werk in de regel nog vele malen duurder is voor een sectorfonds, tot wel €70.000 euro per statushouder, gezien de intensieve inzet die hiervoor noodzakelijk is: deze sector richtte een speciale selectieraad in, organiseerde workshops voor statushouders en werkgevers en stelde een social coach aan om de statushouders te begeleiden in praktische zaken als het regelen van een fiets en huisvesting. Dit betaalt zich

uiteindelijk maatschappelijk terug, zo geeft de respondent aan, maar deze baten gaan niet of nauwelijks naar de sector.

Ook is het voor alle sectoren een nieuw op te zetten project, wat veel meer voorbereiding vergt dan het integreren van de subsidie in bestaande structuren, zoals voor de AMR's het geval was. In dat kader wordt het ook jammer genoemd dat de regeling nu voorbij is terwijl dit op termijn juist efficiënter zou worden.

De vraag hoe projectkosten zich tot het bereikte resultaat verhouden (aantal deelnemers, aantal mensen met verbeterde arbeidsmarktpositie aan eind project en na een jaar) kan pas beantwoord worden als de einddeclaraties rond zijn en alle definitieve gegevens bekend worden.

3.8 Bijdrage aan groen en digitaal Europa

De bijdrage aan een groen en digitaal Europa is niet in elke sector even makkelijk te zien. Zeker in de luchtvaartsector is het bijvoorbeeld lastig bijdragen aan een groen Europa. Dit geldt in mindere mate ook voor de sector transport en logistiek: het opleiden van meer chauffeurs zorgt in eerste instantie voor meer vrachtwagens op de weg. In de sector afbouw is deelnemers wel geleerd over milieuvriendelijk werken en afval scheiden. Ook leert men tijdens de opleiding plafond- en wandmonteur isolatie aan te brengen, wat indirect een bijdrage kan leveren aan de energietransitie.

Wel noemt men in interviews in alle sectoren dat er is ingezet op digitale vaardigheden. Deelnemers hebben in digitale leeromgevingen gewerkt, er is geïnvesteerd in algemene computervaardigheden van deelnemers en specifiek bijvoorbeeld het omgaan met een digitale tachograaf.

Ook in de enquête is oud-deelnemers hiernaar gevraagd. Van de respondenten heeft slechts 5,1% iets over computers, internet, tablets of smartphones geleerd. De overgrote meerderheid geeft aan dat de activiteit hier niet mee te maken had (94,9%).

3.9 Conclusie

Omdat er nog geen CBS-data beschikbaar is over de omvang en samenstelling van de bereikte doelgroepen van REACT-EU voor sectoren kan nog niet met zekerheid worden vastgesteld of de streefwaarden al dan niet behaald zijn. Op basis van de interviews is wel iets te zeggen over de omvang en samenstelling van de doelgroepen. Voor alle sectoren geldt dat geïnterviewden aangaven grote moeite te hebben gehad om deelnemers te vinden, en dat heeft weerslag op de resultaten. De deelnemersaantallen liggen fors lager dan gepland. Toch is de algemene indruk vanuit de interviews dat de mensen die uiteindelijk hebben deelgenomen, dat wel succesvol hebben gedaan.

Op basis van interviews op te maken dat activiteiten in lijn der verwachting liggen. Voor de aanvragers sectoren verschillen de activiteiten per sector. De volledige overzichten van uitgevoerde activiteiten zullen pas volgend jaar in de einddeclaraties beschikbaar zijn. Uit interviews blijkt dat met name het rijbewijs C (vrachtwagen) een

populaire activiteit was, naast andere sector-gerelateerde trainings- en scholingsactiviteiten.

Ook de overgrote meerderheid van oud-deelnemers voor sectoren geeft in de enquête (indicatief) aan tevreden te zijn over de activiteiten en is positief over hoe de activiteiten hen heeft geholpen om werk-gerelateerde skills te verbeteren. Ongeveer driekwart van de respondenten stelt werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd. Ook geeft driekwart van de oud-deelnemers voor sectoren aan positieve gedragseffecten te ervaren.

Er is nog weinig te zeggen over kosten in verhouding tot de resultaten. De projectkosten lijken op basis van de interviews wel vele malen hoger te liggen voor sectoren dan voor de gemeenten. De sectoren geven aan dat de 100% financiering door REACT-EU dan ook heel welkom was.

De bijdrage aan een groen en digitaal Europa is niet in elke sector even makkelijk te zien, zo blijkt uit interviews. Zeker in de luchtvaartsector is het bijvoorbeeld lastig om met activiteiten bij te dragen aan een groen Europa. Dit geldt in mindere mate ook voor de sector transport en logistiek (bijvoorbeeld een activiteit als het behalen van een vrachtwagenrijbewijs). In de sector afbouw zijn wel opleidingen te onderscheiden die indirect een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.

4 VSO/Pro-scholen

4.1 De regeling

Aanvragen VSO/Pro vanuit gemeenten zijn min of meer een logische continuering van de projecten zoals ondersteund vanuit het ESF-programma 2014-2020. Er zijn geen aanpassingen gedaan in de aanvraagcriteria, doelgroepen en subsidiabele activiteiten ten opzichte van ESF 2014-2020, behalve dat het subsidiepercentage hoger ligt bij REACT-EU (100% i.p.v. 50%). Ook kon binnen VSO/Pro met terugwerkende kracht gelden gedeclareerd worden. De doelgroepen zijn leerlingen van het praktijkonderwijs (pro) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso).

Met behulp van REACT-EU worden leerlingen en ex-leerlingen van VSO/Pro-scholen ondersteund in de laatste fase van hun schoolperiode en daarna om de arbeidsmarkt te betreden, bijvoorbeeld via extra intensieve stagebegeleiding. Voor deze scholen geldt dat het merendeel van de leerlingen praktijkgericht onderwijs volgt en/of zich in een kwetsbare positie bevindt. De COVID-19-pandemie maakte hun positie extra kwetsbaar. Deze doelgroepen worden met REACT-EU ondersteund in activiteiten zoals het laten uitvoeren van arbeidsdeskundig onderzoek, het bieden van beroepsgerichte trainingen (zoals branchecursussen), werkgevenning op leerling werkplaatsen in de school en het begeleiden van de leerlingen bij stages en bij het zoeken naar werk. Er is voor de activiteiten een standaardprijs per leerjaar ontwikkeld voor deelnemers in REACT-EU trajecten.

Er waren twee aanvraagtijdvakken voor een VSO/Pro aanvraag, namelijk van 26 april 2021 t/m 25 juni 2021 en van 1 mei 2021 t/m 30 juni 2021, respectievelijk voor schooljaar 2020-2021 en 2021-2022.

De VSO/Pro-projecten beoogden in totaal rond de 34 duizend leerlingen (33.855) te ondersteunen. Ook verwachten projecten dat de grootste groep uitstroomt naar een bestaand of een nieuw traject (totaal 9.281 deelnemers). Een kwart van de deelnemers stroomt naar verwachting uit naar betaald regulier werk (8.035 deelnemers) en een vijfde stroomt uit naar betaald werk met ondersteuning (7.205 deelnemers). Ook was het de verwachting dat een omvangrijke groep deelnemers uitstroomt naar een andere opleiding of cursus (15% van het aantal deelnemers; totaal 5.143 deelnemers).

Om een beeld te krijgen van de effecten van het ESF-deel van REACT-EU op VSO/Pro scholen is een enquête uitgezet onder individuele scholen.¹⁷ Aanvullend zijn de betrokken sectorraden (PO-/GO-/Pro-raad) en bestuurders/ directeuren/ teamleiders van 15 VSO/Pro scholen en scholengemeenschappen geïnterviewd met een goede

¹⁷ In totaal hebben 130 scholen de enquête ingevuld, waarvan 60% een VSO-school is en 40% een Pro-school (en één school beide). Bijna de helft van responderende scholen hebben tussen de 100 en 200 leerlingen (47%), terwijl een kwart (24%) minder dan 100 leerlingen heeft. Een overige kwart (22%) heeft tussen de 200 en 300 leerlingen. Een kleine groep (7%) heeft meer dan 300 leerlingen. Respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld waren in de meeste gevallen bestuurder/ directeur/ schoolleider (67%), gevolgd door teamleiders (14%), stagebegeleiders (9%) en docenten (8%). Deze personen dragen verantwoordelijkheid voor de besteding en administratie van REACT-EU gelden en kunnen hiermee een goed beeld schetsen hoe REACT-EU gelden zijn benut binnen hun organisatie.

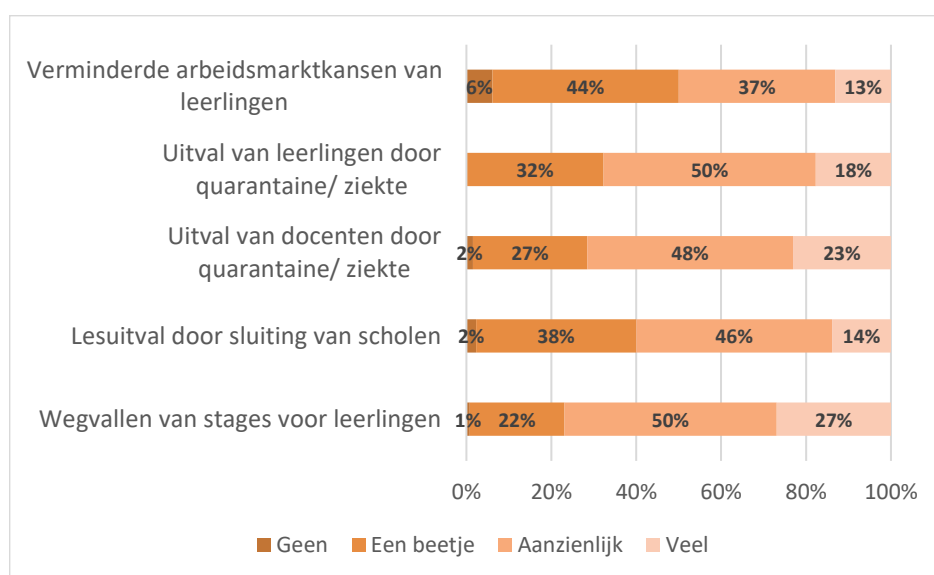

spreiding tussen VSO- en Pro-scholen en over diverse regio's (steekproefkader verzameld op basis van de enquêtevraag onder respondenten of ze bereid zijn mee te werken aan een interview).

4.2 Uitdagingen voor VSO/Pro-scholen ten tijde van COVID-19

Vrijwel alle scholen hebben tijdens de COVID-19-pandemie in meer of mindere mate te maken gekregen met specifieke uitdagingen (zie figuur 1).

Figuur 1 Mate waarin VSO/Pro-scholen specifieke uitdagingen hebben ondervonden tijdens de COVID-19-pandemie (N=130)

Bron: Online enquête VSO/Pro-scholen

Alle genoemde uitdagingen in figuur 1 worden tot op zekere hoogte door scholen ervaren, terwijl een aantal uitdagingen in grotere mate wordt ervaren. Zo laat driekwart van de respondenten weten dat hun school 'aanzienlijk' of 'veel' uitdagingen kende door het wegvallen van stages voor leerlingen (77%). Scholen gaven aan dat bedrijven terughoudend waren in het aanbieden van stages, ook tussen de 'lockdown' periodes in. Enkele geïnterviewden gaven aan dat de groep VSO-leerlingen kwetsbaarder was dan Pro-leerlingen omdat die minder makkelijk een stap konden maken naar andere stages (zoals naar het supermarktwezen met een blijvende vraag) en meer begeleiding nodig hadden. Ook groepsstages waren lastiger te organiseren omdat dit niet kon vanwege de COVID-19-pandemie en individuele begeleiding veel vraagt vanuit school en werk. Enkele geïnterviewde scholen geven aan dat deze problematiek nog steeds speelt, maar de oorzaak nu ligt in de tekorten op de arbeidsmarkt, waardoor er te weinig capaciteit is binnen werkgevers voor ondersteuning, of door strenger aannamebeleid door werkgevers voor stagiaires.

Ook de uitval van docenten door quarantaine/ziekte (72%), de uitval van leerlingen door quarantaine/ziekte (68%) en lesuitval door sluiting van scholen (60%) worden

door veel scholen als uitdaging genoemd. Veel scholen hebben dan ook noodzakelijke aanpassingen gedaan van het lesrooster (zoals een 4-daagse lesrooster waarbij wisselend klassen thuisbleven en beschikbare docenten wisselden van klas). Er is in verschillende scholen ook meer gebruik gemaakt van klassenassistenten om groepen te draaien. Wel wordt aangegeven dat lesuitval een minder groot probleem was in de tweede lockdownperiode, aangezien het praktijkonderwijs open mocht blijven. Echter, tijdens de COVID-19-pandemie kon er alleen in kleine groepen gewerkt worden wat weer uitdagingen gaf voor de bezetting en rooster binnen scholen. Nog eens de helft van de scholen is van mening dat er duidelijk sprake was van verminderde arbeidskansen als gevolg van lockdown-beperkingen. Slechts 6% van de scholen is van mening dat dit niet aan de orde is (geweest) en 44% geeft aan dat dit een beetje speelde.

Er zijn nauwelijks verschillen in de antwoorden tussen VSO en Pro-scholen. VSO-scholen hebben over het algemeen meer uitdagingen ondervonden door het wegvallen van stages voor hun leerlingen in vergelijking met Pro-scholen (83% versus 71% dat aangeeft dat dit aanzienlijk tot veel het geval was). Pro-scholen daarentegen hadden relatief meer last van uitval van docenten (respectievelijk 80% versus 66%). Een duidelijke verklaring voor deze verschillen is niet bekend.

Uit interviews met VSO/Pro-scholen blijkt dat tijdens de COVID-19-pandemie scholen ook werden geconfronteerd met diverse andere uitdagingen, waaronder een sociaal-emotionele achterstand van leerlingen, o.a. door gebrek aan structuur, complexe gezinssituaties thuis en armoede, wat leidde tot complexer gedrag bij leerlingen (zoals motivatieproblemen; sociaal-emotionele problemen).

“Er was grote onrust bij ouders en in de thuissituatie door soms onverwacht thuiszittende kinderen. In de lockdown periode waren er extreem veel situaties waarbij kinderen thuis niet de juiste, passende en of veilige opvang kregen. (Grote handelingsverlegenheid thuis).”

Respondenten geven tevens aan dat het lastig was om grip op leerlingen te houden tijdens hun afwezigheid van school en contact met hen te onderhouden. Leerlingen en ouders waren niet altijd goed bereikbaar en online faciliteiten voor thuisonderwijs ontbraken in veel gezinnen. De sociale interactie binnen en buiten de school verminderde, wat de ontwikkeling van sociale vaardigheden, maar ook basisvaardigheden zoals taal en rekenen, van leerlingen hinderde, wat juist van groot belang is voor het functioneren in de arbeidsmarkt en de kans op toekomstige uitval verhoogt. Veel leerlingen leefden volgens respondenten in een sociaal isolement en het ontbrak hen aan structuur. Het welzijn van leerlingen moest worden bewaakt en online onderwijs was lastig te organiseren door lage(re) digitale vaardigheden bij de doelgroep. Daarnaast is volgens respondenten online onderwijs ook niet heel geschikt voor praktijkonderwijs, wat heel praktisch is, maar ook niet voor de doelgroep (die beter functioneert bij regelmaat). Na de COVID-19-pandemie bleven problemen bij leerlingen soms bestaan, zoals verminderde motivatie en sociaal emotionele problemen.

“Grootste uitdaging is leerlingen bereiken, in contact blijven. Toen ik begon als teamleider was mijn doel dat we leerlingen materialen geven zodat ze in contact kunnen blijven (laptop) en manieren vinden voor dagelijks contact met vaste momenten (start- en eindmoment).”

“Bij alles wat je regelde vroegen leerlingen steeds of het doorgaat (drempel van onzekerheid voor stages etc.). Extra gesprekken met ouders en begeleiders waren toen nodig, maar na corona periode merkten we een motivatieprobleem bij leerlingen: concentratie en op tijd komen.”

Echter niet alle scholen ondervonden de hierboven beschreven problemen. Enkele gaven aan met behulp van alternatieve oplossing iedereen te hebben kunnen plaatsen op stageplekken (mede afhankelijk van de regio waarin ze zitten en nabijheid van bedrijfsleven) en sommige geïnterviewde scholen geven aan dat ze ook weinig problemen hebben ervaren met uitval van hun personeel. Wel lag de werkdruk hoger omdat de beschikbare docenten verdeeld moesten worden over meer kleinere groepen. Enkele respondenten refereerde aan de aanwezigheid van goede klimaatinstallatie, gecombineerd met de ruime in hun gebouw, als mogelijke redenen dat de besmettingen onder hun personeel meeviel. Ook benoemden enkele scholen het voordeel van werken met kleinere groepen/ klassen tijdens de COVID-19-pandemie, met meer persoonlijke ondersteuning voor hun leerlingen.

“Wegvallen van stageplekken was niet een probleem, in deze regio bleven bedrijven positief en bereid om de leerlingen op te nemen. Horeca en zorg, dat was wel een probleem. Maar veel is industriegebied, dus leerlingen konden daar gewoon terecht. En supermarkten hadden veel aanloop, dus ons stagebestand is wel uitgebreid. De aantrekkende economie helpt ook. Van de 88 leerlingen die moeten stagelopen, zijn 85 zijn geplaatst.”

“We kregen vaker nee te horen van werkgevers en ervaren terughoudendheid. Het kostte ons meer energie en tijd, maar het is uiteindelijk gelukt om iedereen te plaatsen. Voordeel is dat we in onze regio op de fiets het industrieterrein op kunnen om contact te leggen”.

4.3 Omvang en samenstelling bereikte doelgroep

In het aanvraagformulier hebben VSO/Pro-projecten hun doelstellingen geformuleerd ten aanzien van hoeveel leerlingen ze willen ondersteunen met REACT-EU. De VSO/Pro-projecten beoogden in totaal rond de 34 duizend leerlingen (33.855) te ondersteunen. Als we dit vergelijken met de realisatie op basis van CBS-gegevens, zien we dat er in totaal 30.620 deelnemers zijn bereikt, wat een kleine onderrealisatie betekent van 3.235 deelnemers.

Als we kijken naar de achtergrondkenmerken van de deelnemers zien we dat 16% komt uit een huishouden waar geen inkomsten zijn uit werk, waarbinnen weer 78% van de huishoudens met afhankelijke kinderen zijn. Ongeveer 7% (2.170) van de leerlingen is statushouder en 16% (4.790) heeft een migratieachtergrond (eerste

achtergrond). Ongeveer 28% (8.590) van de leerlingen komt uit een eenouderhuishouden met afhankelijke kinderen.

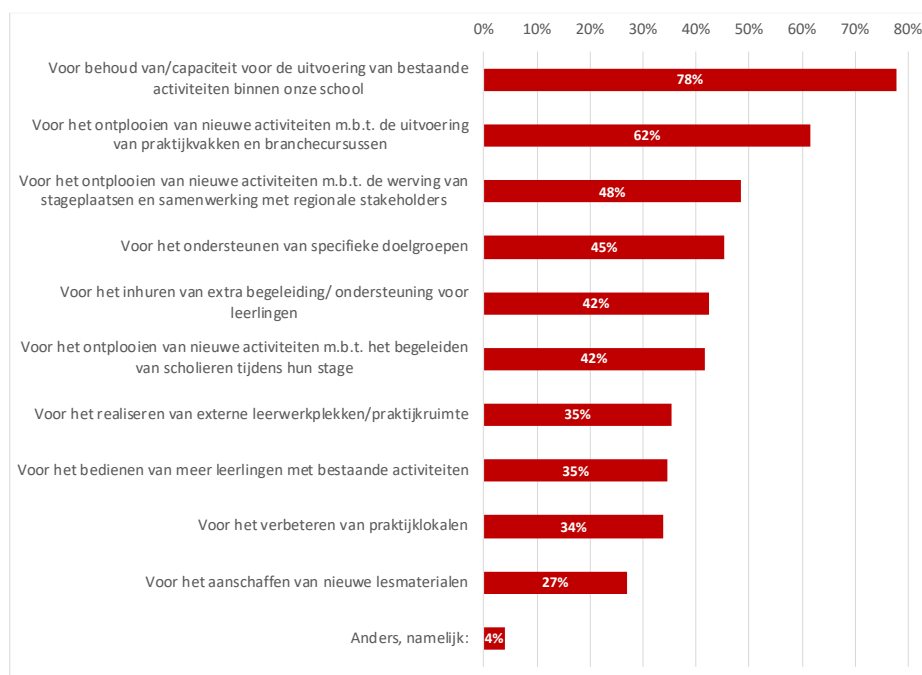
Bijna twee derde van de scholen gebruikt de aanvullende middelen vanuit REACT-EU voor alle leerlingen (64%), wat een brede inzet van middelen aangeeft. Nog eens 37% van de scholen richt zich specifiek op bepaalde jaargangen of leerjaren van deze leerlingen. Daarnaast gebruikt 6% van de scholen de middelen voor specifieke kwetsbare VSO/Pro-leerlingen. Hierbij gaat het met name om de leerlingen vanaf het derde leerjaar (15 jaar en ouder) die zich gaan oriënteren op de arbeidsmarkt. Hierin zijn geen grote verschillen tussen VSO- en Pro-scholen.

Tijdens de interviews met VSO/Pro-scholen komt deze variëteit duidelijk naar voren. De ene school geeft aan dat ze REACT-EU heel gericht inzetten voor leerlingen in de laatste jaren van hun opleiding en voor de begeleiding van stages en de transitie naar de arbeidsmarkt (branche certificaten; stagebegeleiding) of vervolgonderwijs. Andere scholen geven aan dat het lastig is om dit onderscheid te maken aangezien REACT-EU toegevoegd wordt aan de totale begroting, om daarmee zinvolle activiteiten op te pakken voor de hele school en alle leerlingen. Dit is een verschil in opvatting hoe REACT-EU gelabeld wordt binnen elke school.

4.4 Uitgevoerde activiteiten

De ESF REACT-EU middelen voor tijdvakken 2020-2021/2021-2022 zijn binnen scholen op verschillende manieren ingezet (zie figuur 2).

Figuur 2 Wijze waarop de ESF REACT-EU middelen voor 2020-2021/ 2021-2022 zijn ingezet bij VSO/Pro scholen (N=130)

Bron: Online enquête VSO/Pro-scholen, 2023

Het behoud van/capaciteit voor de uitvoering van bestaande activiteiten was de meest voorkomende toepassing (78%). In deze gevallen zetten scholen meestal in op het inzetten van extra mensen voor de klas, maar ook voor het begeleiden van stages en uitstroom (vaak ook in combinatie met het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) gelden)¹⁸. In sommige gevallen zijn extra mensen aangenomen en in andere gevallen heeft het zittend personeel extra uren gekregen om hieraan bij te dragen.

Het ontplooiën van nieuwe activiteiten met betrekking tot de uitvoering van praktijkvakken en branchecursussen wordt door 62% van de scholen genoemd. Nog eens bijna de helft van de scholen laat weten de middelen te hebben gebruikt voor samenwerking met regionale stakeholders (overheid, bedrijfsleven en andere belangenorganisaties) en de werving van stageplaatsen (49%). Scholen hebben door het wegvallen van stages ook veel ingezet op het intern organiseren van stages en tijdens de interviews werden veel initiatieven gedeeld die zonder de COVID-19 pandemie niet hadden plaatsgevonden en waarin REACT-EU (deels) heeft bijgedragen (zoals het ondersteunen in het opzetten of uitbreiding van een eigen arbeidstrainingscentrum of stagebureau; opzetten van een werkloos buiten de school; organiseren van stages bij andere scholen; of inkoop van stages bij zorgboerderij vanuit de school).

“Intern is er geïnvesteerd in de uitbreiding van het eigen arbeidstrainingscentrum en het daarbij aanhalen van externe partijen om het werk binnen de muren van school uit te laten voeren. Er is extra ingezet op de praktijkvakken (mensen en middelen), waarbij o.a. groen, horeca, facilitair meer binnen de eigen school zijn gaan ondersteunen.”

“REACT-EU gaf ons de budgettaire ruimte om praktijklokalen up-to-date te houden, branchegerichte cursussen in te kopen, maar ook ons stagekantoor te bemensen.”

Veel respondenten gaven aan dat ondanks het wegvallen van stages (zoals in de horecasector) er ook weer nieuwe mogelijkheden ontstonden binnen huidige en nieuwe stageplekken. Het maakte scholen ook creatief in het vinden van oplossingen en enkele respondenten geven aan dat ze juist de variëteit aan stageplekken hebben uitgebreid in vergelijking met de pre-COVID-19 periode. Verschillende scholen zien dit als een positief neveneffect (dit geldt ook voor hun ervaring met het intern organiseren van stages, o.a. in samenwerking met andere VSO/ Pro-scholen).

“Ten aanzien van stages is er mede met hulp van REACT-EU geïnvesteerd in een extra trajectbegeleider voor de uitbreiding van o.a. het netwerk en het intensiever kunnen begeleiden in het uitstroom traject. Tevens hebben we extra geïnvesteerd in een bekostigde samenwerking met acht scholen en de gemeente om leerlingen in principe altijd een passende stage aan te kunnen bieden.”

¹⁸ Het Nationaal Programma Onderwijs helpt leervertragingen door Corona in te halen en het onderwijs te verbeteren. Hiervoor was in totaal € 8,5 miljard beschikbaar in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs.

“We hebben een hele mooie samenwerking opgezet met een sociaal werkbedrijf in de regio. Door deze samenwerking hebben we onze leerlingen beter in beeld en stromen er meer uit naar arbeid. Dit is een initiatief van de laatste twee schooljaren wat dus zeer positief uitpakt.”

Het minst genoemde doel is het aanschaffen van nieuwe lesmaterialen (26,9%). Aanvullend noemden respondenten het coachen van jongeren op alle levensgebieden en hun welzijn, vanwege de sociale problemen die hun leerlingen ondervonden.

“We hebben meerdere laptops aangeschaft en hebben nu meerdere laptopkarren. Deze zijn ook uitgedeeld, als mensen geen device thuis hadden. REACT-EU heeft hier indirect aan bijgedragen door onze school meer financiële armslag te geven”

“We hebben geïnvesteerd in materiaalkasten waar leerlingen hun technische motorische vaardigheden kunnen verbeteren. Er zijn ook investering gedaan in de schooltuin waar leerlingen praktijkervaring kunnen opdoen met tuinieren, zoals aanschaf van opbergkasten.”

Vanzelfsprekend zitten hier verschillen tussen VSO- en Pro-scholen. VSO-scholen hebben aanzienlijk meer ingezet op het bedienen van meer leerlingen met bestaande activiteiten (41% voor VSO- scholen versus 27% voor Pro-scholen), het realiseren van externe leerwerkplekken/ praktijkruimten (40% versus 29%), aanschaffen nieuwe lesmaterialen (30% versus 22%) en voor ondersteuning van specifieke doelgroepen (49% versus 41%). Pro-scholen hebben zich meer ingezet op het ontplooiën van nieuwe activiteiten m.b.t. de uitvoering van praktijkvakken en branchecursussen (70% voor Pro-scholen versus 54% voor VSO-scholen).

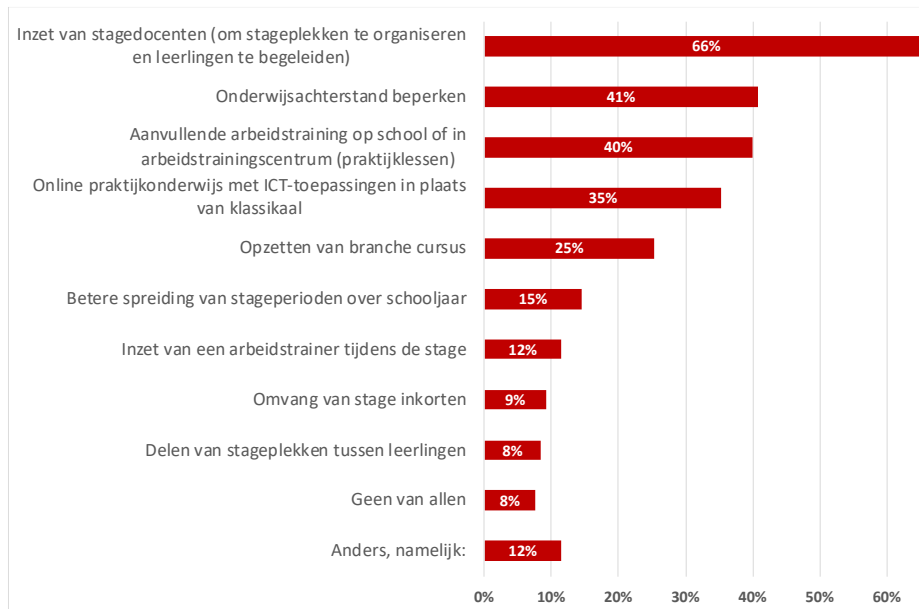
In de interviews met scholen werden ook andere activiteiten genoemd, zoals het gebruiken van REACT-EU voor het organiseren van sociale activiteiten met leerlingen (om ze weer sociaal te activeren), maar ook het in stand houden van regionale samenwerkingsverbanden tussen scholen, mbo, gemeenten en sociale werkvoorziening om beter te anticiperen op uitdagingen (zoals de COVID-19-pandemie, maar ook toegenomen multi-problematiek onder jongeren). In een aantal gevallen werd aangegeven dat REACT-EU financiële ruimte in de begroting heeft vrijgemaakt voor het organiseren van vervoer (zoals aanschaf/ onderhoud van auto/ bus) om leerlingen te vervoeren naar hun stage, waar REACT-EU meer ruimte biedt in de schoolbegroting voor andere activiteiten.

4.4.1

Inzet op stage- en werkplekleren

Figuur 3 geeft een overzicht van specifieke activiteiten die zijn ingezet om de negatieve impact van de COVID-19-pandemie op het realiseren van stages en werkplekleren in het bedrijfsleven, te verminderen.

Figuur 3 Specifieke activiteiten die met behulp van REACT-EU zijn uitgevoerd voor het realiseren van stages en werkplekleren (N=130)

Bron: online enquête VSO/Pro-scholen, 2023

De drie meest voorkomende maatregelen waren de inzet van stagedocenten (66,2%), het beperken van onderwijsachterstanden (41%) en aanvullende arbeidstraining op school of in arbeidstrainingcentra (40%). Andere genomen maatregelen zijn o.a. online praktijkonderwijs (35%) en het opzetten van branche-cursussen (25%). In totaal gaf 8% aan dat er helemaal geen specifieke activiteiten werden ondernomen. Pro-scholen zetten REACT-EU vaker in voor online praktijkonderwijs (41% versus 31%), inzet van stagedocenten (71% versus 61%) en om onderwijsachterstanden te beperken (46% versus 36%) in vergelijking met VSO-scholen. Daarentegen zetten VSO-scholen relatief vaker aanvullende arbeidstraining op school of in arbeidstrainingcentrum (praktijklessen) in (43% versus 36%) in vergelijking met Pro-scholen.

Scholen noemden verschillende andere activiteiten, zoals een andere indeling van schooltijden, werken met kleinere groepen, intensievere begeleiding, het bedenken van alternatieve opdrachten voor praktijkverklaringen (zoals interne stage), vergroten van alternatieve stagemogelijkheden (zoals uitwisseling van stageplekken tussen scholen; zoals in de kantine van een andere school), aanschaf van een bus zodat kwetsbare leerlingen na hun stage gebracht kunnen worden, vergroten van online onderwijs, het beschikbaar stellen van laptops en tablets om online les te geven, en het introduceren van VR-brillen.

Aan de respondenten is ook gevraagd welke activiteiten met behulp van REACT-EU zijn uitgevoerd om aanpassingen te doen in de uitvoering van praktijkvakken en branchecursussen tijdens de COVID-19-pandemie. De meest voorkomende maatregelen waren het lesgeven in kleinere groepen (65%) en intensievere begeleiding bij praktijkvakken en branche cursussen (64%). Andere genomen

maatregelen omvatten het vervangen van personeel door externe krachten bij ziekte of quarantaine (26%), meer externe inkoop bij branchecursussen (22%) en het gebruik van virtuele praktijkopdrachten (19%). Pro-scholen verschillen met name van VSO-scholen in het gebruik van externe krachten te vervangen van ziekte (36% versus 17%) en externe inkoop bij branchecursussen (32% versus 14%).

4.4.2 **Wegwerken van onderwijsachterstanden**

Scholen die aangaven intensief te hebben gewerkt om de onderwijsachterstand te verminderen refereren aan maatregelen zoals leerlingen langer op school houden, verlenging van stages, extra coaching, kleinere groepen voor praktijkvakken en inzet van mentoren bij kwetsbare jongeren. Ook werden door sommige scholen onderwijsprogramma's tijdens vakanties aangeboden. Tevens werden online lessen en praktijkopdrachten gecombineerd met intensief contact met leerlingen. Personeel bood ook extra huiswerkbegeleiding en begeleiding in de klas. Daarnaast noemen de respondenten de inzet van extra lessen, instructiemomenten en certificeringen.

4.4.3 **Uitvoering van activiteiten**

Ruim de helft van de gesubsidieerde activiteiten zijn volgens het oorspronkelijke plan uitgevoerd (52%). Nog eens gaf 28% aan dat de activiteiten grotendeels volgens plan werden uitgevoerd, maar niet helemaal. Een groep van 12% voerde meer activiteiten uit dan oorspronkelijk beoogd. Een klein aantal (5%) meldde dat de activiteiten deels wel en deels niet werden uitgevoerd, terwijl niemand aangaf dat de activiteiten in beperkte mate werden uitgevoerd. Er zijn kleine verschillen waarneembaar tussen VSO- en Pro-scholen, waarvan een hoger aandeel van Pro scholen aangeeft alle of meer activiteiten te hebben uitgevoerd zoals oorspronkelijk bedoeld (76% versus 53%). VSO-scholen zijn wat kritischer over de mate waarin ze de activiteiten volgens plan hebben uitgevoerd. Er zijn geen duidelijke redenen voor deze verschillen, maar een mogelijke verklaring is de kwetsbaarheid van de doelgroepen van VSO-scholen in vergelijking met Pro-scholen.

4.4.4 **Succes en faalfactoren**

Belangrijke redenen voor het (deels) niet uitvoeren van activiteiten, waren dat zaken net iets anders liepen dan gepland. Respondenten zien dit ook als wenselijk, aangezien de situatie ook een noodzaak gaf om te anticiperen op veranderende situaties (zoals door het wegvallen van stages; onverwachte kosten voor materieel en/of intern organiseren van stages; uitval van docenten; toegenomen sociale problematiek leerlingen). Respondenten geven aan dat REACT-EU juist extra flexibiliteit geeft in hun begroting om te anticiperen op deze (on)verwachte behoeften van leerlingen. Er is volgens hen ook altijd behoefte aan meer persoonlijke ondersteuning voor hun doelgroepen, waarvoor altijd extra geld nodig is. Hiermee komt REACT-EU volgens respondenten altijd ten goede aan zaken die anders niet (of in mindere mate) worden opgepakt en functioneert het daarmee als katalysator voor het verbeteren van hun aanbod aan leerlingen.

De betrokken sectorraden en enkele scholen melden de uitdaging om het toegekende budget te verantwoorden aangezien ze onvoldoende leerlingen konden opvoeren, omdat sommige regio's verhoudingsgewijs veel budget toegewezen hebben gekregen (op basis van de verdeelsleutel die ook is gebruikt voor de gemeentelijke aanvragen

AMR, mede op basis van het aantal gezinnen met een bijstandsuitkering)¹⁹. In deze gevallen is er in samenspraak met UVB voor gekozen om bij uitzondering ook tweedejaarsstudenten op te voeren in de registraties (i.p.v. alleen derdejaars en hoger die normaal worden opgevoerd). Het was ook een uitdaging om voor 2020 het aanvullende REACT-EU budget bovenop dat van ESF te verantwoorden, aangezien dit niet met dezelfde deelnemers kon. Ook vielen deelnemers in twee verschillende co-financieringsregimes (van 50 naar 75 en nu naar 100), wat weer administratieve uitdagingen met zich meebracht. Volgens de betrokken raden (GO, PRO en PO) leidde de huidige verdeelsleutel en verschillende co-financieringspercentages tot onduidelijkheid voor VSO/Pro-scholen.

Enkele respondenten hebben geen direct zicht op hoe REACT-EU middelen door het schoolbestuur gelabeld zijn, maar zien wel dat er meer ruimte is om extra activiteiten te financieren ten tijde van de COVID-19-pandemie. Dit maakt het voor sommige respondenten moeilijk om een oordeel te vellen of de plannen die met REACT-EU zijn gefinancierd ook zijn uitgevoerd zoals oorspronkelijk gepland. Respondenten waren ook niet altijd op de hoogte of er een gedetailleerd plan van aanpak ten grondslag lag aan de uitvoering.

“Het blijft natte vinger werk tijdens het opstellen van de aanvraag en de vrijheid van de gelden geven de ruimte voor het besteden zodat we ons doel kunnen halen: kansen bieden voor leerlingen.”

De grootste succesfactor wordt door VSO/Pro-scholen gezien dat REACT-EU het mogelijk heeft gemaakt om de volgende zaken op te pakken die zonder REACT-EU in mindere mate mogelijk waren:

1. Het wegwerken van achterstanden, zowel op het gebied van theoretisch onderwijs als op het gebied van stages en praktijkervaring. Werken in kleinere groepen met voldoende personeel maakte het mogelijk om schade van lesuitval zoveel mogelijk te beperken en kwaliteit van het onderwijs te waarborgen met daarbij behorende leeruitkomsten, maar ook behoudt van sociale vaardigheden.
2. Een betere voorbereiding van leerlingen op de arbeidsmarkt door middel van intensieve stagebegeleiding, inkoop van meer variëteit aan branchegerichte cursussen en het behalen van branchecertificaten en praktijkverklaringen. Dit heeft geleid tot positieve uitstroomresultaten en kansen op betaald werk.
3. De uitbreiding van praktijkonderwijs. Het budget heeft bijgedragen aan een groter aanbod van praktijkvakken, beter uitgeruste praktijklokalen (binnen en buiten de school) en meer stageplaatsen (o.a. door financiering van beschutte werkplekken), waardoor leerlingen meer praktijkervaring kunnen opdoen en zich beter kunnen voorbereiden op toekomstige werkplekken.
4. Innovatie in het vinden van nieuwe stageplekken en praktijkruimte binnen en buiten de school, nieuwe samenwerkingsverbanden met gemeente, werkgevers, weggeversservicepunten, maar ook sociaal werkbedrijf. Meer gebruiken maken van digitale innovaties (zoals gebruik van VR-bril en online opleidingsaanbod).

¹⁹ Voor doelgroep VSO/Pro wordt gewerkt met een standaard kostprijs van € 1.720 per deelnemer, mits voldaan wordt aan de administratieve voorwaarden. De regio's waar op basis van de verdeelsleutel relatief veel REACT-EU budget werd toegekend hadden in enkele gevallen onvoldoende leerlingen om het budget te verantwoorden met de gehanteerde standaard kostprijs.

- Financiële ruimte creëren voor het aanschaffen van randvoorwaardelijke middelen (zoal bus voor het vervoeren van leerlingen naar externe stage/ praktijk ruimte buiten de school).

4.5 Resultaten

4.5.1 Gepercipieerde resultaten van VSO/Pro-scholen

Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre de bij aanvang beoogde resultaten van het REACT-EU-project zijn behaald (zie figuur 4).

Figuur 4 Mate waarin beoogde resultaten van het REACT-EU-project op de hieronder genoemde effectgebieden behaald (N=130)

Bron: online enquête VSO/Pro-scholen, 2023

Over het algemeen lijkt REACT-EU positieve effecten te hebben op alle genoemde resultaatgebieden, met de opmerking dat sommige doelen niet volledig werden bereikt. Voor het voorkomen van ‘studievertraging’ en ‘vroegtijdig schoolverlaten’ rapporteerde respectievelijk 42% en 53% van de respondenten dat de beoogde resultaten werden behaald. Voor ‘uitstroom naar arbeid’ en ‘vervolgonderwijs’ werden de beoogde resultaten behaald volgens 60% en 45% van de respondenten. Wat betreft het behalen van mbo-certificaten, praktijkverklaringen en branchecertificaten gaf 49% aan dat de beoogde resultaten werden behaald. Over het algemeen zijn Pro-scholen positiever over behaalde effecten op alle genoemde dimensies. Een belangrijke verklaring is dat de doelgroep VSO-leerlingen complexer is en meer ondersteuning vraagt.

“Wat wij beoogd hebben was dat de uitstroom van onze leerlingen zoveel mogelijk door kon blijven gaan. Ik denk dat we daar voor een groot gedeelte in

geslaagd zijn, door die jongeren wat langer vast te houden, maar ook langer te volgen daarna, dus niet snel loslaten, dus ook langer ingeschreven houden, zodat we ze ook langer konden begeleiden. Ik denk dat we daar voor een groot gedeelte in geslaagd zijn.”

De respondenten gaven uiteenlopende redenen aan waarom niet alle beoogde resultaten zijn behaald. Een aantal scholen gaven aan dat hun gestelde doelen in de aanvraag te ambitieus waren. Andere geven aan dat het simpelweg niet lukt om met deze complexe doelgroep 100% uitstroom te realiseren. Andere scholen gaven aan dat de aangeboden contracten kleiner waren dan beoogd (20 i.p.v. 32 uur) als gevolg van de economische situatie waarin veel bedrijven zaten. Scholen refereren ook aan de toegenomen problematiek bij leerlingen en dat het moeilijk was om met hen contact te maken (sociaal psychologische problematiek). Enkele leerlingen hebben door ziekte ook minder lessen kunnen volgen en minder praktijkervaring kunnen opdoen. Daarnaast werd aangegeven dat simpelweg het verzorgen van lessen en of stages niet mogelijk waren, ook door wisseling van docenten, waardoor leerlingen minder voorbereid zijn op de arbeidsmarkt. Ook geven scholen aan dat waarschijnlijk het niveau van basisvaardigheden (taal en rekenen) achteruit is gegaan, maar dat dit ook lastig is vast te stellen omdat elke leerling op eigen niveau en tempo werkt.

“We zien in onderzoek terug dat onze leerlingen minder goed scoren op de basisvaardigheden dan de vergelijkingsgroepen landelijk. Vooral op begrijpend lezen en rekenen liggen er achterstanden.”

Ook heeft een groot aantal leerlingen volgens scholen studievertraging opgelopen (omdat leerlingen veel herhaaltrainingen nodig hebben, maar dit niet kon worden geborgd tijdens de pandemie) en dat plaatsing in de arbeidsmarkt werd beperkt door ongunstige economische omstandigheden. Ook gaven scholen aan dat juist door de COVID-19-pandemie meer leerlingen zijn uitgestroomd naar mbo-entree dan gewenst. Voor de COVID-19-pandemie zou deze groep naar arbeid zijn uitgestroomd. Ook kwamen volgens scholen praktijk certificaten nog onvoldoende van de grond. Scholen zien ook een verandering in de motivatie van leerlingen na de COVID-19-pandemie.

Desondanks geven veel scholen aan dat het toch gelukt is om de meeste leerlingen te plaatsen en uitstroomcijfers laten volgens deze groep scholen geen ander beeld zien dan voor de COVID-19-pandemie, door de extra persoonlijke inspanningen gecombineerd met aantrekkende tekorten in de arbeidsmarkt.

“Op basis van de cijfers die we aanleveren aan de Onderwijsinspectie zien we geen verschillen tussen de uitstroom in de ‘corona’ jaren en de voorgaande jaren.”

“We hebben een specifieke klas ingericht afgelopen schooljaar die de leerlingen heeft voorbereid op de start bij het MBO. Op één leerling na gaan al deze leerlingen komend schooljaar starten in het MBO! Daarnaast zijn er ook enkele leerlingen die zijn uitgestroomd anders dan arbeid of vervolgonderwijs.”

“We zijn er door uitbreiding personeel in geslaagd een zo optimaal mogelijke begeleiding voor de leerling te organiseren.”

Volgens enkelen is het nog onduidelijk wat het precieze effect is van de COVID-19-pandemie op de uitstroom. Deze resultaten worden volgens hen pas de komende jaren zichtbaar.

4.5.2 Resultaten: CBS-data

Figuur 5 geeft meer inzicht in de verwachte uitstroom van leerlingen uit het VSO/Pro op basis van informatie opgenomen in de project aanvraag. De verwachting was dat de grootste groep uitstroomt naar een bestaand of een nieuw traject (totaal 9.281 deelnemers). Een kwart van de deelnemers stroomt naar verwachting uit naar betaald regulier werk (8.035 deelnemers) en een vijfde stroomt uit naar betaald werk met ondersteuning (7.205 deelnemers). Ook was het de verwachting dat een omvangrijke groep deelnemers uitstroomt naar een andere opleiding of cursus (15% van het aantal deelnemers; totaal 5.143 deelnemers).

Tabel 15 Verwachte uitstroom van leerlingen (VSO/Pro) naar type uitstroom, projectaanvraag gemeenten

	Aantal	Percentage van totaal aantal leerling
Uitstroom naar betaald/ regulier werk	8.035	23,7%
Uitstroom naar betaald/ regulier werk met ondersteuning	7.205	21,3%
Uitstroom naar traject	9.281	27,4%
Uitstroom naar onbetaald werk	130	0,4%
Uitstroom naar opleiding of cursus	5.143	15,2%
Uitstroom naar werkzoekend	856	2,5%
Uitstroom overig	514	1,5%

Bron: analyse op ingediende REACT-EU aanvragen op basis van e-formulieren (UVB)

Als we bovengenoemde cijfers over de verwachte uitstroom vergelijken met de werkelijke uitstroomcijfers, op basis van beschikbare data van het CBS, zien we lichte verschillen (zie tabel 16). Te zien is dat bij de start van het traject, 19% van de 30.650 leerlingen werkzaam was en bij het eind van het traject 36%. Daarnaast is bij het peilmoment zes maanden na het eind van het traject te zien dat 38% werkzaam is, 2% niet werkzaam, 0% inactief en 59% onbekend. Hierbij is relevant dat de populatie hier nog maar uit 13.420 deelnemers bestaat. Hetzelfde geldt voor de cijfers voor het peilmoment 12 maanden na het eind van het traject die laten zien dat 44% van de leerlingen werkzaam is, 4% niet werkzaam, 0% inactief en 52% onbekend.

Tabel 16 Status deelnemers REACT-EU traject (VSO/Pro)

	Start traject	Eind traject	6 mnd na eind	12 mnd na eind
n=	30,650	30,580	13,420	13,560
Inactief	80%	30%	0%	0%
Niet-werkzaam	0%	2%	2%	4%
Werkzaam	19%	36%	38%	44%
Onbekend	0%	33%	59%	52%
	100%	100%	100%	100%

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

Een belangrijke opmerking bij de interpretatie van bovengenoemde CBS-cijfers is dat hoe verder na het peilmoment, hoe vaker de status van deelnemers 'onbekend' is, of helemaal niet is ingevuld. 'Onbekend' betekent vooral dat gegevens die nodig waren om iemands arbeidsmarktpositie te bepalen nog niet beschikbaar waren. Sommige bronbestanden kennen vertragingen van een jaar (bijvoorbeeld gegevens van het UWV over wie daar in een traject zitten), en deze data zijn ook nog eens in januari 2023 al verzameld. De meeste 'onbekenden' zijn dan ook trajecten die in 2022 zijn geëindigd. Aangezien de cijfers nog niet voor alle leerlingen compleet zijn voor deze tussenrapportage, kunnen pas definitieve conclusies worden getrokken over de werkelijk uitstroom in de volgende effectrapportage.

De startpositie van deelnemers is op basis van de beschikbare data verder te specificeren voor de diverse peildata (zie tabel 17). Ook hier moet worden opgemerkt dat de status voor veel leerlingen nog niet bekend is voor diverse peildata na het traject.

Tabel 17 Posities deelnemers REACT-EU traject (VSO/Pro), peildatum start traject versus eind traject, na 6 maanden en 12 maanden

	Startpositie		Direct na traject		6 maanden na traject		12 maanden na traject		
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Inactief	24.670		80%	9.030	30%	20	0%	0	0%
Waarvan onderwijsvolgend	24.660		100%	8.530	94%	10	50%	0	0%
Waarvan niet-onderwijsvolgend	0		0%	470	5%	0	0%	0	0%
Niet-werkzaam	60		0%	580	2%	270	2%	480	4%
Waarvan in SRG-voorziening of UWV-traject	10		17%	150	26%	70	26%	80	17%
Waarvan niet-uitkeringsgerechtigd	10		17%	80	14%	80	30%	80	17%
Waarvan uitkeringsgerechtigd	0		0%	160	28%	120	44%	170	35%
Werkzaam	5.920		19%	10.900	36%	5.160	38%	6.020	44%
Waarvan werknemer	5.910		100%	10.900	100%	5.160	100%	6.020	100%
Waarvan zelfstandige	0		0%	0	0%	0	0%	0	0%
Onbekend	0		0%	10.070	33%	7970	59%	7.060	52%
Totaal	30.650			30.580		13.420		13.560	

Bron: CBS (2023), bewerking door Panteia

4.6 Additionaliteit van de regeling

Volgens de Sectorraad GO, Sectorraad PRO en de PO-raad is ESF, waaronder de REACT-EU gelden, gaan behoren tot 'structurele' middelen voor veel VSO/Pro-scholen om hun leerlingen te ondersteunen in hun arbeidsmarkttoeleiding.²⁰ Het wegvallen van deze subsidiestroom zou volgens hen dan ook grote impact hebben op de formatieplaatsen die scholen bekostigen met ESF/REACT-EU gelden en aangeboden diensten voor arbeidsmarkttoeleiding. Met de REACT-EU gelden konden extra inspanningen gepleegd worden om het aanbod op niveau te houden tijdens de COVID-19 pandemie. Ook het labelen van het budget aan een specifieke taak wordt als meerwaarde gezien omdat daarmee het geld voor een bepaald doel wordt ingezet (i.p.v. het opnemen in de reguliere begroting).

Een enkele school in de enquête (2%) geeft aan dat ze dezelfde activiteiten hadden ondernomen zonder REACT-EU, wat wijst op een grote additionaliteit van REACT-EU. Wel geeft de meerderheid van de scholen aan dat ze de activiteiten hadden uitgevoerd in een afgeslankte vorm vanwege budgettaire beperkingen (76%). Een kleinere groep (13%) laat weten dat de activiteiten deels in een andere vorm en inhoud zouden zijn uitgevoerd. Een enkeling (2%) geeft aan dat de activiteiten zonder de regeling op een later tijdstip zouden plaatsvinden en een even grote groep laat weten dat er geen verschil zou zijn geweest (2%). Hierbij wordt wel de kanttekening geplaatst dat ze dan aanvullende middelen vanuit hun vermogen hadden moeten gebruiken en dat er dan ook andere keuzes zouden zijn gemaakt wat men wel of niet doet (richten op bepaalde doelgroepen, activiteiten of inkoop van branchecertificaten/ praktijkverklaringen/ stages) met meer of minder personeel. Respondenten geven aan dat je als school toch het maximale probeert te doen voor je leerlingen

Slechts een kleine groep laat weten dat de activiteiten helemaal niet zouden hebben plaatsgevonden (7%). De voornaamste reden hiervoor is het gebrek aan financiële middelen om de activiteiten uit te voeren. De respondenten geven aan dat ESF en REACT-EU voor hun echt het verschil maken door het aanbod structureel te versterken (zoals praktijklokalen, aanbieden van diversiteit aan branche certificaten, maar ook het uitvoeren van stagebureau). Als we de groep VSO-scholen vergelijken met Pro-scholen zien we geen grote verschillen in ervaren additionaliteit.

“Dan hadden we onvoldoende financiële middelen gehad. De REACT-EU regeling maakt écht het verschil voor ons! In het bijzonder voor de investeringen in de praktijklokalen en de leermiddelen (nabootsen van de werksetting op school en gebruik van professionele materialen).”

“Door deze middelen kunnen wij 25 verschillende branche-certificaten aanbieden. Voor de leerlingen betekent dit dat je wat te kiezen hebt. En dat is

---

²⁰ De raden geven aan dat ze bij voorkeur deze middelen onderdeel worden van structurele financiering vanuit het Rijk om toeleiding tot de arbeidsmarkt een structurele taak van VSO/ Pro is. ESF blijft volgens hen toch incidentiele middelen omdat het een subsidieprogramma betreft.

heel erg belangrijk. Als we dit geld niet zouden krijgen dan vallen heel veel branchecertificaten weg omdat deze dan te kostbaar zijn.”

4.7 Verschillen ESF 2014-2020 en REACT-EU

Ongeveer de helft (50,8%) van de respondenten geeft aan dat de middelen van REACT-EU op vergelijkbare wijze zijn besteed als ESF in voorgaande jaren. Deze groep is van mening dat de COVID-19-pandemie niet heeft geleid tot een andere aanpak in vergelijking met regulier ESF.

“REACT-EU middelen zijn voortgezet, ter overbrugging van een periode zonder ESF. Reguliere ESF-middelen werden ook ingezet voor ondersteuning bij externe stages (arbeidsmarktoeloop).”

“Door de normale vertraging van ESF-uitkering van gelden (ongeveer 2 jaar, afronding in september van nieuw schooljaar) is er eigenlijk geen andere besteding geweest van REACT-EU. ESF is eigenlijk een stabiele financieringsbron waar elk leerjaar baat bij heeft en waarmee we tijdens corona ad hoc budget hadden voor directe problemen.”

De rest van de respondenten (49,2%) laat weten dat de middelen wel anders zijn besteed. Van deze laatste groep wijst 58% op specifieke activiteiten om de negatieve effecten van de COVID-19-pandemie op stageplaatsen en werkplekklaren te verzachten. Een wat kleinere groep (29%) geeft aan dat de middelen zijn gebruikt voor specifieke activiteiten om de negatieve effecten van het wegvallen van lesprogramma's te verminderen. Deze scholen refereren vaak aan activiteiten zoals leerlingen langer op school houden, verlenging van stages en inzetten ingezet op nazorg (zoals met een stagebureau) om uitval te voorkomen na uitstroom/tussenjaar.

“Voor het leerwerkcentrum is extra personeel aangenomen (bredere werving, collega's zonder onderwijsachtergrond/bevoegdheden) en intern extra begeleiding (2 schoolopleiders) voor georganiseerd om deze mensen op te vangen en bij te scholen op pedagogiek en didactisch niveau.”

Met name Pro-scholen geven vaker aan dat ze REACT-EU inzetten om negatieve effecten van het wegvallen van lesprogramma's te verminderen (31% van de Pro-scholen versus 13% van de VSO-scholen). Nog eens 13% vermeldt een andere aanpassingen in de besteding van de middelen. Voorbeelden hiervan zijn het werven van stageplaatsen en het faciliteren van werkplekklaren door het wegvallen van lesprogramma's, extra investeren in Loopbaanoriëntatie, -ontwikkeling en -begeleiding (LOB)-programma's, coaching van jongeren om de arbeidsmarkttransitie te faciliteren en nazorg. Enkele refereren aan extra investering in de praktijklokalen door het wegvallen van stages.

4.7.1

CBS-data

Binnen ESF 2014-2020 waren er 117.270 deelnemers in de projecten VSO/Pro. Dat was 19% van het totaal aantal deelnemers. Voorlopig zijn er voor REACT-EU 30.620 deelnemers in VSO/Pro-projecten geregistreerd tot en met 31 december 2022, wat op dat moment 12% van het totaal aantal geregistreerde deelnemers was.²¹ Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de CBS-data voor REACT-EU nog niet compleet is.

4.8

Uitvoeringskosten in verhouding tot resultaat

Uit de enquête onder VSO/Pro-scholen blijkt dat de bijdrage per leerling door ruim de helft van de respondenten als voldoende wordt ervaren om de geplande activiteiten per leerling uit te voeren (56%). Iets minder dan een kwart van de respondenten vindt dat dit niet het geval is (23%) en nog eens een vijfde (21%) geeft aan dit niet te weten. Pro-scholen zijn iets kritischer over de bijdrage per leerling (29% van Pro-scholen vindt dat dit niet voldoende is, tegen 19% van VSO-scholen). Ook geven enkele scholen aan dat kleinere scholen relatief hogere kosten hebben dan grotere scholen, terwijl hun totale vergoeding lager is vanwege het lager aantal leerlingen. Zij geven aan dat het organiseren van stageplekken een net zo grote tijdsinvestering vergt voor een kleine groep als voor een grote groep.

De scholen die de bijdrage als voldoende ervaren benadrukken de mogelijkheid die ESF/REACT-EU biedt voor de verbreding van hun aanbod (zoals inkoop branchegerichte cursussen of assessment op de sociale werkplaats) die hun leerlingen nog beter toerust op de arbeidsmarkt. In dit geval zijn de plannen afgestemd op de beschikbare budgettaire ruimte. Desondanks geeft een groep aan dat een hogere bijdrage altijd welkom is aangezien hun leerlingen veel begeleiding nodig hebben en hun aanbod nog breder kan. Met de beschikbare middelen moeten scholen nog steeds gerichte keuzes maken waar het geld aan te besteden. Scholen melden dat branchegerichte activiteiten en stages niet in grote groepen kunnen worden uitgevoerd en daarvoor meer personeel nodig is (in vergelijking met Algemeen Vormend Onderwijs (AVO) lessen). Met name VSO-scholen geven aan dat hun leerlingen, en met name leerlingen met een lichamelijke beperking, intensievere begeleiding nodig hebben, wat extra kosten met zich meebrengt. Het gaat met name om ondersteuning in de randvoorwaardelijke sfeer (vervoer, materiaal, veiligheid etc.). Ook is de inkoop van (externe) branchecertificaten redelijk kostbaar. Ook de toenemende sociaal emotionele gedragsproblematiek van leerlingen na de COVID-19-pandemie vraagt volgens scholen om een intensievere begeleiding (tijdens maar ook nazorg).

Ook geven scholen aan dat ze de activiteiten die ze met behulp van REACT-EU hebben opgezet duurzaam willen inbedden in hun organisatie, wat vraagt om lange termijn financiering. De afhankelijkheid van subsidies wordt daarom als een probleem gezien en hun voorkeur gaat uit naar structurele financiering. Ook de sectorraden benadrukken het belang van structurele financiering.

---

²¹ CBS (2023), Dashboard ESF

Enkele scholen geven in enkele gevallen ook aan dat met behulp van ESF/REACT meer in gezamenlijkheid ontwikkeld kan worden, niet alleen binnen eigen VSO/Pro-school, maar ook binnen gemeentelijk verband (zoals het vervlechten van infrastructuur VSO met MBO en techniekonderwijs). Dit komt volgens enkele geïnterviewde scholen nog lastig van de grond.

Een enkeling geeft aan dat het lastig is om de bijdrage van REACT-EU gelden te relateren aan resultaat, aangezien het REACT-EU budget niet duidelijk is te labelen aan één of meer activiteiten binnen de school, omdat het ten goede komt aan de totale begroting, waarmee verschillende noodzakelijke activiteiten worden gefinancierd.

'Het is moeilijk om te onderzoeken hoe de specifieke verdeling van de bijdrage plaatsvindt.'

'Ik heb geen inzage in de totale financiën en wat precies van welk potje komt.'

Scholen zijn positief over de vereenvoudigde kostensoorten voor VSO/Pro, die al binnen ESF 2014-2020 waren geïntroduceerd. Dit heeft volgens hen de administratieve lasten behoorlijk gereduceerd en in sommige gevallen scheelt dit zelfs de helft van de tijd in de verantwoording van besteedde middelen. Ook ervaren ze geen hele grote administratieve lasten, aangezien een subsidiebureau de meeste lasten voor hen wegneemt (aanvraag en verantwoording van bestede middelen)

4.9 Bijdrage aan groen en digitaal Europa

Wat betreft de aandacht voor een groen en digitaal Europa geldt hier hetzelfde als voor regionale aanvragers (zie vorige hoofdstuk). Hier is niet expliciet rekening mee gehouden in de aanvraag door gemeenten, noch op gestuurd in de aanvraagprocedure.). Desondanks geeft iets meer dan een kwart van de scholen aan REACT-EU in te zetten voor verbetering van groene vaardigheden bij de leerlingen (28%). Bij de verbetering van digitale vaardigheden ligt dit percentage met 45% een stuk hoger.

Scholen geven aan dat bijdrage aan digitalisering vooral zit in de digitalisering van het onderwijs, wat tijdens de COVID-19-pandemie versneld is. In het geval van groene vaardigheden verwijzen scholen naar groene beroepen waarvoor zij de opleiding verzorgen (profiel groen).

4.10 Conclusie

VSO/Pro-scholen geven in de interviews en enquête aan dat REACT-EU een belangrijke rol heeft gespeeld in het mitigeren van de negatieve effecten van de COVID-19-pandemie. REACT-EU heeft een belangrijke rol gespeeld in (1) het wegwerken van achterstanden, zowel op het gebied van theoretisch onderwijs als op het gebied van stages en praktijkervaring; (2) een betere voorbereiding van leerlingen op de arbeidsmarkt door middel van intensieve stagebegeleiding; (3) de uitbreiding van

Praktijkgericht Onderwijs binnen de school; (4) Innovaties in het vinden van nieuwe stageplekken en praktijkruimte binnen en buiten de school, nieuwe samenwerkingsverbanden met gemeente, werkgevers, werkgeversservicepunten, maar ook sociaal werkbedrijf; en (5) het budgettaire ruimte maken voor het aanschaffen van randvoorwaardelijke middelen.

Ruim de helft van de gesubsidieerde activiteiten zijn volgens het oorspronkelijke plan uitgevoerd. Nog eens een derde gaf aan dat de activiteiten grotendeels volgens plan werden uitgevoerd, maar niet helemaal. Ruim de helft van VSO/Pro-scholen ervaart de bijdrage per leerling als voldoende om de geplande activiteiten per leerling uit te voeren. Iets minder dan een kwart van de scholen vindt dat dit niet het geval is en nog eens een vijfde geeft aan dit niet te weten.

De VSO/Pro-projecten beoogden in totaal 33.855 leerlingen te ondersteunen. In totaal zijn er 30.620 leerlingen bereikt, wat een kleine onderrealisatie betekent van 3.235 deelnemers. VSO en Pro-scholen zijn naar eigen inschatting positief over behaalde effecten (behaalde certificaten/ praktijkverklaringen; uitstroom naar arbeids-/vervolgonderwijs; voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en studievertraging). Uitstroomcijfers laten volgens geïnterviewde VSO/Pro-scholen niet een heel ander beeld zien dan van de periode voor COVID-19.

Slechts een enkele school geeft aan dat ze dezelfde activiteiten hadden ondernomen zonder REACT-EU, wat wijst op een grote additionaliteit van REACT-EU. Wel geeft de meerderheid van de scholen aan dat ze de activiteiten hadden uitgevoerd in een afgeslankte vorm vanwege budgettaire beperkingen. Een kleinere groep laat weten dat de activiteiten deels in een andere vorm en inhoud zouden zijn uitgevoerd.

Voor VSO/Pro-projecten is niet expliciet rekening gehouden met groen en digitaal Europa in de aanvraag door gemeenten. Desondanks zijn er voorbeelden te noemen waar de projecten hebben bijgedragen aan een groen en digitaal Europa.

5 Dienst Justitiële Inrichtingen

Dit hoofdstuk behandelt de subsidieverlening aan de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) voor projecten gericht op terugkeer in het arbeidsproces van personen die gedetineerd zijn. Het idee achter de subsidieverlening is dat de maatregelen gericht op deze personen en de inzet op hun terugkeer in de maatschappij gedurende de COVID-19 pandemie vertraging hebben opgelopen. Hiermee worden de ESF 2014-2020 activiteiten voor DJI voortgezet, met een kleine aanpassing van de doelgroep en een hoger financieringspercentage. REACT-EU.

De doelgroep van het project REACT-EU DJI bestaat uit volwassen gedetineerden, forensische patiënten met reëel re-integratie perspectief en strafrechtelijk in Justitiële Jeugdinstellingen verblijvende jongeren. Het arbeidsmarktperspectief van de doelgroep is slecht. Door langdurige werkloosheid, het doorgaans ontbreken van een startkwalificatie en stigmatisering zijn ze vrijwel onbemiddelbaar. Daarmee is het risico op sociale uitsluiting groot.²² Jongeren in een civielrechtelijke instelling vielen wel onder het ESF-programma 2014-2020, maar zijn niet opgenomen in REACT-EU omdat deze instellingen inmiddels niet meer onder de beleidsverantwoordelijkheid van JenV vallen, maar onder gemeenten. Het op basis van de ingediende REACT-EU aanvraag beoogde aantal deelnemers aan REACT-EU DJI was 5.085.

5.1 Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen

Door de onderzoekers van DJI zelf ontvangen interne data met betrekking tot de einddeclaratie van REACT-EU laat op 17 oktober 2023 een totaal aantal unieke deelnemers binnen REACT-EU DJI zien van 4.932. De volgende tabel laat de verschillende typen deelnemers zien. Dit zijn voorlopige cijfers:

Tabel 18 Afgeronde trajecten deelnemers (DJI)

Afgeronde trajecten	Man	Vrouw	Totaal
Aantal afgeronde trajecten	684	46	730
Nog in traject	2.597	114	2.711
Uitgevallen	1.414	77	1.491
Totalen	4.695	237	4.932

Bron: Einddeclaratie DJI (2023)

De deelnemers zijn als volgt te verdelen over de verschillende doelgroepen binnen REACT-EU DJI. Ook dit zijn voorlopige cijfers:

²² Projectgegevens UVB, Ministerie SZW (2023)

Tabel 19 Typen deelnemers REACT-EU (DJI)

Doelgroep	Man	Vrouw	Totaal	Percentage
ForZo (TBS)	299	7	306	6%
GW (gevangeniswezen)	3.373	191	3.564	72%
Jongeren in justitiële inrichtingen	1.023	39	1.062	22%
Jongeren in civielrechtelijke inrichtingen	0	0	0	0%
Totalen	4.695	237	4.932	100%

Bron: Einddeclaratie DJI (2023)

5.2 Uitgevoerde activiteiten

Het REACT-EU project DJI heeft tot doel de arbeidsmarktpositie van de doelgroep zodanig te verbeteren, dat zij uiteindelijk naar werk bemiddelbaar zijn of na detentie direct inpasbaar zijn in een arbeidsmarkt-gerelateerd programma of opleidingstraject gericht op het behalen van een startkwalificatie. Door individuele trajectbegeleiding en scholing en training wordt de detentietijd benut om scholing op maat te volgen en werkervaring op te doen. Ook wordt door de individuele trajectbegeleider via het sociale netwerk actief bemiddeld naar betaald werk en/of vervolgscholing. De individuele trajectbegeleiding zoekt aansluiting bij de gemeente waar de deelnemer zich na detentie zal vestigen, om het mogelijk te maken bij invrijheidsstelling het arbeidsmarkt-gerelateerde programma af te maken en instroom in de Participatiewet te voorkomen.

De DJI heeft voor de sectoren gevangeniswezen, Justitiële Jeugdinrichtingen en Forensische Zorg beleidskaders vastgesteld waarin de uitgangspunten zijn geformuleerd voor de projectactiviteiten bij de inrichtingen. Deze beleidskaders vormen tevens het kader voor de beoordeling van de subsidiabiliteit binnen ESF van de projectactiviteiten.

Tijdens de COVID-19 pandemie waren een aantal activiteiten niet meer mogelijk of liepen vertraging op. Dit ging met name om externe stages, het sluiten van trainings- en werkfaciliteiten, met als gevolg een algehele afname van beroepsgerichte activiteiten. Met behulp van REACT-EU is hierin een inhaalslag gemaakt om deelnemers weer dichterbij de arbeidsmarkt te brengen. De opgelopen vertraging kan echter deels niet worden goedge maakt. De REACT-EU gelden zijn immers beschikbaar voor de groepen gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. Wanneer zij in vrijheid worden gesteld zijn ze uit beeld, want zij blijven niet langer in trajecten dan nodig is.

Ook moesten na de COVID-19 pandemie alle externe contacten met werkgevers weer grotendeels opgepakt worden. Daar hebben casemanagers een belangrijke rol in gespeeld door werkgevers te bezoeken, opnieuw afspraken te maken, werkgevers bij instellingen uit te nodigen en opleidingen te laten verzorgen.

In de praktijk kent DJI meer dan 30 verschillende instellingen, met elk hun eigen doelgroep, aanpak, project en uitgevoerde activiteiten. Het is niet mogelijk dit in één

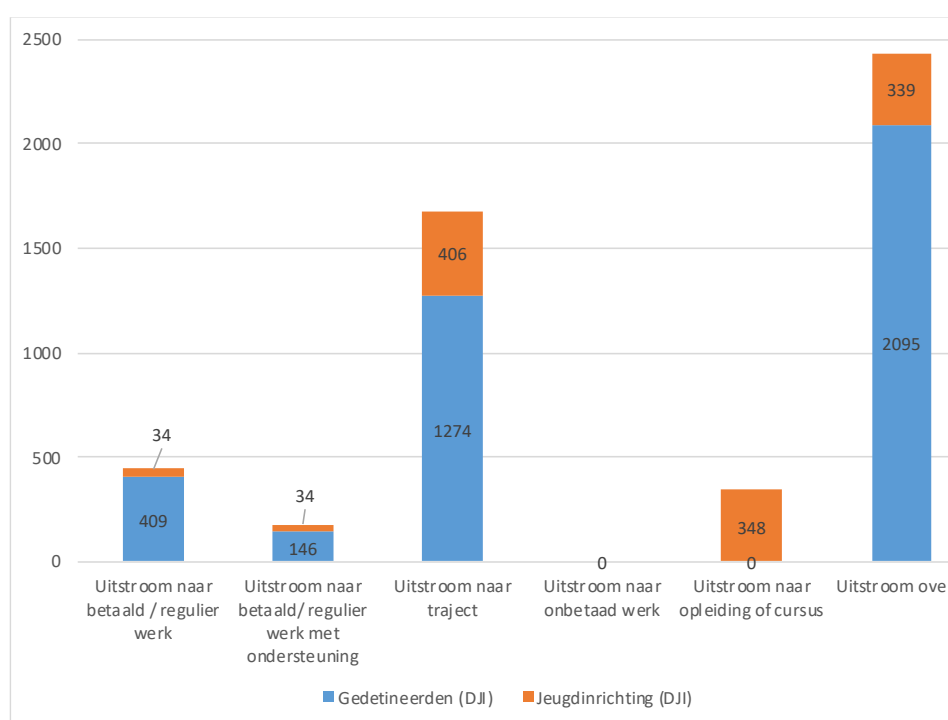
REACT-EU programma te vatten. Zo wordt in interviews een voorbeeld genoemd van een instelling waarin een buitenloods is opgezet om tijdens (en na) de COVID-19 pandemie een werkplek na te bootsen binnen de muren van de instelling. De activiteiten in deze loods komen tot stand met deels subsidie uit REACT-EU middelen. Een andere instelling, binnen het gevangeniswezen, heeft een opleiding tot matroos opgezet voor gedetineerden.

Deelnemers aan REACT-EU DJI tekenen actief voor een traject, in tegenstelling tot wat vaak het geval is bij andere typen aanvragers. Potentiële deelnemers moeten ook gewenst gedrag vertonen om in aanmerking te komen voor een traject.

5.3 Resultaten

Het op basis van de ingediende REACT-EU aanvraag beoogde aantal deelnemers aan REACT-EU DJI was 5.085. De verwachte uitstroom was als volgt:

Figuur 5 Verwachte uitstroom van deelnemers (DJI) naar type uitstroom

Bron: analyse op ingediende REACT-EU aanvraag DJI op basis van e-formulieren (UVB)

Er zijn in totaal 500 deelnemers uitgestroomd naar arbeid, waarvan 468 mannen en 32 vrouwen. Onderstaande tabel laat de behaalde resultaten zien:

Tabel 20 Behaalde resultaten REACT-EU (DJI)

Behaalde resultaten	Verwachting	Realisatie	Percentage deelnemers
Uitstroom naar betaald/regulier werk	443	396	8%
Uitstroom naar betaald/regulier werk met ondersteuning (WEP)	180	99	2%
Uitstroom naar onbetaald werk (stage)	0	5	0%
Uitstroom naar opleiding of cursus ((V)MBO)	348	230	5%
In traject (doorstroom)	1.680	1.788	36%
Overig (afgebroken, overgeplaatst, etc.)	2.434	2.414	49%
Certificaten/diploma's	-	1.462	30%
Aantal unieke deelnemers	5.085	4.932	100%
Gemiddelde trajectduur		152 dagen	

Bron: Einddeclaratie DJI (2022; 2023)

Naast de uitstroom naar arbeid van ongeveer 10% van de deelnemers stroomt ruim 36% door en rondt 30% het traject af met het behalen van een certificaat of diploma. Bijna de helft (49%) van de deelnemers valt onder de categorie overig: hun traject wordt afgebroken, ze worden overgeplaatst of maken om andere redenen het traject niet af, bijvoorbeeld door een gebrek aan motivatie, plotselinge invrijheidsstelling of in een enkel geval zelfs overlijden.

Kijkend naar de doelstellingen in de projectaanvraag is er sprake van een kleine onderrealisatie voor wat uitstroom naar werk betreft. In interviews wordt aangegeven dat deze verschillen echter klein zijn en er niet per se een duidelijke verklaring voor is. Ook is veel variatie te zien in de doelen en resultaten op instellingsniveau, die doorvertaald zijn vanuit de algemene resultaatdoelstellingen, zo geeft men in interviews aan.

5.3.1 Resultaten volgens CBS-data

Voor de overgrote meerderheid van de deelnemers (81%) is nog geen data bekend. Er kan daarom nog geen CBS-data gebruikt worden om uitspraken over resultaten te doen. Voor de peilmomenten 6 en 12 maanden na eind traject zijn nog helemaal geen gegevens beschikbaar. De verwachting is dat deze gegevens bij de evaluevaluatie van 2024 wel beschikbaar zijn.

5.4 Succes- en faalfactoren

Voor REACT-EU DJI projecten geldt dat er veel verschil tussen instellingen zit. Er zijn verschillende typen instellingen, met verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld jongeren, TBS, regulier gevangeniswezen, hoger opgeleiden of mensen met een licht verstandelijke beperking. Daarom zijn succes- en faalfactoren niet op instellingsniveau te onderscheiden, zo geeft men in interviews aan.

Ook komt uit interviews naar voren dat de regio een grote rol speelt, daar sommige regio's veel meer ex-gedetineerden kunnen opnemen dan andere regio's, of bijvoorbeeld instellingen in het oosten van Nederland meer last hebben van het feit dat gedetineerden na hun detentie terug willen keren naar het westen van het land.

Faalfactoren hebben vaak te maken met administratie. Een voorbeeld is het niet op tijd indienen van voortgangsrapportages, wat weer te maken kan hebben met personele onderbezetting. Dit wil dan niet zeggen dat er geen uitstroom naar werk is, maar dat er niet goed gerapporteerd wordt. Ook komt het regelmatig voor dat een staf plotseling wordt afgebroken en een deelnemer in vrijheid wordt gesteld, dan stopt het proces onmiddellijk.

5.5 Verschillen tussen ESF 2014-2020 en REACT-EU

Binnen ESF 2014-2020 waren er 30.020 deelnemers in DJI-projecten. Dat was 5% van het totaal aantal deelnemers. Voorlopig zijn er voor REACT-EU 4.470 deelnemers in DJI-projecten geregistreerd in CBS-data tot en met 31 december 2022, wat op dat moment 2% van het totaal aantal geregistreerde deelnemers was.²³ Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de CBS-data voor REACT-EU nog niet compleet is. De verwachting is dat deze data bij de eindevaluatie van 2024 wel beschikbaar zal zijn.

De verdeling van typen deelnemers in ESF 2014-2020 was als volgt:

Tabel 21 Typen deelnemers ESF 2014-2020 (DJI)

Type deelnemers	Aantal	Percentages
TBS'ers	2.290	8%
Gedetineerden	17.520	58%
Jongeren in justitiële inrichting	5.430	18%
Jongeren in civielrechtelijke inrichting	4,780	16%
Totaal	30.020	100%

Bron: CBS (2023)

5.6 Projectkosten in verhouding tot resultaat

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal deelnemers voor DJI, het verleende subsidiebedrag en de ontvangen subsidie per deelnemer.

²³ CBS (2023), Dashboard ESF

Tabel 22 Subsidie per deelnemer DJI

Aanvrager	Verleend subsidiebedrag	Deelnemers	Subsidie per deelnemer
Ministerie van Veiligheid en Justitie, DJI	€8.500.000	4.932	€1.723

Bron: CBS (2023), Ministerie van SZW (2023), bewerking door Panteia

In interviews geeft men aan dat de uitvoeringskosten tot een minimum beperkt zijn. Wat meehelpt is dat alles gecentraliseerd is en dat het proces inmiddels al jaren vergelijkbaar is. Wel betekent het hogere aantal deelnemers in REACT-EU een hogere administratieve last doordat alle deelnemers geregistreerd moeten worden en er rapportages gemaakt moeten worden.

5.7 Bijdrage aan groen en digitaal Europa

Hier wordt binnen DJI geen specifieke aandacht aan besteed, zo geeft men in interviews aan. Van online werken is binnen het gevangeniswezen in ieder geval geen sprake. In sommige gevallen kunnen gesprekken van casemanagers met cliënten online plaatsvinden. Dit kwam tijdens de COVID-19 pandemie veelvuldig voor binnen ForZo (TBS-instellingen). Het sturen op digitale skills of de groene transitie kan voorkomen maar is dan puur gericht op waar de behoefte in de arbeidsmarkt zit.

5.8 Conclusie

Omdat DJI in de praktijk meer dan 30 verschillende instellingen kent, met elk hun eigen doelgroep, aanpak, project en uitgevoerde activiteiten, zijn deze niet per instelling in beeld gebracht. In het algemeen gaat het om individuele trajectbegeleiding, scholing en training.

Het verwachte aantal deelnemers aan REACT-EU DJI was 5.085. Het daadwerkelijke aantal komt voorlopig uit op 4.932. Kijkend naar de doelstellingen in de projectaanvraag is er sprake van een kleine onderrealisatie voor wat uitstroom naar werk betreft (623 verwacht, 500 gerealiseerd). In interviews wordt aangegeven dat deze verschillen echter klein zijn en er niet per se een duidelijke verklaring voor is. In interviews geeft men verder aan dat de uitvoeringskosten tot een minimum beperkt zijn.

Binnen ESF 2014-2020 waren er 30.020 deelnemers in DJI-projecten. Dat was 5% van het totaal aantal deelnemers. Voorlopig zijn er voor REACT-EU 4.470 deelnemers in DJI-projecten geregistreerd in CBS-data tot en met 31 december 2022, wat op dat moment 2% van het totaal aantal geregistreerde deelnemers was. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de CBS-data voor REACT-EU nog niet compleet is. DJI stuurt niet op de groene en digitale transitie en houdt dit ook niet bij.

6 UWV

Dit hoofdstuk behandelt de subsidieverlening aan het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Doel van de subsidie aan het UWV was het bevorderen van actieve inclusie, gericht op het vergroten van mogelijkheden tot arbeidsinpassing van personen die op het moment van hun start van deelneming aan een project een UWV-uitkering ontvangen dan wel recht hebben op arbeidsondersteuning in het kader van de WIA, WAO, ZW en Wajong.²⁴ Het aanvraagtijdstip liep van 1 december 2022 t/m 30 december 2022.

UWV heeft subsidie ontvangen voor het project 'Externe Jobcoaching UWV 2022'. In de praktijk betekent dit een vergoeding per gedeclareerd jobcoach traject voor een deelnemer. De eenheidsprijs jobcoaching is een vast tarief per toegekend uur begeleiding door een jobcoach per deelnemer.

6.1 Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen

In het project zijn 26.888 trajecten Externe Jobcoaching opgenomen voor 10.816 deelnemers met een structureel functionele beperking. Van deze 10.816 deelnemers had 87,9% een Wajong uitkering, 11,8% een WGA-uitkering en 0,3% een WAO-uitkering. Van de toegekende trajecten betrof het 13,6% Jobcoaching op basis van een proefplaatsing en 86,4% Jobcoaching op basis van een dienstverband. Bij de dienstverbanden betrof 18,2% een toekenning voor een klant die langer dan drie jaar bij de betreffende werkgever werkt.²⁵

De aanvraag was voor 30.657 trajecten (op basis van beschikkingen 2020, 2021 en 2022) en 13.281 unieke deelnemers. Dat de uiteindelijke vaststelling lager is dan de aanvraag komt omdat men in de aanvraag het maximale aantal deelnemers meeneemt en, afhankelijk van het beschikbare subsidiebedrag, vervolgens op basis van kwaliteits- en validatiechecks een selectie maakt, zo geeft UWV in een interview aan. Zo loopt men ook niet het risico dat de subsidieaanvraag lager uitvalt dan het beschikbare subsidiebedrag.

Omdat met de aanvraag alleen de activiteit Externe Jobcoaching wordt gefinancierd, een activiteit die het UWV ook zonder REACT-EU al uitvoerde, zijn de gebruikelijke voorwaarden van toepassing. Dit betekent dat een deelnemer een door UWV vastgestelde structureel functionele beperking heeft en niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente (Participatiewet) valt. De persoon hoeft geen uitkering van UWV te ontvangen om in aanmerking te komen voor jobcoaching van UWV. Wel geldt de voorwaarde dat de persoon betaalde arbeid in dienstbetrekking (niet bij een SW-bedrijf) heeft of werkt met een proefplaatsing.²⁶

²⁴ Regeling van de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen van 24 augustus 2022, nr. 2022-0000166211, tot wijziging van ESF-regeling 2014-2020 in verband met de tweede tranche van REACT-EU

²⁵ Gegevens einddeclaratie UWV (2023)

²⁶ <https://www.uwv.nl/particulieren/voorzieningen/voorzieningen-werk/detail/jobcoach/de-externe-jobcoach>

6.1.1 Oekraïense vluchtelingen

Deze doelgroep is voor UWV niet relevant. Er zitten hoogstwaarschijnlijk geen mensen die onlangs als Oekraïense vluchteling naar Nederland zijn gekomen in het bestand. Zij hebben immers nu geen WAO, WIA of Wajong-uitkering en het aantal mensen zonder uitkering maar mét een vastgestelde arbeidsbelemmering zal nihil zijn.

6.2 Uitgevoerde activiteiten

Het UWV voert de wettelijke werknemersverzekeringen uit, zoals de WAO, WIA en Wajong. UWV zet voor klanten met een arbeidsgeschiktheidsuitkering, inclusief Wajong, een breed spectrum aan re-integratie instrumenten in om deze doelgroep waar mogelijk aan werk te helpen en te houden. Een van die instrumenten is jobcoaching, die door het UWV met name in de eindfase van re-integratietrajecten wordt ingezet en vaak bij externe partijen wordt ingekocht. Het REACT-EU project van UWV financiert een deel van deze jobcoaching-activiteiten.

Jobcoaching draait om het ondersteunen van mensen met beperking of andere kansarme groepen bij het behouden van betaald werk op de arbeidsmarkt. Het gaat dus om het geven van werk-gerelateerde ondersteuning aan een persoon bij het verrichten van reguliere arbeid. De jobcoach ondersteunt bijvoorbeeld een werknemer met een langdurige ziekte of handicap met een persoonlijk trainings- of inwerkprogramma op zijn werk, verzorgt de begeleiding op de werkvloer, of allebei.

De jobcoach begeleidt naast de werknemer ook zijn werkgever, met als doel een vruchtbaar behoud van de baan door de werknemer. Een externe jobcoach werkt voor een erkende jobcoachorganisatie en legt verantwoording af aan UWV. In overleg met een van deze erkende organisaties, kan een werknemer zelf een externe jobcoach kiezen.²⁷

6.3 Resultaten

Het UWV deed in 2022 zelf onderzoek naar de knelpunten en mogelijke verbeteringen bij jobcoaching. Ook zijn andere evaluatierapporten over jobcoaching beschikbaar.²⁸ Hieruit blijkt dat jobcoaching al jaren als een waardevol instrument gezien wordt om mensen met een arbeidsbeperking duurzaam aan het werk te houden. Ook kan de inzet van jobcoaches van grote invloed zijn op het functioneren van werknemers met een arbeidsbeperking die extra begeleiding nodig hebben op het werk. Omdat de REACT-EU subsidie voor UWV uitsluitend voor jobcoaching is ingezet, gaan wij in deze evaluatie niet verder in op de resultaten van jobcoaching als methode in het algemeen.

Respondenten van het UWV benoemen dat er verder geen aparte resultaatindicatoren zijn afgesproken voor het met REACT-EU geld gefinancierde deel van de externe jobcoaching activiteiten. Ook zij verwijzen naar beschikbare

²⁷ Projectaanvraag UWV, Uitvoering Van Beleid, Ministerie van SZW (2023).

²⁸ Zoals bijvoorbeeld de rapporten 'Jobcoaching onder de Loep' (UWV 2022), 'Met de Jobcoach lukt het wel!' (De Beleidsonderzoekers, 2018) en 'Evaluatie Jobcoaching (APE, 2008).

evaluatierapporten over de methode jobcoaching. Daarnaast benoemen ze dat jobcoaching ook in de EU-voorschriften al genoemd is als bewezen effectief.²⁹

6.3.1 Resultaten volgens CBS-data

Voor de deelnemers vanuit het UWV is nog geen CBS-data beschikbaar. De declaratie is pas in juli 2023 afgerond. De verwachting is dat de data voor de eindevaluatie van 2024 wel beschikbaar zal zijn.

6.4 Succes- en faalfactoren

In de eerste plaats geldt ook hier dat jobcoaching een reeds bewezen methode is om mensen langer aan het werk te helpen en te houden. Respondenten konden ook geen in het project afgesproken succes- en faalfactoren noemen. Het is belangrijk te benoemen dat er met terugwerkende kracht deelnemers worden geselecteerd, omdat men al weet dat de activiteit voldoet aan de voorwaarden en doelgroepen van de regeling.

Uit interviews met UWV blijkt ook dat de met UVB afgestemde Simplified Cost Option (SCO)-methode van grote toegevoegde waarde is geweest, omdat hiermee een groot deel van de kwaliteitsrisico's in de dossiers werden weggenomen. Bijvoorbeeld een jobcoach die een klant ondersteunt in een privésituatie, een activiteit die vaak noodzakelijk is om de klant weer gericht te krijgen op werk, maar sec niet onder de regelgeving van jobcoaching valt.

6.5 Verschillen ESF 2014-2020 en REACT-EU

Binnen ESF 2014-2020 waren er 12.720 deelnemers in UWV-projecten. Dat was 2% van het totaal aantal deelnemers aan ESF 2014-2020.³⁰ Voorlopig zijn er voor REACT-EU 10.816 (unieke) deelnemers door UWV opgegeven in de einddeclaratie, voor de periode 1 februari 2020 – 30 juni 2022. Dit zou zo'n 4% van het totaal aantal deelnemers aan REACT-EU betekenen. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de CBS-data voor REACT-EU nog niet compleet is en bijvoorbeeld de sectoren nog missen. Ook de UWV-data zijn nog niet definitief.

6.6 Projectkosten in verhouding tot resultaat

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal deelnemers voor UWV, het aantal trajecten, het verleende subsidiebedrag en de subsidie per deelnemer en per traject. Dit alles op basis van de gegevens uit de aanvraag uit december 2022, aangevuld met voorlopige einddeclaratie-data van UWV zelf. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de reguliere financiering voor deze activiteiten €61.922.285 bedraagt en dat de bijdrage van REACT-EU dus maar 17% bedraagt.

²⁹ Jobcoaching vindt zijn oorsprong in de methodiek Supported Employment en wordt binnen deze methodiek als volgt gedefinieerd: 'providing support to people with disabilities or other disadvantaged groups to secure and maintain paid employment in the open labour market' (EUSE) (Beleidsregel Protocol Jobcoach UWV, 2019).

³⁰ CBS (2023), Dashboard ESF

Tabel 23 Subsidie per deelnemer UWV

Aanvrager	Verleend subsidiebedrag	Deelnemers	Subsidie per deelnemer	Trajecten	Subsidie per traject
UWV	€10.350.000	10.816	€957	26.888	€385

Bron: UWV (2023), Ministerie van SZW (2023), bewerking door Panteia

Net als in de andere hoofdstukken dient ook bij deze tabel een kanttekening te worden geplaatst. Net als andere aanvragers neemt ook UWV niet alle kosten voor een deelnemer op in de einddeclaratie en verantwoording richting het Ministerie van SZW.

In interviews geven respondenten van het UWV aan dat door het gebruik van de SCO-methode én dat er sprake is van een subsidieaanvraag voor reeds verrichte activiteiten, de projectkosten voor UWV beperkt zijn. Hiernaast biedt de ESF-regeling geen mogelijkheid voor het declareren van uitvoeringskosten (in het geval van UWV de kosten voor het voeren en opmaken van de projectadministratie) indien medewerkers voor minder dan 50% ingezet worden op het project. UWV heeft dan ook geen uitvoeringskosten in de declaratie opgenomen. Naast personeelskosten zijn dit ook bijvoorbeeld ontwikkelingskosten voor het Jobcoachportaal.

6.7 Bijdrage aan groen en digitaal Europa

Dit is in zoverre niet aan de orde dat UWV hier niet op stuurt en dit niet bijhoudt. Respondenten geven aan dat er waarschijnlijk vast deelnemers tussen zitten die aan deze categorieën voldoen, maar men dit niet weet. Voor jobcoaching maakt het ook geen verschil: of iemand werkzaam is als installateur van zonnepanelen of op een olieboorplatform werkt is voor de toekenning van jobcoaching momenteel niet relevant.

6.8 Conclusie

De aanvraag van UWV was voor 30.657 trajecten en 13.281 unieke deelnemers. Voorlopige cijfers laten een aantal van 26.888 trajecten en 10.816 unieke deelnemers zien. Alle deelnemers hebben de activiteit jobcoaching gevolgd. Dat de uiteindelijke vaststelling lager is dan de aanvraag komt, omdat men in de aanvraag het maximale aantal deelnemers meeneemt en, afhankelijk van het beschikbare subsidiebedrag, vervolgens op basis van kwaliteits- en validatiechecks een selectie maakt, zo geeft UWV in een interview aan. Zo loopt men ook niet het risico dat de subsidieaanvraag lager uitvalt dan het beschikbare subsidiebedrag.

Respondenten van het UWV benoemen dat er verder geen aparte resultaatindicatoren zijn afgesproken voor het met REACT-EU geld gefinancierde deel van de externe jobcoaching activiteiten. Over de methode jobcoaching zijn al meerdere evaluatierapporten beschikbaar en deze is bewezen effectief.

Voorlopig lijkt het aandeel deelnemers in UWV-projecten binnen REACT-EU procentueel gezien hoger te zijn dan binnen ESF 2014-2020 (4% om 2%). Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de CBS-data voor REACT-EU nog niet compleet is.

In interviews geven respondenten van het UWV aan dat door het gebruik van de SCO-methode én dat er sprake is van een subsidieaanvraag voor reeds verrichte activiteiten, de projectkosten voor UWV beperkt zijn.

7 Conclusies en aandachtspunten

Op basis van deze eerste effectevaluatie kan een voorlopig antwoord op de evaluatievragen geformuleerd worden. De centrale evaluatievraag zal in de eindevaluatie van 2024 worden beantwoord.

7.1 Bijdrage aan groen, digitaal en veerkrachtig herstel economie

Deze paragraaf beantwoord onderzoeksvraag 1: *welke bijdrage heeft het programma geleverd aan een groen en digitaal Europa? Hoeveel en welke projecten hebben een inhoudelijk link met groen en digitaal Europa en hoeveel deelnemers waren er in die projecten?*

REACT-EU Gemeentelijke projecten:

- De begrippen groen en digitaal Europa zijn niet te vangen in een enkele indicator maar op grond van logisch redeneren kan wel aannemelijk gemaakt worden dat hieraan bijgedragen is. Activiteiten als het opleiden van werkzoekenden tot installateur warmtepompen leidt wel tot een groener Europa, maar het opleiden tot technicus in de olie-industrie niet.
- **Uit interviews blijkt dat in gemeenten niet actief gemonitord wordt op een inhoudelijke link met een groen en digitaal Europa.** Wel stromen in verschillende gemeenten REACT-EU GP deelnemers na activiteiten uit naar zogenaamde groene beroepen (bijvoorbeeld in de energietransitie)
- **Digitale vaardigheden zijn in vrijwel alle gemeenten een aandachtspunt voor REACT-EU GP deelnemers**, omdat ze veelal ontbreken en dus aangeleerd moeten worden. Digitale vaardigheden komen terug in bijna alle interventies of instrumenten die door gemeenten worden ingezet en de noodzaak hiervan wordt ook herkend. Ook dit komt uit interviews naar voren.
- Uit de enquête onder oud-deelnemers blijkt dat 26% van de respondenten iets over computers, internet, tablets of smartphones heeft geleerd in de door hen gevolgde activiteit. Voor oud-deelnemers REACT-EU sectoren is dit maar 5%. Dit is opvallend, aangezien in interviews met sectoren wordt aangegeven dat er wel is ingezet op de verbetering van digitale vaardigheden. Blijkbaar hebben deelnemers dit dus niet zo herkend of ervaren.

REACT-EU Sectoren:

- **De bijdrage aan een groen en digitaal Europa is niet in elke sector even makkelijk te zien**, zo blijkt uit interviews. Zeker in de luchtvaartsector is het bijvoorbeeld lastig om met activiteiten bij te dragen aan een groen Europa. Dit geldt in mindere mate ook voor de sector transport en logistiek (bijvoorbeeld een activiteit als het behalen van een vrachtwagenrijbewijs). In

de sector afbouw zijn wel opleidingen te onderscheiden die indirect een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie.

REACT-EU VSO/Pro:

- **Ook voor VSO/Pro projecten is niet expliciet rekening gehouden met groen en digitaal Europa in de aanvraag door gemeenten.** Desondanks geeft iets meer dan een kwart van de scholen in de enquête aan REACT-EU in te zetten voor verbetering van groene vaardigheden bij de leerlingen (27,7%). Bij de verbetering van digitale vaardigheden ligt dit percentage met 45,4% een stuk hoger. Scholen geven aan dat bijdrage aan digitalisering vooral zit in de digitalisering van het onderwijs en in het geval van groene vaardigheden verwijzen scholen naar groene beroepen waarvoor zij de opleiding verzorgen (profiel groen).

REACT-EU DJI/UWV:

- **Het UWV en DJI sturen niet op de groene en digitale transitie en houden dit ook niet bij,** zo geeft men in interviews aan. Ook is het voor de toekenning van jobcoaching door UWV momenteel niet relevant.

Samenvattend kan de bijdrage van het programma aan een groen en digitaal Europa niet in cijfers worden uitgedrukt. Geen van de aanvragers houdt specifiek bij hoeveel en welke projecten een inhoudelijke link met een groen en digitaal Europa hebben en hoeveel deelnemers er in die projecten waren.

7.2 Arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie doelgroepen

Deze paragraaf beantwoordt onderzoeksvraag 2: *welke bijdrage heeft het programma geleverd aan de arbeidsinpassing en arbeidsmarktpositie van de doelgroepen?* Deze vraag is verder uitgesplitst in vraag 2a t/m 2e, die hieronder los beantwoord worden. In het algemeen geldt:

- Omdat de data nog niet compleet is, is het op dit moment **te vroeg om uitspraken te doen** over de bijdrage van het programma aan de arbeidsinpassing van de doelgroepen.
- **Wel zijn de eerste tekenen voorzichtig positief.** Op basis van de nu al beschikbare CBS-data zijn **kleine toenames te zien in de aantallen werkzame personen** na het traject, in vergelijking met voor het traject. Volgend jaar, bij de eindevaluatie, zal in kaart kunnen worden gebracht of hier ook 6 maanden en 12 maanden na afronding van het traject nog sprake van is, en of dit voor alle groepen en alle typen aanvragers geldt.
- Ook over de arbeidsmarktpositie van de doelgroepen kunnen pas voorlopige uitspraken worden gedaan. Ook hier zijn de eerste tekenen positief. **Een ruime meerderheid van de deelnemers lijkt een betere arbeidsmarktpositie te hebben na het traject dan ervoor.** Wel is deze CBS-data nu alleen nog voor oud-deelnemers van gemeentelijke projecten beschikbaar.

2a. Wat is de omvang en samenstelling van de bereikte doelgroepen? In welke mate wijkt de samenstelling van REACT-EU projecten af van de tot dan bestaande ESF-projecten in het programma 2014-2020 (geslacht, herkomst en leeftijd)?

De omvang en samenstelling van de bereikte doelgroepen staat per hoofdstuk uitgebreid beschreven. Onderstaande tabel vat deze samen en laat, waar bekend, het verschil met de periode ESF 2014-2020 zien:

Tabel 24 Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen REACT-EU en ESF 2014-2020

Type aanvrager	Omvang bereikte doelgroep REACT-EU (voorlopig)	Omvang bereikte doelgroep ESF 2014-2020
Gemeentelijke projecten	211.010	402.950
Arbeidsbelemmerden	17%	13%
Statushouders	19%	11%
Leeftijd		
- Jonger dan 28	32%	36%
- 28-49	46%	45%
- 50 en ouder	22%	19%
Sectoren	n.n.b.	49.210
VSO/Pro-scholen	30.620	117.270
DJI	4.932	30.020
UWV	10.816	12.720
Totaal	257.378 (voorlopig)	612.170

Bron: CBS (2023), DJI (2023), UWV (2023), bewerking door Panteia

Het ligt voor de hand dat de omvang van de bereikte doelgroepen van ESF 2014-2020 groter is dan die van REACT-EU, omdat de looptijd langer was. Er zitten geen grote verschillen in de samenstelling van de bereikte doelgroepen. Voor gemeentelijke projecten geldt dat REACT-EU iets meer statushouders (19% om 11%) en arbeidsbelemmerden (17% om 13%) kende dan ESF 2014-2020. De deelnemers zijn gemiddeld ook wat ouder en lager opgeleid.

Voor sectoren geldt dat de omvang van de bereikte doelgroep in REACT-EU nog niet bekend is, en daarmee de vergelijking met ESF 2014-2020 nog niet te maken is. Ook voor VSO/Pro-scholen, DJI en UWV is nog geen CBS-data beschikbaar om de samenstelling van de doelgroepen te vergelijken. Deze vraag kan volgend jaar in de eindevaluatie dus beter beantwoord worden.

2b. Welke soorten activiteiten zijn uitgevoerd?

- **Gemeentelijke projecten** bestaan met name uit casemanagement, taaltrajecten, loonkostensubsidies, externe re-integratietrajecten en opleidingskosten, zo wordt duidelijk in interviews. Dit komt goed overeen met de aanvragen, waarin AMR's met name deelnemers beoogden te ondersteunen met activiteiten gericht op het vergroten van hun

mogelijkheden voor arbeidsinpassing. Gezien de generiek omschreven verwachting waar veel van de daadwerkelijk uitgevoerde activiteiten onder kunnen vallen, is hier echter geen conclusie aan te verbinden.

- Voor de aanvragers **sectoren** verschillen de activiteiten per sector. De volledige overzichten van uitgevoerde activiteiten zullen pas volgend jaar in de einddeclaraties beschikbaar zijn. Uit interviews blijkt dat met name het rijbewijs C (vrachtwagen) een populaire activiteit was, naast andere sectorgerelateerde trainings- en scholingsactiviteiten.
- **VSO/Pro-scholen** geven in de interviews en enquête aan dat REACT-EU een belangrijke rol heeft gespeeld in: (1) het wegwerken van achterstanden, zowel op het gebied van theoretisch onderwijs als op het gebied van stages en praktijkervaring; (2) een betere voorbereiding van leerlingen op de arbeidsmarkt door middel van intensieve stagebegeleiding; (3) de uitbreiding van Praktijkgericht Onderwijs binnen de school; (4) Innovaties in het vinden van nieuwe stageplekken en praktijkruimte binnen en buiten de school, nieuwe samenwerkingsverbanden met gemeente, werkgevers, werkgeversservicepunten, maar ook sociaal werkbedrijf; en (5) het aanschaffen van randvoorwaardelijke middelen.
- **DJI** kent in de praktijk meer dan 30 verschillende instellingen, met elk hun eigen doelgroep, aanpak, project en uitgevoerde activiteiten, zo blijkt uit de interviews. In het algemeen gaat het om individuele trajectbegeleiding, scholing en training.
- **UWV** voert alleen jobcoaching uit.

2c. In welke mate zijn de resultaatindicatoren behaald? Wat zijn de oorzaken van een eventuele onder- of overschrijding van de streefwaarden?

- Data van het CBS telt op 31 december 2022 een totaal aantal deelnemers binnen REACT-EU **gemeentelijke projecten** van 211.010. Dit zijn er al 44.682 meer dan het beoogde aantal op basis van de projectaanvragen, ofwel 26,9% overschrijding. Er is geen duidelijke oorzaak van deze overschrijding aan te wijzen. Ook is er niet binnen elke AMR sprake van overrealisatie. Ongeveer 60% van de AMR's heeft overrealisatie en 40% onderrealisatie. Wel kan worden opgemerkt dat de aanvragen altijd op schattingen gebaseerd zijn.
- Voor alle **sectoren** geldt dat geïnterviewden aangaven grote moeite te hebben gehad om deelnemers te vinden, en dat heeft weerslag op de resultaten. De deelnemersaantallen liggen fors lager dan gepland. Toch is de algemene indruk vanuit de interviews dat de mensen die uiteindelijk hebben deelgenomen, dat wel succesvol hebben gedaan. Er is nog geen CBS-data beschikbaar.
- De **VSO/Pro**-projecten beoogden in totaal 33.855 leerlingen te ondersteunen. Als we dit vergelijken met de realisatie op basis van CBS-gegevens, zien we dat er in totaal 30.620 deelnemers zijn bereikt, wat een onderrealisatie betekent van 3.235 deelnemers. VSO en Pro-scholen zijn naar eigen inschatting positief over behaalde effecten (behaalde certificaten/praktijkverklaringen; uitstroom naar arbeids-/vervolgonderwijs; voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten en studievertraging).
- Het verwachte aantal deelnemers aan REACT-EU **DJI** was 5.085. Het daadwerkelijke aantal komt voorlopig uit op 4.932. Kijkend naar de doelstellingen in de projectaanvraag is er sprake van een kleine

onderrealisatie voor wat uitstroom naar werk betreft (623 verwacht, 500 gerealiseerd). In interviews wordt aangegeven dat deze verschillen echter klein zijn en er niet per se een duidelijke verklaring voor is.

- Voor REACT-EU **UWV** was het begrote aantal deelnemers 13.281 en het voorlopige gerealiseerde aantal 10.816. Dat de uiteindelijke vaststelling lager is dan de aanvraag komt omdat men in de aanvraag het maximale aantal deelnemers meeneemt, en vervolgens op basis van kwaliteits- en validatiechecks een selectie maakt, zo geeft UWV in een interview aan. Zo loopt men niet het risico dat dossiers worden afgewezen en de uiteindelijke vaststelling lager uitvalt dan het aangevraagde subsidiebedrag.

2d. Wat zijn succes- en faalfactoren in de projecten van de verschillende aanvragers (gemeentelijke projecten, DJI, samenwerkingsverbanden sociale partners, VSO/Pro, UWV)?

De succes- en faalfactoren zijn per aanvrager in het betreffende hoofdstuk terug te lezen. Samenvattend zijn enkele succesfactoren die bij meerdere aanvragers naar voren komen in interviews:

- De opgebouwde ervaring binnen organisaties die al meerdere jaren dit type activiteiten uitvoeren, dan wel de inzet van- en ervaring met bewezen succesvolle methoden;
- De in de basis juiste doelgroep waar REACT-EU op gericht was, met name statushouders en jongeren;
- De gunstige arbeidsmarktsituatie waardoor er in Nederland veel vraag naar arbeid was.

En enkele gemeenschappelijke faalfactoren:

- Lastig om tijdens situaties van lockdown contact met deelnemers te onderhouden;
- Administratieve zaken zoals het op tijd indienen van voortgangsrapportages, de wijze van declareren en onzekerheid over in aanmerking komende deelnemers of kostenposten.

2e. Wat is het effect van de verschillen tussen tot dan bestaande ESF-programma 2014-2020 en het REACT-EU op aantal en samenstelling van deelnemers in de aanvragen, type gesubsidieerde activiteiten en/of subsidiabele kosten, samenstelling van de bereikte doelgroep en effect op de arbeidsmarktpositie van bereikte kwetsbare werkzoekenden en kwetsbare werkenden?

- De verschillen tussen het ESF-programma 2014-2020 en REACT-EU leiden op basis van de tot nu toe beschikbare CBS-data niet tot noemenswaardige verschillen in effect op de arbeidsmarktpositie van de bereikte doelgroepen.
- Wel zijn er kleine verschillen in de bereikte doelgroepen: REACT-EU kent iets meer statushouders en arbeidsbelemmerden dan ESF 2014-2020. De deelnemers zijn gemiddeld ook wat ouder en lager opgeleid. Wel zitten er in het REACT-EU bestand net wat minder mensen langer dan zes maanden in de Participatiewet.
- Ook kent ESF 2014-2020 logischerwijs grotere volumes, gezien de langere looptijd en daarmee gepaard gaande hogere budgetten. Deze constatering sluit aan bij de bevindingen uit interviews dat gemeenten in de praktijk niet

veel anders doen in REACT-EU dan tijdens ESF 2014-2020, en vooral trajecten als REACT-EU oormerken die ze toch al deden.

- Uitstroomcijfers laten volgens geïnterviewde VSO/Pro-scholen niet een heel ander beeld zien dan van de periode voor COVID-19 (de cijfers moeten nog geverifieerd worden op basis van goedgekeurde einddeclaraties).

7.3 Ervaringen van deelnemers aan projecten

Deze paragraaf beantwoordt onderzoeksvraag 3: *brenge in beeld de ervaringen van deelnemers aan projecten: Weten zij dat project mede gefinancierd is door Europa? Hoe zinvol vinden zij het project en hoe hebben zij de begeleiding door de aanvragers ervaren?*

- Het in beeld brengen van ervaringen van deelnemers aan projecten is een uitdaging, omdat **de doelgroep over het algemeen lastig te bereiken is**. Met de enquêtes onder deelnemers voor gemeentelijke projecten en sectoren is een poging gedaan. **De respons was echter verre van toereikend om representatief te zijn**. Hiermee geeft de respons op de enquête onder oud-deelnemers dan ook slechts een **indicatief beeld** van de ervaringen van oud-deelnemers.
- Op basis van deze indicatieve data komt naar voren dat oud-deelnemers in gemeentelijke projecten zeer tevreden te zijn over de activiteiten die zij hebben gevolgd en iets minder tevreden, maar nog steeds positief, over hoe de activiteiten hen hebben geholpen om werk te vinden of te behouden. Ongeveer de helft geeft aan dankzij de activiteiten iets geleerd te hebben, bijvoorbeeld nieuwe dingen die men in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk kan gebruiken, meer zelfvertrouwen te hebben dankzij de activiteit en andere werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd.
- **Ongeveer de helft van de oud-deelnemers REACT-EU GP rapporteert positieve gedragseffecten**: men gebruikt wat men heeft geleerd al in hun dagelijks werk of zoektocht naar werk, of denkt dit in de toekomst te gaan doen. Men kan wat men geleerd heeft ook overdragen aan anderen, bijvoorbeeld collega's.
- **Ook de overgrote meerderheid van oud-deelnemers voor sectoren geeft aan tevreden te zijn over de activiteiten** en is positief over hoe de activiteiten hen heeft geholpen om werk-gerelateerde skills te verbeteren. Ongeveer driekwart van de respondenten stelt werk-gerelateerde competenties te hebben verbeterd.
- Ook geeft driekwart van de oud-deelnemers voor sectoren aan positieve gedragseffecten te ervaren. Men gebruikt wat men heeft geleerd al in hun dagelijks werk, of denkt dit in de toekomst te gaan doen. Men kan wat men geleerd heeft ook overdragen aan anderen, bijvoorbeeld collega's.
- Hiermee zijn **de ervaringen van deelnemers binnen sectoren positiever dan die van deelnemers binnen arbeidsmarktregio's**, zij het op basis van kleine aantallen en dus indicatieve data. Binnen de sectoren geeft 59% van de respondenten aan op de hoogte te zijn dat het project medegefinancierd is door Europa. Binnen AMR's is dit slechts 31%.
- De ervaringen van deelnemers in projecten van VSO/Pro-scholen, DJI en UWV zijn niet in beeld gebracht.

- De tegenvallende respons van de enquête onder oud-deelnemers aan REACT-EU gemeentelijke projecten en REACT-EU sectoren is grotendeels te verklaren doordat de doelgroep lastig te bereiken is. Om de deelnemers überhaupt te bereiken is medewerking van de gemeenten en sectoren zelf nodig en de meeste gemeenten (en enkele sectoren) kozen ervoor om niet mee te werken (dus de enquête niet door te zetten naar een deel van hun oud-deelnemers). In theorie zou een respons van enkele tientallen deelnemers per AMR al een representatief beeld op kunnen leveren. Als medewerking van gemeenten bewerkstelligd kan worden zou dit aantal haalbaar moeten zijn. Binnen de AMR's en sectoren die de enquête wel met hun deelnemers hebben gedeeld lijkt de non-respons niet dermate groot dat dit een obstakel zou moeten zijn voor een representatieve respons.

7.4 Verhouding uitvoeringskosten tot resultaat

Deze paragraaf beantwoordt onderzoeksvraag 4: *hoe verhouden de uitvoeringskosten zich tot bereikt resultaat (aantal deelnemers, aantal mensen met verbeterde arbeidsmarktpositie aan eind project en na een jaar)? Wat zijn de uitvoeringskosten voor de managementautoriteit en aanvragers?*

- Omdat de verschillende aanvragers niet alle kosten in hun einddeclaraties opnemen, is het **lastig uitspraken te doen** over de daadwerkelijke uitvoeringskosten en kosten per deelnemer.
- Omdat voor veel aanvragers **nog geen data beschikbaar** is die inzicht in resultaten geeft (sectoren, VSO/Pro-scholen, DJI, UWV), kan nog weinig gezegd worden over de verhouding tussen uitvoeringskosten en resultaten.
- Voor de aanvragers gemeentelijke projecten (GP) zijn al wel voorlopige resultaten beschikbaar. Voor dit type aanvrager is het voorlopige beeld dat er een range is tussen de uitvoeringskosten per deelnemer tussen verschillende arbeidsmarktregio's. Hoewel de oorzaak van de verschillende kosten per deelnemer per AMR niet direct verklaard kan worden, is een mogelijke verklaring de verschillende manieren van declareren van kosten en de keuzes die AMR's maken in de selectie van deelnemers (of casemanagers) die voor declaraties worden opgevoerd.
- Ook zijn voor de gemeentelijke projecten de aantallen deelnemers met een verbeterde arbeidsmarktpositie en de aantallen deelnemers die na REACT-EU een baan vonden inzichtelijk gemaakt. Deze resultaten zijn echter niet alleen toe te schrijven aan REACT-EU. Ook is dit voorlopig alleen inzichtelijk voor de situatie direct aan eind project en nog niet na een jaar.
- Ruimte de **helft van VSO/Pro-scholen ervaart de bijdrage per leerling als voldoende om de geplande activiteiten per leerling uit te voeren** (56%). Iets minder dan een kwart van de scholen vindt dat dit niet het geval is (23%) en nog eens (21%) geeft aan dit niet te weten.
- Sinds de organisatorisch-bestuurlijke positie van de managementautoriteit in 2018 veranderde van agentschap naar directie binnen het Ministerie SZW wordt niet meer bijgehouden hoeveel tijd een medewerker aan welke opdracht besteed. Aangezien het uitvoeringsteam ESF tegelijkertijd werkt voor ESF 2014-2020, REACTEU en ESF+ 2021-2027, is niet meer te bepalen wat de directe personeelsinzet voor elk van deze programma's is geweest. De

directe personeelskosten zijn de grootste kostenpost. Ook maken de drie genoemde programma's alle gebruik van hetzelfde automatiseringssysteem. De totale automatiseringskosten zijn evenmin te verdelen over de drie regelingen. De vraag naar de uitvoeringskosten van de managementautoriteit voor REACT-EU is derhalve niet te bepalen.³¹

---

³¹ Zie rapport Zelfevaluatie Technische Bijstand van SZW:
<https://www.uitvoeringvanbeleidszw.nl/evaluatierapporten/documenten/rapporten/2022/12/20/rapport-zelfevaluatie-technische-bijstand-esf-2014-2020>

Tabellen

Tabel 1	Leeftijd deelnemers REACT-EU (GP)	22
Tabel 2	Opleidingsniveau deelnemers REACT-EU (GP)	22
Tabel 3	Kenmerken extra kwetsbare personen (GP)	23
Tabel 4	Status deelnemers REACT-EU traject (GP)	26
Tabel 5	Startposities deelnemers REACT-EU traject (GP)	27
Tabel 6	Peilmoment eind traject deelnemers REACT-EU (GP)	27
Tabel 7	Werkzame personen naar doelgroep (GP)	29
Tabel 8	Stellingen verworven competenties deelnemers GP (N=97)	30
Tabel 9	Stellingen gedragseffecten deelnemers GP (N=97)	30
Tabel 10	Vergelijking deelnemerskenmerken ESF 2014-2020 en REACT-EU	33
Tabel 11	Status deelnemers ESF 2014-2020 traject (GP)	34
Tabel 12	Werkzame personen naar doelgroep ESF 2014-2020 (GP)	34
Tabel 13	Stellingen verworven competenties deelnemers sectoren (N=39)	42
Tabel 14	Stellingen gedragseffecten deelnemers sectoren (N=39)	42
Tabel 15	Verwachte uitstroom van leerlingen (VSO/Pro) naar type uitstroom, projectaanvraag gemeenten	60
Tabel 16	Status deelnemers REACT-EU traject (VSO/Pro)	61
Tabel 17	Posities deelnemers REACT-EU traject (VSO/Pro), peildatum start traject versus eind traject, na 6 maanden en 12 maanden	62
Tabel 18	Afgeronde trajecten deelnemers (DJI)	68
Tabel 19	Typen deelnemers REACT-EU (DJI)	69
Tabel 20	Behaalde resultaten REACT-EU (DJI)	71
Tabel 21	Typen deelnemers ESF 2014-2020 (DJI)	72
Tabel 22	Subsidie per deelnemer DJI	73
Tabel 23	Subsidie per deelnemer UWV	77
Tabel 24	Omvang en samenstelling bereikte doelgroepen REACT-EU en ESF 2014-2020	81

Figuren

Figuur 1	Mate waarin VSO/Pro-scholen specifieke uitdagingen hebben ondervonden tijdens de COVID-19-pandemie (N=130)	49
Figuur 2	Wijze waarop de ESF REACT-EU middelen voor 2020-2021/ 2021-2022 zijn ingezet bij VSO/Pro scholen (N=130)	52
Figuur 3	Specifieke activiteiten die met behulp van REACT-EU zijn uitgevoerd voor het realiseren van stages en werkplekleren (N=130)	55
Figuur 4	Mate waarin beoogde resultaten van het REACT-EU-project op de hieronder genoemde effectgebieden behaald (N=130)	58
Figuur 5	Verwachte uitstroom van deelnemers (DJI) naar type uitstroom	70

Bijlage 1   Literatuurlijst

Aarts De Jong Wilms Goudriaan Public Economics bv (APE) (2008), Evaluatie Jobcoaching. Te bereiken via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31224-24-b5.pdf>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023), Dashboard Europees Sociaal Fonds. Te bereiken via: https://dashboards.cbs.nl/v3/ESF_2014tm2022/

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023), Ook in 2022 een historisch laag aantal faillissementen. Te bereiken via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/ook-in-2022-een-historisch-laag-aantal-faillissementen>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023), Meer faillissementen in augustus. Te bereiken via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/37/meer-faillissementen-in-augustus>

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023), De arbeidsmarkt in cijfers 2022. Te bereiken via: <https://longreads.cbs.nl/dearbeidsmarktincijfers-2022/inleiding/>

Centraal Planbureau (2022), Centraal Economisch Plan 2022. Te bereiken via: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Centraal-Economisch-Plan-CEP-2022.pdf>

Centraal Planbureau (2023), Centraal Economisch Plan 2023. Te bereiken via: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2023.pdf>

Centraal Planbureau (2022), Macro Economische Verkenning 2023. Te bereiken via: <https://www.cpb.nl/macro-economische-verkenning-mev-2023>

De Beleidsonderzoekers (2018), Met de jobcoach lukt het wel. Te bereiken via: <https://www.beleidsonderzoekers.nl/portfolio-item/jobcoaching-op-de-werkplek/>

Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 16 april 2021, 2020-0000167526, tot wijziging van de Subsidieregeling ESF 2014–2020 in verband met extra middelen uit REACT-EU (2021). Te bereiken via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-20671.html>

Sociaal en Cultureel Planbureau (2019), Evaluatie van de Participatiewet. Te bereiken via: <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2019/11/19/eindevaluatie-van-de-participatiewet>

Uitvoering Van Beleid, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2023), Projectgegevens REACT-EU projecten.

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (2022), UWV Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021. Te bereiken via: <https://www.uwv.nl/nl/publicaties/kennis/2022/uwv-monitor-arbeidsparticipatie-arbeidsbeperkten-2021>

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (2022), De externe jobcoach. Te bereiken via: <https://www.uwv.nl/particulieren/voorzieningen/voorzieningen-werk/detail/jobcoach/de-externe-jobcoach>

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (2022), Jobcoaching onder de loep: verbetermogelijkheden externe jobcoaching. Te bereiken via: <https://www.uwv.nl/nl/publicaties/kennis/2023/jobcoaching-onder-de-loep-verbetermogelijkheden-externe-jobcoaching>

Bijlage 2 Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Arbeidsbelemmerde	Persoon die belemmerd wordt bij het uitvoeren of verkrijgen van werk, door een langdurige ziekte, aandoening of handicap. In CBS-data ook personen met arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (dit zijn de volgende uitkeringen: WAO, Wajong, WAZ, IVA en WIA), personen uit het Doelgroepenregister en personen uit de VSO-Pro-doelgroep.
Arbeidsmarktpositie	Positie op de arbeidsmarkt, onderverdeeld in de categorieën: werkzaam, niet-werkzaam en inactief.
Arbeidsmarktregio	Een indeling in regio's van waaruit gemeenten en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vormgeven. Het is een regionaal niveau tussen gemeenten en provincies in.
Onbekend	Onbekend betekent in CBS-data dat gegevens die nodig waren om iemands arbeidsmarktpositie te bepalen nog niet beschikbaar waren bij het CBS.
Inactief	Inactief is volgens de CBS-definitie iedereen die niet "werkzaam" of "niet-werkzaam" is. Werkzaam is iedereen die werkt in loondienst of als zelfstandige. Niet-werkzaam is iedereen met een WW- of bijstandsuitkering, iedereen die bij het UWV staat ingeschreven als werkzoekende en iedereen die in een re-integratietraject zit. Wie in geen enkele van die groepen valt is "inactief".
Niet-uitkeringsgerechtigde (NUG)	Een niet-uitkeringsgerechtigde (nugger) is een persoon jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd, die als werkloze werkzoekende staat geregistreerd bij het UWV.
Statushouder	Asielzoeker van wie het verzoek is ingewilligd en die een (legale) verblijfsstatus heeft gekregen.

Bijlage 3 Afkortingen

Aforting	Betekenis
AMR	Arbeidsmarktregio
AO-uitkering	Arbeidsongeschiktheidsuitkering
BRON	Basisregistratie Onderwijs
BRP	Basisregistratie Personen
BSN	Burgerservicenummer
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DJI	Dienst Justitiële inrichtingen
EC	Europese Commissie
ESF	Europees Sociaal Fonds
EU	Europese Unie
JenV	Ministerie van Justitie en Veiligheid
NUG	Niet uitkeringsgerechtigd
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
O&O Fonds	Opleidings- en Ontwikkelingsfonds
Pro	Praktijkonderwijs
REACT-EU	Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe
SRG	Statistiek Re-integratie door Gemeenten
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TBS	Terbeschikkingstelling
UVB	Uitvoering Van Beleid
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
WIA	Wet werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand